

*Evaluering av de regionale
etablererkontorene i
Telemark 2005*

Av
Knut Vareide og Veneranda Mwenda

Telemarkforskning-Bø

Arbeidsrapport 8/2006

Forord

Denne rapporten oppsummerer resultatene fra evalueringen av virksomheten til de fem regionale etablererkontorene i Telemark i 2005. De regionale etablererkontorene driver gratis veiledning til personer som ønsker å starte opp ny virksomhet. Kontorene er finansiert av Innovasjon Norge, A-etat og kommunene i Telemark.

Etablererkontorene har vært evaluert hvert år siden 1999, og i denne rapporten er det også gjengitt resultater fra tidligere evalueringer slik at en kan se utviklingen over tid.

Forsker Knut Vareide ved Telemarksforskning-Bø har gjennomført evalueringen og skrevet denne rapporten.

Knut Vareide

Bø 8. juni 2006

1	Om Program for Entreprenørskap og etablererkontorene	6
2	Sammendrag og konklusjoner	8
2.1	<i>Antall brukere sank litt</i>	9
2.2	<i>Kundetilfredsheten har sunket litt</i>	9
2.3	<i>Færre oppgir å ha startet ny virksomhet.....</i>	9
2.4	<i>Færre mener assistansen fra kontoret hadde stor betydning.....</i>	9
2.5	<i>Markedsandelen øker.....</i>	9
2.6	<i>Flere nyetableringer i Telemark i 2005.....</i>	9
3	Nyetableringer i Telemark 2005.....	10
3.1	<i>Antall nyregistreringer.....</i>	10
3.2	<i>Etableringsfrekvens</i>	11
3.3	<i>Etableringsfrekvens og folketallsendringer</i>	14
3.4	<i>Nyetableringer og næringsstruktur</i>	15
3.5	<i>Etableringsfrekvens i regionene i Telemark.....</i>	16
3.6	<i>Etableringer kommunevis</i>	17
3.7	<i>Etableringsfrekvens og folketallsvekst i kommunene</i>	18
3.8	<i>Strukturfaktoren i kommunene.....</i>	19
3.9	<i>Kart med etableringsfrekvens i regionene i Norge.....</i>	20
3.10	<i>Kart med etableringsfrekvenser i kommunene</i>	21
3.11	<i>Hvilke bransjer etableres det i?</i>	22
4	Spørreundersøkelsen nyetablerte bedrifter	23
4.1	<i>Formål med nyregistreringen.....</i>	24
	<i>Offentlig støtte</i>	Feil! Bokmerke er ikke definert.
4.1.1	<i>Offentlig støtte regionvis</i>	26
4.1.2	<i>Offentlig støtte og kjønn.....</i>	27
4.1.3	<i>Offentlig støtte og innovasjon</i>	28
4.2	<i>Størrelse</i>	29
4.2.1	<i>Størrelse og kjønn</i>	29
4.2.2	<i>Størrelse og bransje</i>	30
4.3	<i>Innovasjon hos nyetablerte.....</i>	31
4.3.1	<i>Innovasjon regionvis</i>	32
4.4	<i>Kvinnelige etablerere.....</i>	33
4.5	<i>Bruk av etablererkontor, markedsandel.....</i>	34
4.5.1	<i>Markedsandeler mannlige og kvinnelige etablerere</i>	35
4.5.2	<i>Markedsandel og innovasjon</i>	36

4.6	<i>Tilknytning til kommunen</i>	37
4.7	<i>Tilknytning og innovasjon</i>	39
4.7.1	Tilknytning og markedsandel	40
5	Kundestatistikk fra etablererkontorene	41
5.1	<i>Antall brukere</i>	41
5.1.1	Antall brukere kommunevis	42
5.1.2	Brukere som andel av befolkningen	43
5.1.3	Kvinner og menn.....	43
5.2	<i>Arbeidstakerstatus</i>	44
5.3	<i>Brukernes alder</i>	45
5.4	<i>Innovasjon</i>	46
6	Kundeundersøkelsen	47
6.1	<i>Svarprosent</i>	47
6.2	<i>Innovasjon</i>	Feil! Bokmerke er ikke definert.
6.2.1	Innovasjonsgrad regionvis	49
6.2.2	Innovasjon og kjønn.....	50
6.2.3	Innovasjonsgrad og etablering.....	51
6.3	<i>Kundetilfredshet</i>	52
6.3.1	Utvikling av kundetilfredshet over tid	53
6.3.2	Kundetilfredshet på det enkelte kontor	54
6.3.3	Hva klager brukerne på?	56
6.3.4	Kundetilfredshet og kjønn	57
6.4	<i>Etableringer</i>	58
6.4.1	Andel som etablerer seg over tid	59
6.4.2	Etablererandel over tid.....	60
6.5	<i>Veiledningens betydning</i>	61
6.5.1	Veiledningens betydning på det enkelte kontor	63
6.6	<i>Effekt</i>	65
6.6.1	Effektmål 1	65
6.6.2	Effektmål 2	67
6.6.3	Effektmål 3.....	68
6.6.4	Oppsummering effekt	69
7	Grand ide og næringsutvikling	70
7.1	<i>Kommentarer fra brukerne</i>	71
8	Midt-Telemark Etablererkontor	73
8.1	<i>Kommentarer fra brukerne</i>	74

9	Vest-Telemark Næringsutvikling AS.....	75
9.1	<i>Kommentarer fra brukerne.....</i>	<i>76</i>
10	Vestmar Opplæringscenter	77
10.1	<i>Kommentarer fra brukerne.....</i>	<i>78</i>
11	Øst-Telemark Etableringscenter	79
11.1	<i>Kommentarer fra brukerne.....</i>	<i>80</i>

1 Om etablererkontorene

De fem regionale etablererkontorene i Telemark har blitt evaluert i forhold til virksomheten i 2005.

Veiledningsvirksomheten til etablererkontorene var en av hovedaktivitetene til ”Program for nyetableringer i Telemark” i årene 1999-2002. Deretter ble virksomheten i kontorene lagt under ”Program for entreprenørskap” i Telemark. Program for entreprenørskap drev også andre aktiviteter, spesielt innen skoleverket. Fra midten av 2005 ble kontorene administrativt lagt inn under Innovasjon Norge Telemark. Driften av kontorene har i hele perioden etter 1999 vært et spleiselag mellom Fylkeskommunen/Innovasjon Norge Telemark, A-etat og kommunene.

Hensikten med veiledningsvirksomheten har helt siden oppstarten i 1999 vært å bidra til at etableres flere nye bedrifter i Telemark. Da Innovasjon Norge fikk prosjektledelsen, ble det en liten kursjustering, der det legges litt mer vekt på å støtte innovative nyetableringer med vekstpotensial. Denne kursendringen fikk imidlertid lite å si for virksomheten i 2005, men vil kunne føre til endringer i 2006.

De fem regionale etablererkontorene er:

Grand Ide- og Næringsutvikling

Grenland Etablerersenter skiftet navn til Grand Idé- og Næringsutvikling (GIN) i løpet av 1999. Kontoret er en avdeling av Vekst i Grenland AS, som er et regionalt organ for næringsutvikling i Grenland. Grenland består av de fire kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan. Regionen har over halvparten av befolkningen i Telemark, og GIN er det største kontoret med fire ansatte. Leder for kontoret var Ingeborg Lykseth inntil desember 2002, og deretter Tone Allum.

Midt-Telemark Etablererkontor

Midt-Telemark består av kommunene Bø, Nome og Sauherad. Tidligere ble det drevet et regionalt etablererkontor i regi av A-etat. I løpet av 1999 ble de tre kommunene enige om å etablere et felles kontor som et interkommunalt selskap, og kontoret ble lagt til Lunde i Nome kommune. Dette kom først i drift i oktober 1999, men det var også litt aktivitet fra etablererklubben tidligere på året. Oddbjørg Nevestveit var leder for kontoret inntil slutten av 2001. Deretter overtok Laila Glittenberg Moen. I de første årene var kontoret lokalisert til Lunde, men i 2004 ble kontoret flyttet til nye lokaler i Bø, sammen med det nystartede Midt-Telemark Næringsutvikling (MTNU).

Samtidig med at Innovasjon Norge Telemark overtok prosjektlederansvaret for etablererkontorene, besluttet man i Midt-Telemark å legge ned Midt-Telemark Etablererkontor, og legge veiledervirksomheten inn under Midt-Telemark Næringsutvikling AS, fra juli 2005. Senere i denne rapporten har vi forsøkt å skille resultatene mellom disse, der dataene gjør dette mulig. Leder for MTNU er Wenche Hvattum, mens Odd Oskarsen har hovedansvaret for etablererveiledningen.

Vestmar Opplæringscenter

Vestmar Opplæringscenter hadde drevet etablererkontor for kommunene Kragerø og Drangedal tidligere, og fortsatte driften uten store endringer etter at program for nyetablering startet opp i 1999. Leder for kontoret er Helge Lia, og Vestmar Opplæringscenter har tre ansatte. De driver imidlertid også annen virksomhet i forbindelse med fagopplæring og andre arbeidsmarkedstiltak. Mesteparten av etablererveiledningen har blitt utført av Jan Bøe.

Øst-Telemark Etableringscenter

Øst-Telemark Etableringscenter eksisterte også før oppstart av "Program for nyetablering" i 1999, og ble hovedsakelig finansiert av A-etat. Etablererkontoret var organisert som en stiftelse eiet av de tre kommunene Notodden, Tinn og Hjartdal. Kontoret ble omorganisert og skiftet daglig leder i forbindelse med oppstart av programmet. Dette tok lang tid, og kontoret var bemannet og i drift først i september 1999. Torunn Hovde Kaasa har vært leder siden 1999, men sluttet ved årsskiftet 2003/2004. Aud Finnekåsa overtok som leder fra januar 2004.

Vest-Telemark Næringsutvikling AS

Vest-Telemark består av kommunene Tokke, Vinje, Nissedal, Fyresdal, Seljord og Kviteseid. Denne regionen hadde ikke tidligere hatt etablererkontor. På slutten av 1998 ble denne tjenesten etablert i regi av Vest-Telemark Næringsutvikling AS (VTNU), som er et interkommunalt selskap for å drive næringsarbeid i Vest-Telemark. Kontoret har lokaler i Kviteseid. Henry Meland er leder for VTNU, mens Svein Henriksen og Børge Skårdal har gjennomført mesteparten av arbeidet med etableringsveiledning.

2 Sammendrag og konklusjoner

Denne evalueringen baserer seg på analyse av data fra fire kilder:

1. Det blir hentet inn statistikk over nyregistrerte bedrifter, slik at etablereraktiviteten i Telemark kan sammenliknes med resten av landet. Resultatene herfra blir presentert i kapittel 3.
2. Hver nyregistrert bedrift i Telemark i 2005 fikk tilsendt spørreskjema i begynnelsen av 2006. Resultatene herfra blir presentert i kapittel 4.
3. Etablererkontorene registrerer fortløpende veiledningsvirksomheten i et felles datasystem. Fra dette registeret kan vi analysere antall brukere, og veiledningsaktiviteten. Resultatene herfra blir presentert i kapittel 5.
4. Hver enkelt bruker fra 2005 fikk tilsendt et spørreskjema i begynnelsen av 2006. Svarene fra brukerne er analysert og presentert i denne rapporten. Resultatene herfra blir presentert i kapittel 6.

I tabellen under er hovedresultatene fra evalueringen oppsummert.

Tabell 1: Ytelsesindikatorer for programmet.

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antall brukere	471	743	772	728	715	862	876	861
Prosentvis andel som var helt fornøyd	63	65,4	67,3	58,9	60,9	62,7	65,5	64,1
Prosentvis andel av brukerne som etablerte bedrift	31,9	39,9	47,4	52,7	46,4	47,3	51,8	47,7
Beregnet antall etableringer blant brukerne	150	297	366	384	332	407	454	410
Antall etableringer hvor kontorene har hatt stor betydning	44	92	112	102	77	108	132	96
Antall etableringer hvor kontorene har hatt en viss betydning	NA	122	156	175	136	172	170	206
Antall som fortsatt arbeider med etableringsideen	NA	193	223	147	143	193	155	179
Samlet effektindikator		201	246	226	181	242	255	244
Markedsandel, Foretaksregisteret	10,9	23,4	23,1	20,5	24,2	22,2	17,1	17,8
Markedsandel, Enhetsregisteret						25	21	26
Telemarks fylkes rangering etableringsfrekvens, Foretaksreg.	17	11	9	17	16	11	15	11
Telemarks fylkes rangering etableringsfrekvens, Enhetsreg.			10	12	12	12	12	11

2.1 Antall brukere sank litt

Antall brukere sank litt fra 876 i 2004 til 861 i 2005. Antall brukere holder seg imidlertid stabilt på et høyt nivå.

2.2 Kundetilfredsheten har sunket litt

Kundetilfredsheten var litt svakere i 2005 enn året før. I 2005 var 64,1 prosent av brukerne helt fornøyde med tjenestene. Dette var en liten nedgang fra 2004, da 65,5 prosent av brukerne var helt fornøyde. Nedgangen var imidlertid ganske liten, og det har samtidig også vært en nedgang i misfornøyde brukere.

2.3 Færre oppgir å ha startet ny virksomhet

Andelen av brukerne som oppga å ha etablert bedrift i 2004, var på 47,7 prosent. Dette er en nedgang fra 2004, da 51,8 prosent oppga å ha startet ny virksomhet. Det er imidlertid flere som oppgir at de fremdeles arbeider med etableringsideen. Dette oppveier delvis denne nedgangen.

2.4 Færre mener assistansen fra kontoret hadde stor betydning

Andelen av de som etablerte bedrift, som samtidig oppga at etablererkontorene hadde stor betydning, sank fra 28,8 prosent i 2003 til 23,4 prosent i 2005. Flere oppgir at kontorene hadde "en viss betydning".

2.5 Markedsandelen øker

Markedsandelen, dvs andelen av de nyregistrerte bedriftene som oppga å ha benyttet tjenester fra etablererkontorene, økte i 2005. Blant de som registrerte ny virksomhet i Foretaksregisteret, hadde 17,8 prosent brukt etablererkontorene. Av de som registrerte virksomhet i enhetsregisteret var markedsandelen 26 prosent.

2.6 Flere nyetableringer i Telemark i 2005

Etableringsfrekvensen i Telemark (antall nyregistrerte bedrifter i forhold til totalt antall bedrifter) har ligget under landsgjennomsnittet i alle årene som er målt. I 2005 var imidlertid Telemark fylkes plassering blant alle fylkene nr 11 av 19 fylker. Alle fylkene hadde en økning i antall nyetableringer, men økningen i Telemark var litt sterkere enn gjennomsnittet. Telemark har imidlertid en næringsstruktur som bidrar til at etableringsfrekvensen vil ligge under gjennomsnittet, samtidig som utviklingen i folketallet er negativ. Dette gjør det vanskelig å bli blant de beste fylkene når det gjelder etableringsfrekvens.

3 Nyetableringer i Telemark 2005

Det har vært en stor interesse for nyetableringer i Norge de siste årene. Nyetableringer blir sett på som en viktig indikator for næringsutvikling, og som et viktig del at nyskapingen i næringslivet. Dette kommer til uttrykk mange steder, blant annet har avisen Nationen en månedlig presentasjon av statistikk over antall nyetableringer. Telemarksforskning-Bø utarbeider mange ulike næringsanalyser, som omfatter mange indikatorer på næringsutvikling, som ulike mål på vekst og lønnsomhet, men opplever at det er størst interesse for nyetableringene.

Kanskje er nyetableringenes betydning overvurdert. De fleste er små, og nyetableringene utgjør en liten andel av næringslivets sysselsetting. Dessuten skjer det antakelig mer nyskaping i form av nye produkter, prosesser og tjenester i de eksisterende bedriftene, enn i de nyetablerte. Mange har overdrevne oppfatninger av de nyetablertes vekstkraft og innovasjonsgrad. De fleste nyetableringer er små, og er verken innovative eller motiverte til å vokse seg store. Det er naturligvis positivt for et område med mange nyetableringer, men en må se etableringsaktiviteten som et av mange forhold som er viktige for næringsutviklingen.

I denne evalueringen er naturligvis antall nyetableringer i Telemark med rette helt sentralt. Etablererkontorene i Telemark har som oppgave å hjelpe personer som har ønsker om å etablere ny virksomhet. Hovedmotivet til de som finansierer etablererkontorene er at Telemark skal få flere nyetableringer. I hele perioden fra 1999 fram til i dag, har ambisjonene vært at Telemark skal være et av fylkene med høyest etableringsfrekvens.

Formålet med dette kapitlet er å derfor å analysere nyetableringene i Telemark, og finne ut hvordan fylket ligger an i forhold til andre steder i landet.

3.1 Antall nyregistreringer

For å finne ut om antall nyetableringer i Telemark sammenliknet med andre deler av landet, kan vi se på nyregistreringer i Foretaksregisteret eller Enhetsregisteret i Brønnøysund¹.

Enhetsregisteret omfatter flere foretak enn Foretaksregisteret. Det er spesielt innen enpersonforetak et forskjellen er stor. Svært mange enpersonforetak registreres bare i Enhetsregisteret og ikke i Foretaksregisteret.

Det ble registrert 1830 nye foretak i enhetsregisteret i Telemark i 2005. Dette er en sterk økning fra 2004, da det ble registrert 1509 nye foretak. På landsbasis var det en økning fra 48672 foretak i 2004 til 58638 foretak i 2005. Økningen i Telemark tilsvarte 21,3 prosent, mens økningen på landsbasis tilsvarte 20,5.

I Foretaksregisteret ble det registrert 1060 nye foretak i Telemark i 2005. Dette er en økning fra 2004, da det ble registrert 756 nye foretak i dette registeret. På landsbasis har antall nyregistreringer i Foretaksregisteret gått opp fra 24 247 til 32 789. Økningen i Telemark tilsvarte 40,2 prosent, mens økningen på landsbasis utgjør 35,2 prosent.

Telemark hadde dermed en høyere økning i antall nyregistreringer enn ellers i landet, både i Foretaksregisteret og Enhetsregisteret.

¹ Det er tatt utgangspunkt i selskapstypene som er vanlig for næringsvirksomhet som aksjeselskap, enkeltmannforetak, selskap med begrenset ansvar, selskap med delt ansvar, ansvarlige selskap og NUF.

Økningen i antall nyregistreringer kan virke svært sterk. Økningen skyldes imidlertid hovedsakelig at det ble registrert svært mange nye aksjeselskap i 2005, som hadde til formål i tjene som tilpasning til nye skatteregler for skattefritt utbytte.

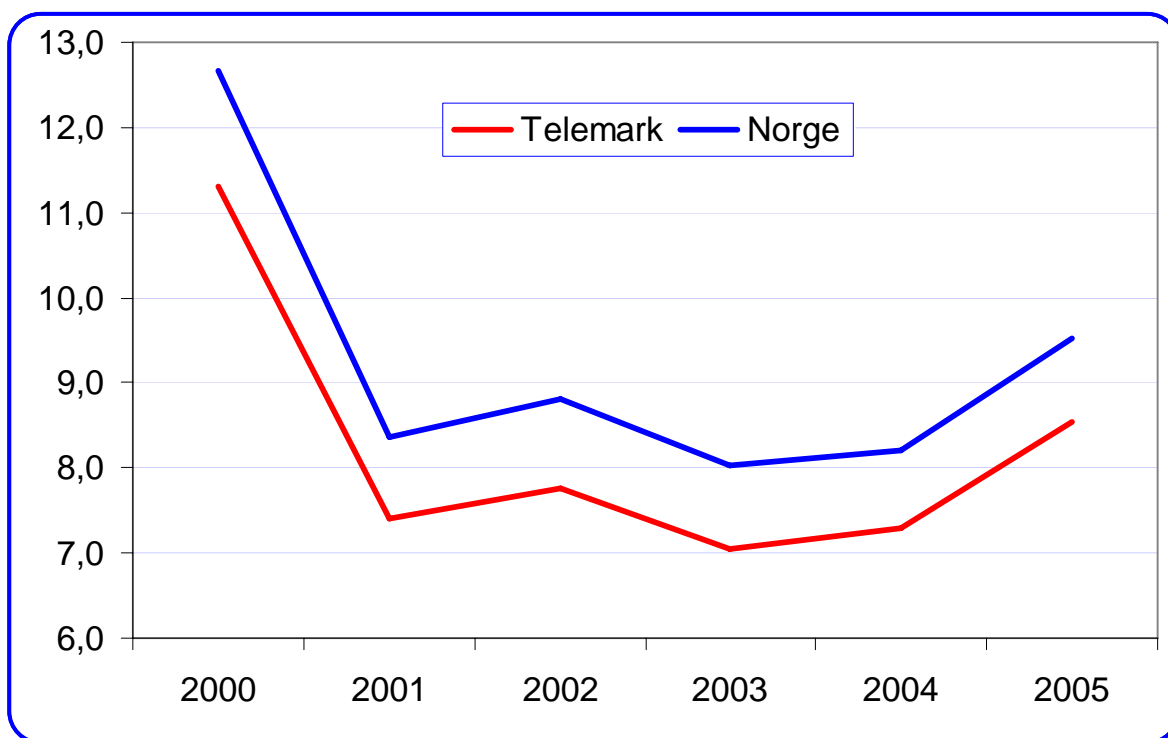
3.2 Etableringsfrekvens

Antallet nyregistrerte foretak i et område forteller isolert sett ikke så mye. At Telemark har færre nyregistrerte foretak enn Oslo vil være ganske selvsagt for de fleste. En må se antallet nyregistrerte foretak i relasjon til noe. Antall registrerte foretak blir vanligvis satt i sammenheng med enten antall innbyggere eller antall eksisterende foretak ved begynnelsen av året.

Vi mener at en må se antall nyregistrerte foretak i forhold til antall eksisterende foretak, og ikke i forhold til folketallet. Årsaken til dette er at mange som etablerer et nytt foretak, registrerer dette foretak i en annen kommune enn bostedskommunen. Spesielt gjelder dette for innbyggere i typiske bostedskommuner som ligger inntil større byer. Vi vil da finne at slike bysentra får et høyt antall registreringer i forhold til antall innbyggere, og randkommunene får et svært lavt antall. Denne størrelse vil ikke indikere om bestanden av foretak er økende eller synkende. Det er også lite logisk å koble sammen disse størrelsene, fordi det ikke er sammenheng mellom en persons bosted og registreringssted.

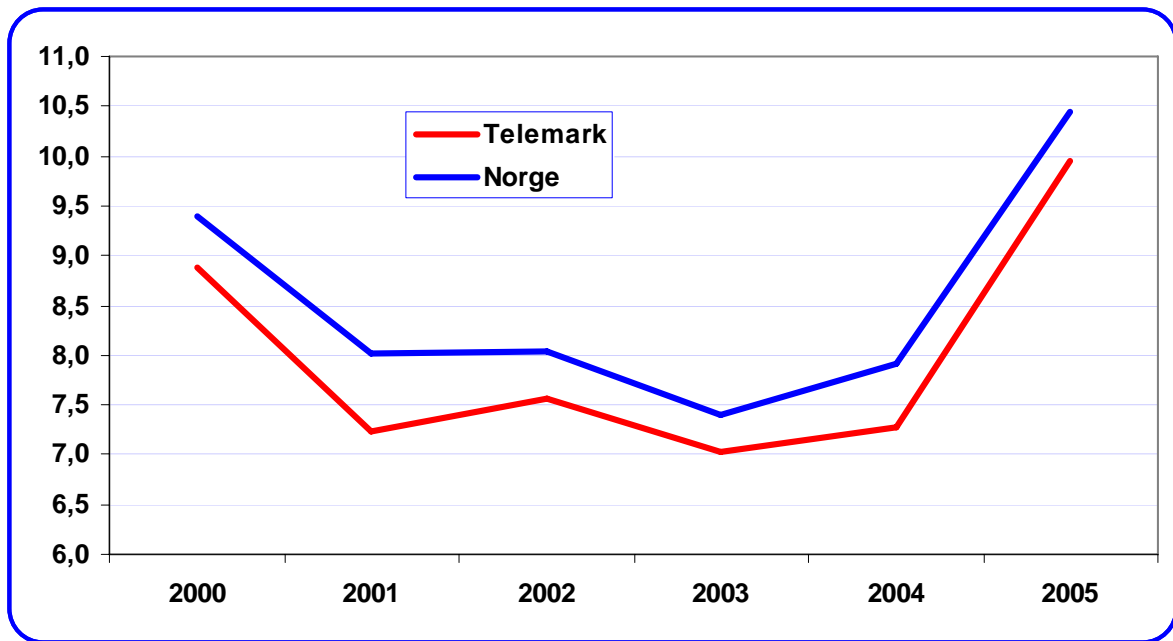
For å sammenlikne antall nyetableringer i forskjellige områder, bør vi derfor holde oss til å måle antall nyregistreringer i prosent av antall eksisterende selskap. Dette kalles *etableringsfrekvens*.

Vi kan beregne etableringsfrekvensen etter henholdsvis Enhetsregisteret eller Foretaksregisteret.

Figur 1: Etableringsfrekvens i Telemark og Norge. Datakilde: Enhetsregisteret.

Som vi ser av figuren, har etableringsfrekvensen i Telemark vært lavere enn landsgjennomsnittet i hvert eneste år. Forskjellen mellom Telemark og landsgjennomsnittet har ligget ganske stabilt rundt 1 prosent i de siste årene.

Figur 2: Etableringsfrekvens i Telemark og Norge. Datakilde: Foretaksregisteret.

Vi ser at etableringsfrekvensen basert på Foretaksregisteret gir omtrent det samme bildet som når vi bruker Enhetsregisteret. Etableringsfrekvensen i Telemark ligger under landsgjennomsnittet hvert eneste år.

Når vi ser på utviklingen av etableringsfrekvensen basert på enhetsregisteret, så vi at det var svært mange etableringer i 2000. Dette skyldes at mange tjenester ble momspliktige, og dermed måtte mange enpersonforetak registreres i enhetsregisteret.

Samtidig ser vi at det er svært mange nyregistreringer i Foretaksregisteret i 2005, som skyldes registreringer av nye holdingselskap (AS) for å tilpasse seg skatteregler slik at en kan ta ut utbytte skattefritt.

Vi kan sammenlikne etableringsfrekvensen i Telemark i med de andre fylkene i landet. I tabellene under er fylkene rangert etter etableringsfrekvens først med bruk av Enhetsregisteret, og deretter Foretaksregisteret.

Tabell 2: Fylkene i Norge rangerte etter etableringsfrekvens i Enhetsregisteret årene 2000-2005.

Fylke	2000	Fylke	2001	Fylke	2002	Fylke	2003	Fylke	2004	Fylke	2005
Oslo	18,8	Oslo	10,9	Oslo	10,7	Oslo	10,2	Oslo	10,6	Oslo	12,9
Akershus	15,6	Akershus	9,2	Hordaland	10,1	Hordaland	9,0	Hordaland	9,1	Vest-Agder	10,5
Hordaland	14,0	Vest-Agder	9,2	Vest-Agder	9,5	Akershus	8,6	Vest-Agder	9,1	Hordaland	10,4
Vest-Agder	13,0	Hordaland	8,9	Akershus	9,5	Sør-Trøndelag	8,4	Akershus	9,0	Akershus	10,3
Vestfold	12,8	Rogaland	8,6	Sør-Trøndelag	9,3	Rogaland	8,2	Sør-Trøndelag	8,6	Sør-Trøndelag	10,1
Rogaland	12,4	Sør-Trøndelag	8,5	Rogaland	9,3	Vest-Agder	8,1	Rogaland	8,3	Rogaland	9,9
Sør-Trøndelag	12,2	Vestfold	8,4	Buskerud	8,8	Aust-Agder	7,8	Vestfold	8,1	Buskerud	9,7
Troms	11,3	Østfold	8,2	Aust-Agder	8,7	Buskerud	7,8	Aust-Agder	7,9	Vestfold	9,7
Aust-Agder	11,3	Troms	8,1	Vestfold	8,5	Troms	7,7	Buskerud	7,9	Østfold	9,0
Telemark	11,3	Buskerud	7,7	Troms	8,1	Vestfold	7,7	Østfold	7,9	Aust-Agder	8,9
Buskerud	11,3	Aust-Agder	7,6	Østfold	8,1	Østfold	7,7	Troms	7,7	Telemark	8,5
Østfold	11,3	Telemark	7,4	Telemark	7,8	Telemark	7,1	Telemark	7,3	Troms	8,1
Finnmark	10,6	Nordland	7,1	Møre og Romsdal	7,5	Finnmark	6,9	Nordland	6,7	Møre og Romsdal	7,3
Nordland	9,7	Finnmark	7,0	Nord-Trøndelag	7,3	Hedmark	6,6	Møre og Romsdal	6,7	Oppland	7,2
Møre og Romsdal	9,3	Oppland	6,8	Oppland	7,3	Møre og Romsdal	6,6	Nord-Trøndelag	6,6	Nordland	6,9
Oppland	9,2	Hedmark	6,8	Finnmark	7,3	Nord-Trøndelag	6,5	Oppland	6,4	Hedmark	6,8
Hedmark	9,0	Nord-Trøndelag	6,7	Nordland	7,2	Nordland	6,4	Finnmark	6,4	Finnmark	6,8
Nord-Trøndelag	8,4	Møre og Romsdal	6,5	Hedmark	6,8	Oppland	6,3	Hedmark	6,1	Nord-Trøndelag	6,8
Sogn og Fjordane	8,0	Sogn og Fjordane	5,8	Sogn og Fjordane	6,8	Sogn og Fjordane	6,2	Sogn og Fjordane	5,8	Sogn og Fjordane	6,4

Tabell 3: Fylkene i Norge rangerte etter etableringsfrekvens i Foretaksregisteret årene 2000-2005.

Fylke	2000	Fylke	2001	Fylke	2002	Fylke	2003	Fylke	2004	Fylke	2005
Oslo	10,5	Vest-Agder	9,4	Aust-Agder	9,5	Nord-Trøndelag	8,5	Vest-Agder	9,5	Rogaland	12,4
Akershus	10,1	Nord-Trøndelag	9,2	Sør-Trøndelag	9,2	Rogaland	8,2	Aust-Agder	8,9	Vest-Agder	11,9
Rogaland	9,7	Oppland	9,2	Nord-Trøndelag	9,2	Vest-Agder	8,2	Rogaland	8,8	Oslo	11,8
Vest-Agder	9,7	Rogaland	9,0	Vest-Agder	8,9	Sør-Trøndelag	8,0	Nord-Trøndelag	8,7	Sør-Trøndelag	11,1
Vestfold	9,5	Sør-Trøndelag	8,7	Rogaland	8,6	Aust-Agder	7,9	Hordaland	8,3	Hordaland	11,0
Sør-Trøndelag	9,5	Nordland	8,6	Hordaland	8,5	Hedmark	7,8	Oslo	8,1	Buskerud	10,9
Oppland	9,3	Finnmark	8,4	Oppland	8,4	Hordaland	7,8	Sør-Trøndelag	8,0	Vestfold	10,7
Nord-Trøndelag	9,1	Troms	8,1	Finnmark	8,2	Finnmark	7,7	Buskerud	7,8	Aust-Agder	10,4
Hordaland	9,1	Aust-Agder	8,1	Buskerud	8,2	Østfold	7,5	Oppland	7,8	Akershus	10,4
Aust-Agder	9,0	Østfold	8,1	Nordland	7,9	Buskerud	7,3	Akershus	7,8	Oppland	10,1
Telemark	8,9	Hordaland	7,9	Oslo	7,8	Oslo	7,2	Vestfold	7,7	Telemark	9,9
Buskerud	8,9	Hedmark	7,9	Hedmark	7,7	Oppland	7,2	Sogn og Fjordane	7,6	Østfold	9,1
Østfold	8,8	Oslo	7,9	Troms	7,7	Telemark	7,0	Østfold	7,5	Sogn og Fjordane	8,9
Troms	8,6	Sogn og Fjordane	7,6	Telemark	7,6	Troms	7,0	Troms	7,3	Nord-Trøndelag	8,8
Hedmark	8,4	Akershus	7,6	Østfold	7,5	Nordland	7,0	Telemark	7,3	Troms	8,8
Nordland	8,4	Vestfold	7,6	Vestfold	7,5	Akershus	6,9	Nordland	7,1	Hedmark	8,5
Finnmark	8,2	Telemark	7,2	Akershus	7,5	Vestfold	6,9	Møre og Romsdal	7,1	Nordland	8,4
Møre og Romsdal	8,2	Buskerud	7,1	Møre og Romsdal	7,5	Sogn og Fjordane	6,8	Hedmark	7,0	Møre og Romsdal	8,2
Sogn og Fjordane	8,0	Møre og Romsdal	7,1	Sogn og Fjordane	7,3	Møre og Romsdal	6,6	Finnmark	6,8	Finnmark	7,4

3.3 Etableringsfrekvens og folketallsendringer

Da program for nyetablering startet opp i 1999, var målsettingen at Telemark skulle bli et av fylkene i landet med høyest etableringsfrekvens. Det har vist seg å bli vanskelig, og Telemark er i stedet et av fylkene med lavest etableringsfrekvens. Dette har skjedd til tross for at virksomheten ved etablererkontorene har blitt gjennomført som opprinnelig planlagt.

Som vi skal se senere i denne rapporten, er det et stort antall av brukerne til etablererkontorene som oppgir å ha startet ny virksomhet, og mange av disse oppgir at etablererkontoret har hatt stor betydning. Når Telemark likevel ligger lavt på statistikken over nyetableringer, kan det skyldes at situasjonen ville ha vært enda verre uten etablererkontorene, eller at andre fylker har tiltak for å stimulere nyetableringer som er like effektive som i Telemark.

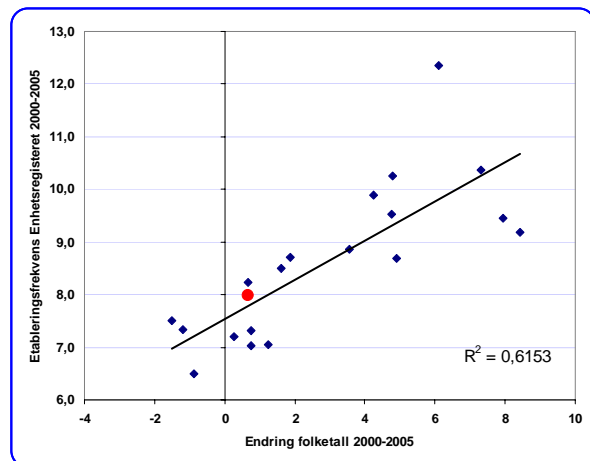
En faktor som i stor grad påvirker etableringsfrekvensen er folketallsvekst.

I diagrammene over har vi plottet fylkenes gjennomsnittlige etableringsfrekvens i perioden 2000-2005 sammen med befolkningsveksten i samme periode. Vi kan se at det er en positiv sammenheng mellom etableringsfrekvens og befolkningsendring. Sammenhengen er sterkere når vi bruker Enhetsregisteret enn når vi bruker Foretaksregisteret.

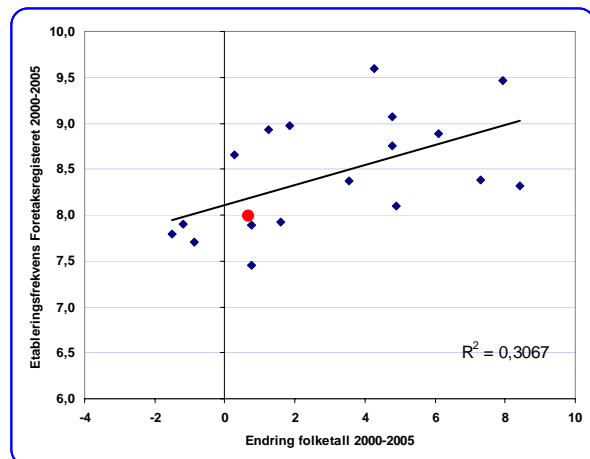
Den røde prikken i diagrammene er Telemark. Vi kan se at Telemark ligger litt under forventet verdi når vi beregner fra Foretaksregisteret, mens etableringsfrekvensen i Telemark er litt over forventet verdi når vi bruker Enhetsregisteret.

Den lave befolkningsveksten i Telemark kan derfor være en forklaring på at fylket har lavere etableringsfrekvens enn gjennomsnittet i Norge.

Ellers kan vi se at etableringsfrekvensen ved bruk av Enhetsregisteret er mye mer stabil fra år til år når det gjelder rangeringen til fylkene, jf tabell 1 og 2. Det kan se ut til at resultatene fra Enhetsregisteret gir et mer dekkende bilde av situasjonen enn når vi bruker Foretaksregisteret.

Figur 4: Etableringsfrekvens 2000-2005 Enhetsregisteret og befolkningsendring, fylkene i Norge.

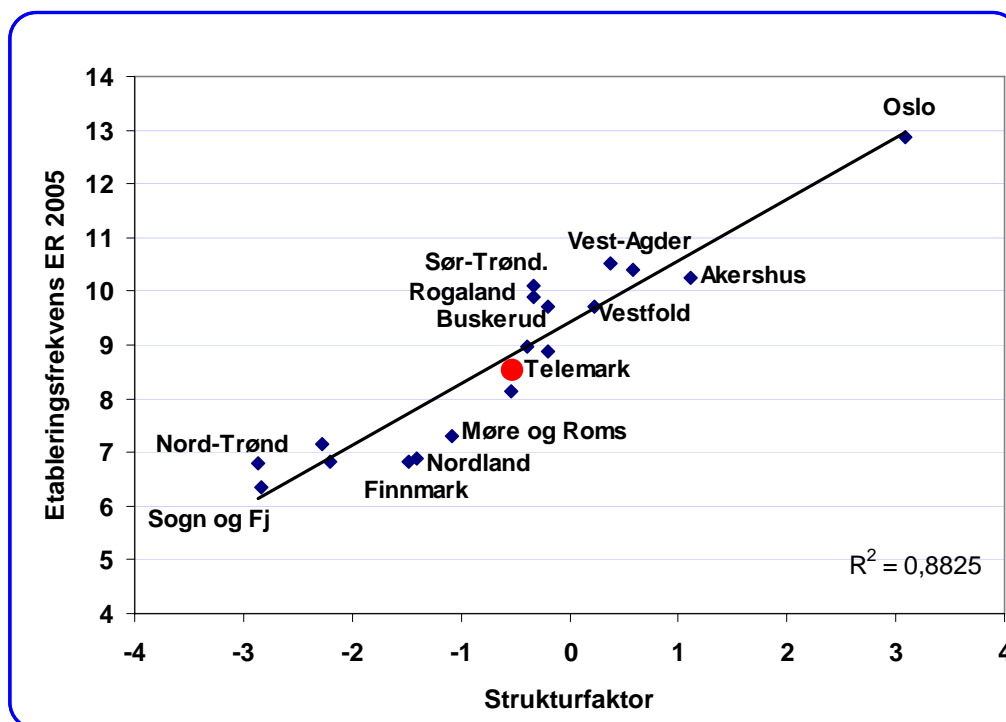

Figur 3: Etableringsfrekvens 2000-2005 Foretaksregisteret og befolkningsendring, fylkene i Norge.

3.4 Nyetableringer og næringsstruktur

Næringsstrukturen har også betydning for etableringsfrekvensen. Det er stor forskjell på etableringsfrekvensen mellom ulike bransjer. Databransjen hadde i 2005 en etableringsfrekvens på over 20 prosent, mens landbruksbransjen hadde 3,2. Dersom et område har mange foretak i bransjer med høy etableringsfrekvens, og liten andel foretak i bransjer med lav etableringsfrekvens vil en forvente at etableringsfrekvensen er høy. Området har en stor andel av næringslivet i bransjer med høy etableringsfrekvens.

Vi kan beregne hvor mange nyetableringer et fylke ville hatt dersom de hadde gjennomsnittlig etableringsfrekvens i alle bransjene, og hvilken etableringsfrekvens dette ville medført. Avstanden mellom denne hypotetiske etableringsfrekvensen og gjennomsnittlig etableringsfrekvens kan vi kalle *strukturfaktoren*. Deretter kan vi se på fylkenes faktiske etableringsfrekvens sammenholdt med denne strukturfaktoren.

Figur 5: Etableringsfrekvens 2005 og strukturfaktor.

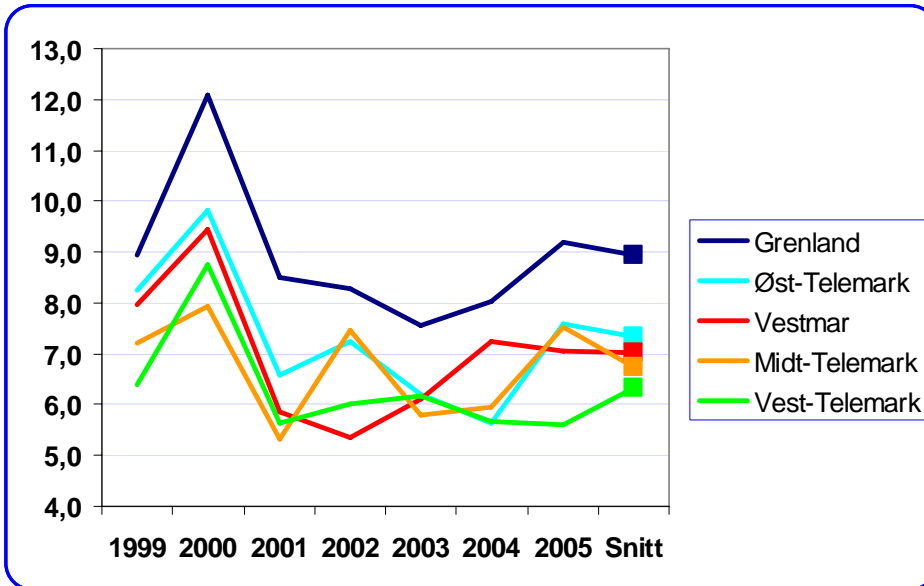
Det er en forbløffende sterk sammenheng mellom etableringsfrekvensen og strukturfaktoren på fylkesnivået. Faktisk forklarer strukturfaktoren over 88 prosent av variasjonene i etableringsfrekvensen mellom fylkene.

Vi kan se at den høye etableringsfrekvensen i Oslo er et utslag av næringsstrukturen, og at etableringsfrekvensen ligger nesten nøyaktig på forventningsverdien.

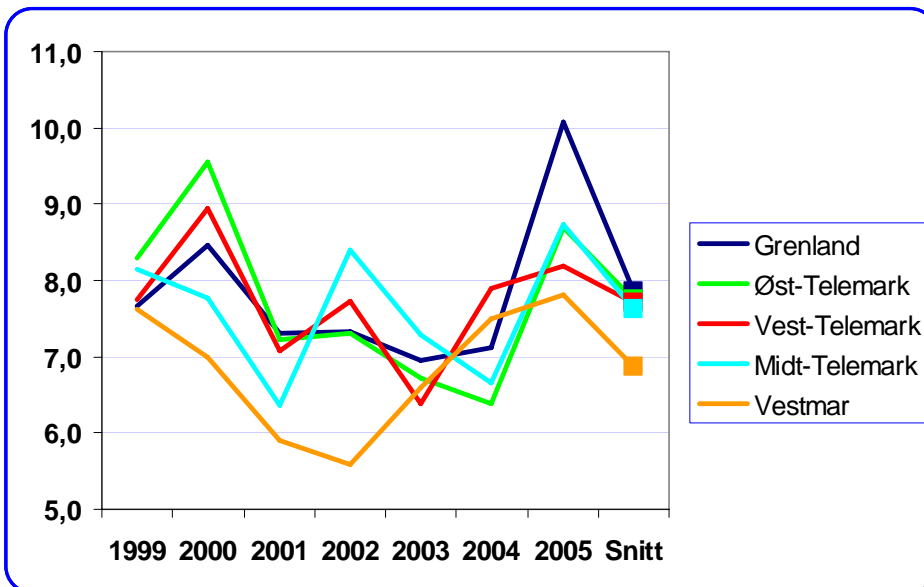
Fylker som skårer høyere enn forventningsverdien er Rogaland, Sør-Trøndelag og Vest-Agder. Dette er fylker med god befolkningsvekst, og det kan forklare hvorfor disse fylkene har en høyere etableringsfrekvens enn næringsstrukturen skulle tilsi. Tilsvarende finner vi at fylker som Finnmark, Nordland og Møre og Romsdal har en lavere etableringsfrekvens enn næringsstrukturen tilsier. Disse fylkene har hatt en dårlig befolkningsutvikling. Telemark har også noe lavere etableringsfrekvens enn forventet ut fra næringsstruktur, men dette kan også forklares med svak befolkningsvekst.

3.5 Etableringsfrekvens i regionene i Telemark

Vi kan også se på etableringsfrekvensen i de ulike regionene i Telemark. Her tar vi utgangspunkt i de ulike regionene som etablererkontorene dekker, som er litt annerledes enn den regioninndelingen vi ellers bruker. Øst-Telemark Etablererkontor dekker kommunene Notodden, Tinn og Hjartdal. Hjartdal er vanligvis ellers plassert i Vest-Telemark, mens Notodden og Tinn er med i Kongsbergregionen.

Figur 6: Etableringsfrekvenser basert på Enhetsregisteret.

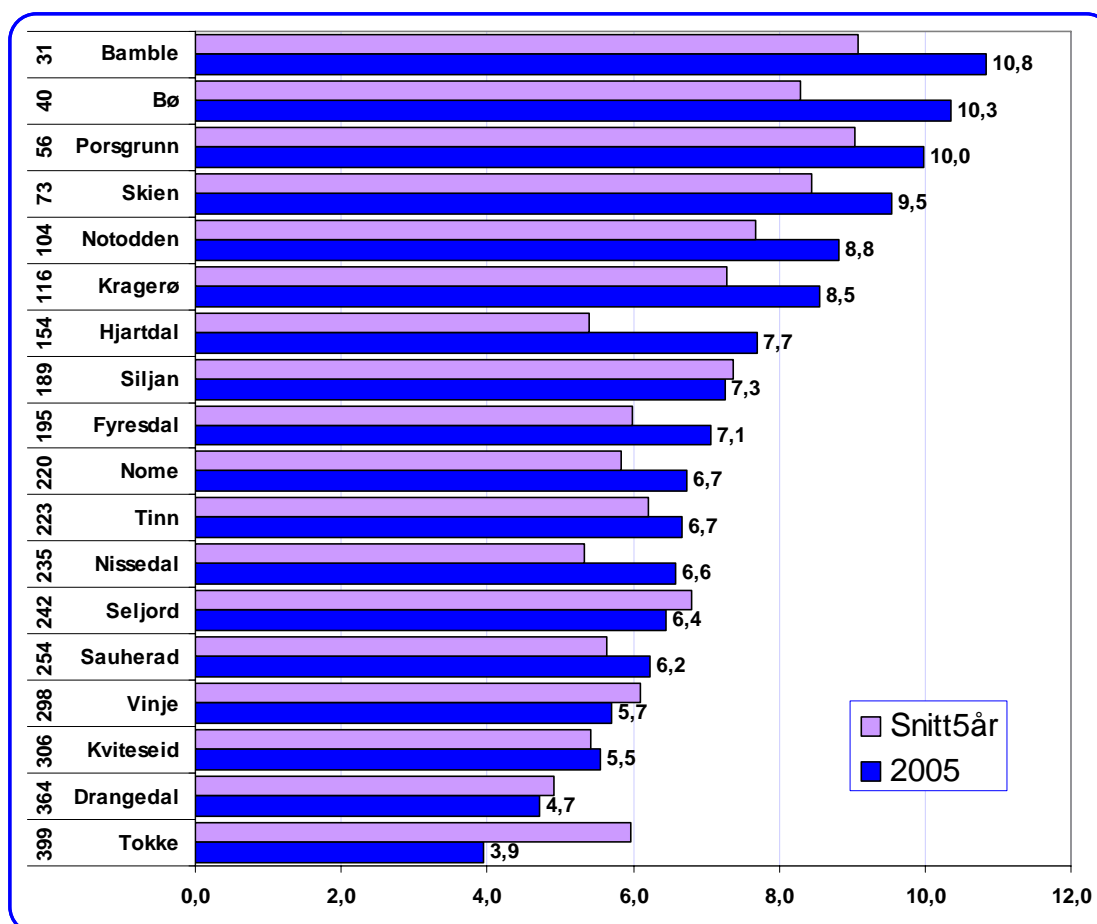

Figur 7: Etableringsfrekvenser basert på Foretaksregisteret.

Grenland har klart høyest etableringsfrekvens når vi bruker Enhetsregisteret, og så vidt høyest etableringsfrekvens når vi bruker Foretaksregisteret. Vestmar kommer dårlig ut når vi bruker Foretaksregisteret, men middels når vi bruker enhetsregisteret.

3.6 Etableringer kommunevis

Hvilke kommuner i Telemark har flest etableringer?

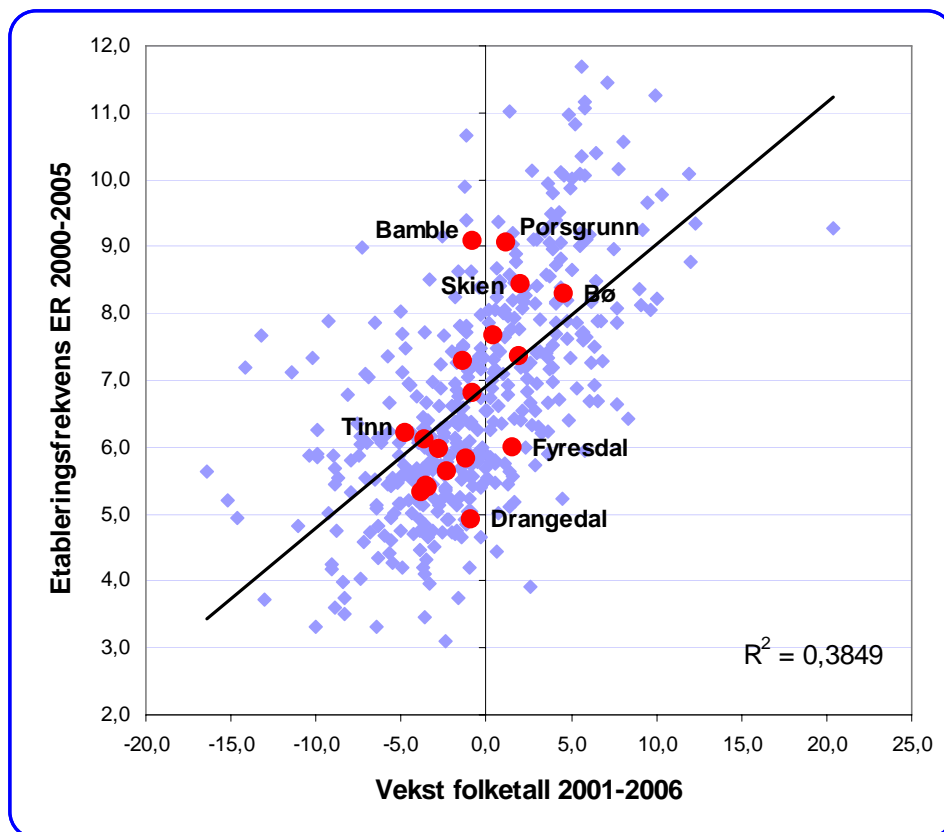
Figur 8: Etableringsfrekvens, dvs antall nyregistrerte foretak i prosent av antall eksisterende foretak i 2005, basert på Enhetsregisteret. Tallene til venstre angir kommunens rangering blant de 431 kommunene i Norge i 2005.

I figuren over er kommunene rangert i forhold til etableringsfrekvensen i 2005, ved bruk av *Enhetsregisteret*. Bamble hadde høyest etableringsfrekvens i 2005 med 10,8 prosent. Bø, Porsgrunn og Skien kommer på de neste plassene. De samme fire kommunene har også høyest etableringsfrekvens når vi måler gjennomsnittet de siste fem årene.

Lavest etableringsfrekvens finne vi i Tokke, med 3,9 prosent. Tokke har hatt mange nyetableringer tidligere, som vi kan se av at gjennomsnittlig etableringsfrekvens er langt høyere enn for 2005. Også Drangedal og Kviteseid har hatt lav etableringsfrekvens, både i 2005 og i de siste fem årene.

3.7 Etableringsfrekvens og folketallsvekst i kommunene

Vi kan vurdere etableringsfrekvensen i de enkelte kommunene i Telemark opp mot endringene i folketallet.

Figur 9: Etableringsfrekvens Enhetsregisteret og endring i folketall i kommuner i Norge.

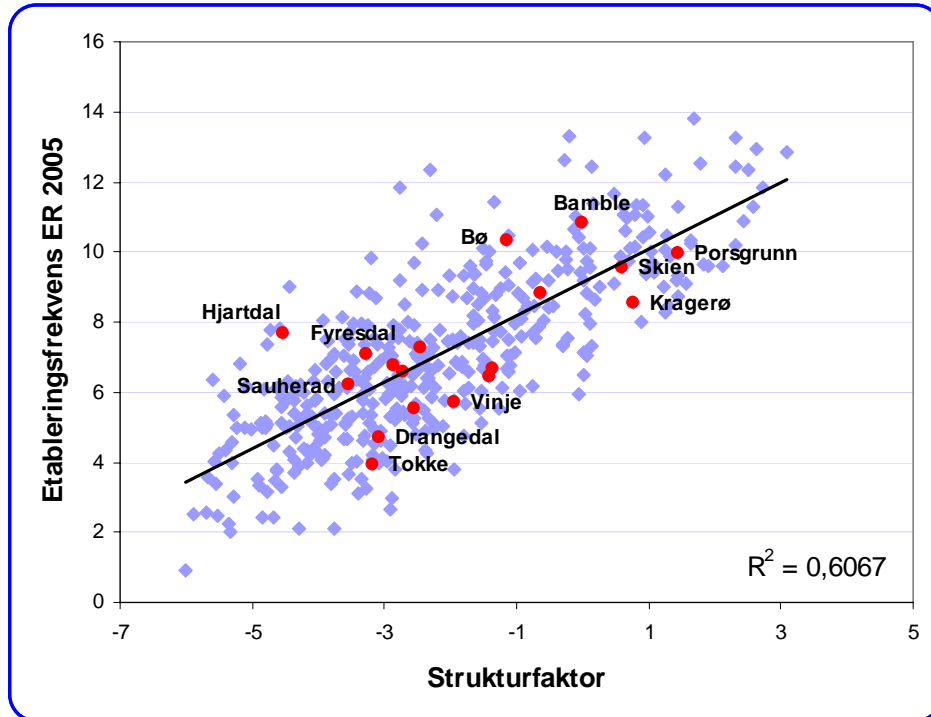
Som vi så av figur tre var det en sterk positiv sammenheng mellom etableringsfrekvens og endringer i folketall for fylker. Den samme sammenheng finner vi på kommunenivå. Her er det større spredning, ettersom mange kommuner er små, og det er derfor større rom for tilfeldige variasjoner.

Vi ser at Skien, Porsgrunn og Bø, som er blant de kommunene med høyest etableringsfrekvens i Telemark, også har vekst i folketallet. Bamble har høyest etableringsfrekvens i Telemark til tross for at folketallet har sunket. Kanskje spiller det inn at Bamble har hatt vekst i folketallet tidligere?

Vi kan også se at det er omtrent like mange kommuner i Telemark over streken som under streken. Kommuner som er plassert over streken har en høyere etableringsfrekvens enn forventet ut fra endringene i folketallet, mens kommuner under streken har lavere frekvens enn forventet. En kommune som Tinn har etableringsfrekvens på 6,2, som er under gjennomsnittet, men har samtidig en sterk nedgang i folketallet i perioden. Tinn ligger derfor over streken, som betyr at de har en høyere etableringsfrekvens enn forventet, gitt den sterke nedgangen i folketallet.

3.8 Strukturfaktoren i kommunene

Vi kan analysere variasjonene i etableringsfrekvensen mellom kommunene på bakgrunn av næringsstrukturen på samme måte som vi gjorde for fylkene.

Figur 10: Etableringsfrekvens og strukturfaktor i kommunene.

Vi kan se at strukturfaktoren forklarer mye av variasjonen i etableringsfrekvens i kommunene. Kommunene i Telemark føyer seg også pent inn i dette mønsteret.

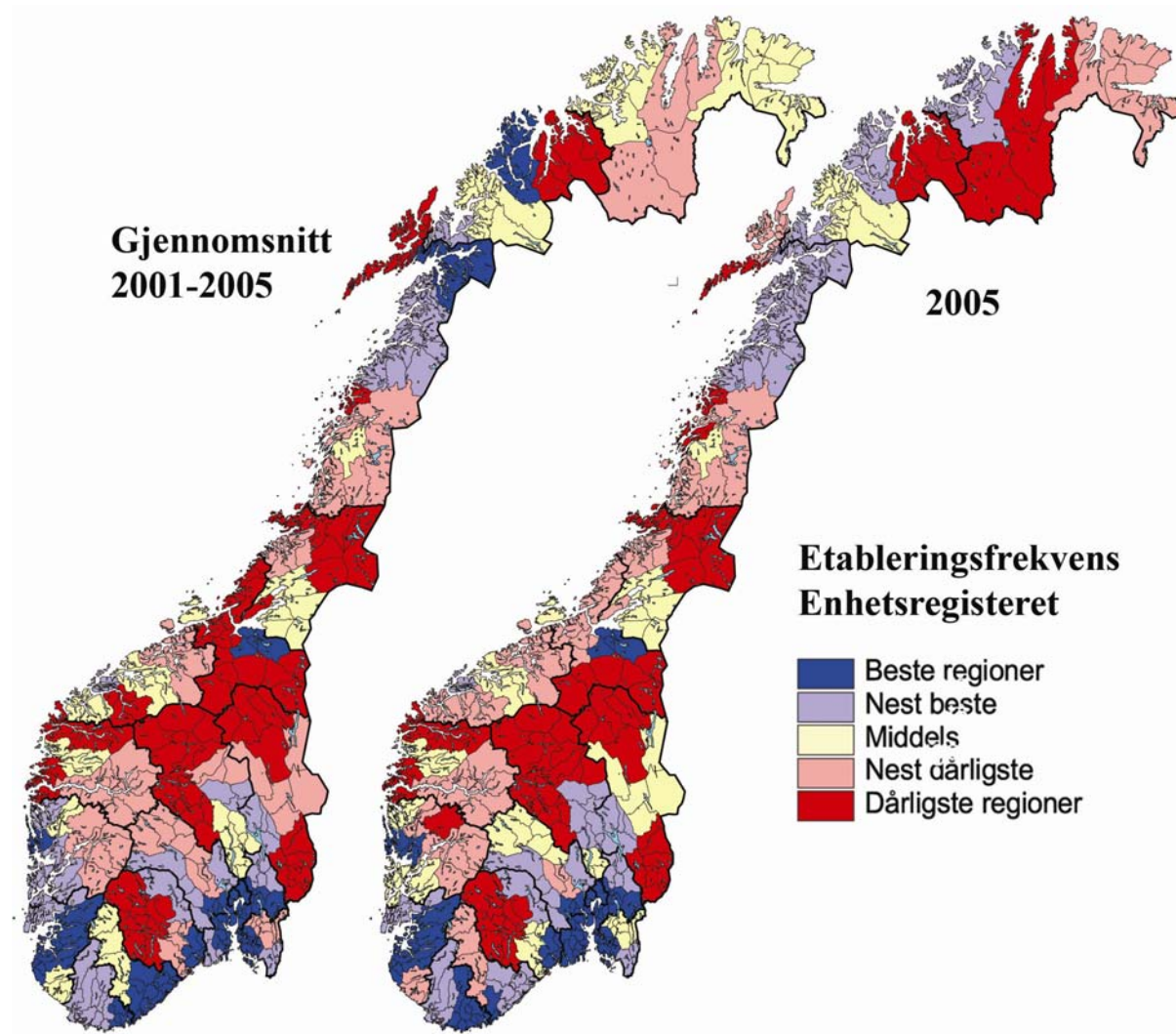
Kommuner i Telemark med positiv strukturfaktor er Skien, Porsgrunn, Kragerø og Bamble. Disse kommunene har også relativt høy etableringsfrekvens.

Kommuner med mest negativ strukturfaktor er Hjartdal, Sauherad, Fyresdal, Tokke og Drangedal. Her kan vi se at Hjartdal likevel har relativt høy etableringsfrekvens. Etableringsfrekvensen i Hjartdal var mye høyere i 2005 enn årene før, slik at det kan være tilfeldig at Hjartdal kom så høyt i 2005. Tokke har mye lavere etableringsfrekvens i 2005 enn tidligere, så også her kan det være tilfeldige utslag. En bør være klar over at for de minste kommunene, som Siljan, Hjartdal, Nissedal og Fyresdal vil det kunne bli store tilfeldige utslag, spesielt når vi ser på et enkelt år.

Bø, som skårer ganske høyt, også i forhold til den negative strukturfaktoren har hatt rask befolkningsvekst, noe som kan forklare at kommunen har så høy etableringsfrekvens.

3.9 Kart med etableringsfrekvens i regionene i Norge

I kartet under er alle regionene i Norge rangert etter etableringsfrekvens i 2005 og gjennomsnitt 2001-2005, og plassert i fem kategorier.

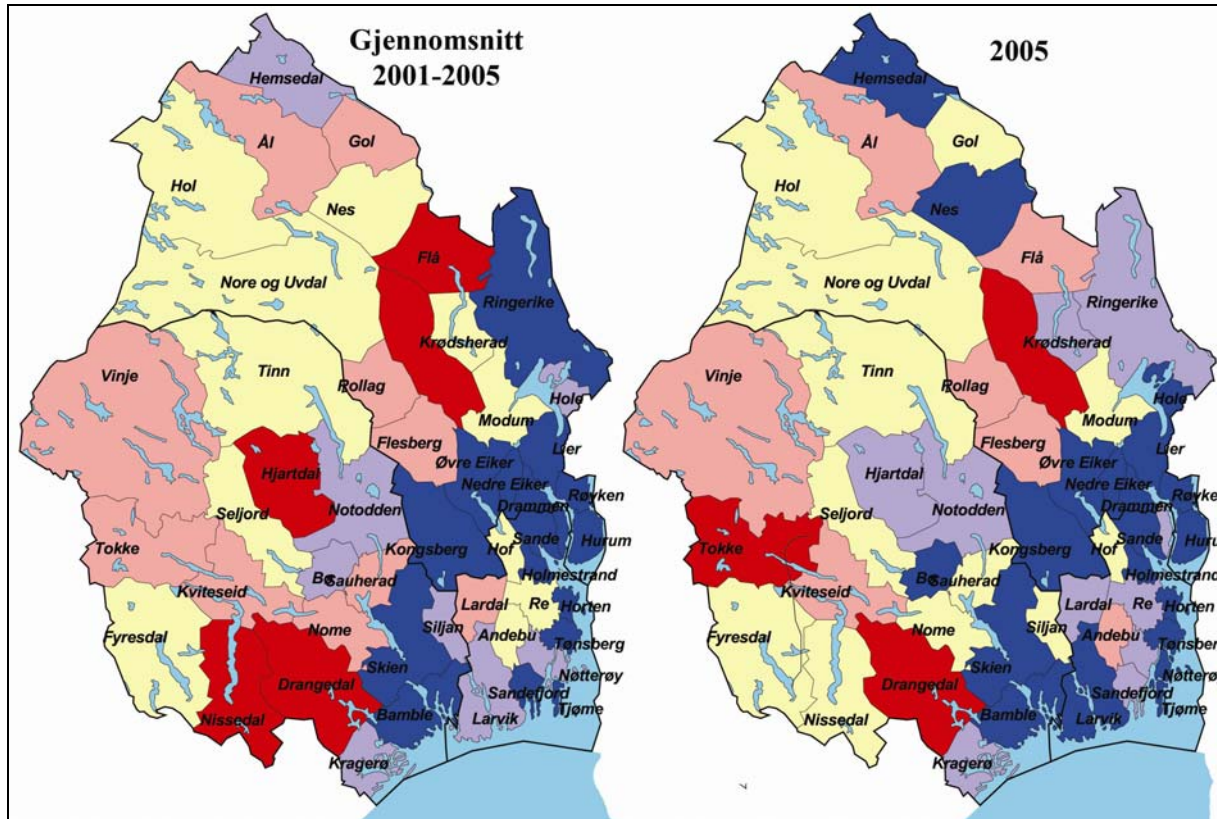
Figur 11: Etableringsfrekvens Enhetsregisteret i regioner i Norge.

De regionene som er blå, er de med høyest etableringsfrekvens. Regionene rundt Oslofjorden, Sørlandet og Sørvestlandet har høy etableringsfrekvens. Nord for Dovre er det de folkerike regionene Trondheim, Salten og Tromsø som skiller seg ut positivt.

Vi ser at Grenland er i beste kategori både i 2005 og gjennomsnittlig siste fem år, mens Vest-Telemark er i dårligste kategori. Vestmar og Midt-Telemark kom seg opp blant de middelmådige regionene i 2005, etter å ha vært i nest dårligste kategori. I den regioninndelingen som er brukt her, er Tinn og Notodden i Kongsbergregionen, som er i nest beste kategori.

Telemark blir liggende mellom vekstsentra i Oslo og Kristiansand/Stavanger.

3.10 Kart med etableringsfrekvenser i kommunene

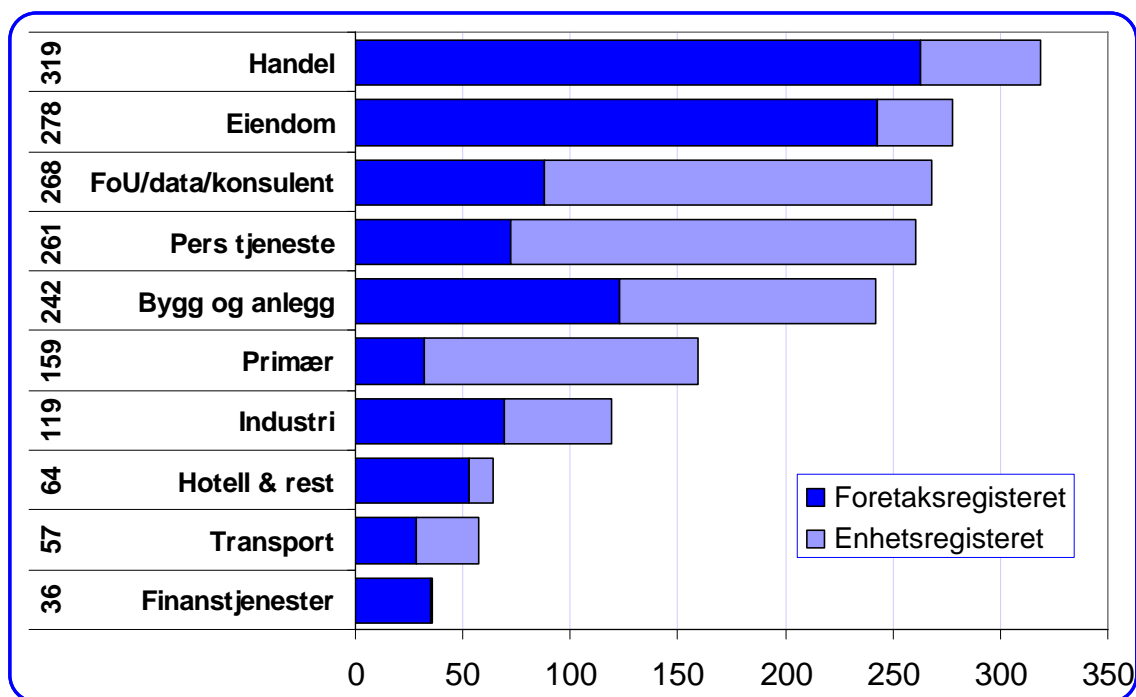
Figur 12: Kart over kommunene i BTV, som viser etableringsfrekvens. Samme fargekategorier som forrige side.

Vi ser tydelig at de mest sentrale, Oslonære, kommunene i BTV generelt har høyere etableringsfrekvens enn de perifere kommunene. Hemsedal er et unntak.

I Telemark har Grenland, samt Bø og Notodden etableringsfrekvens over gjennomsnittet for Norge, mens resten av kommunene er på gjennomsnitt eller under. For små kommuner kan det være store variasjoner fra år til år, vi kan se at Hjørtedal er i dårligste kategori hvis vi måler gjennomsnitt over siste fem år, mens kommunen er i nest beste kategori i 2005.

3.11 Hvilke bransjer etableres det i?

Det er interessant å se hvilke bransjer som det etableres bedrifter i. I figuren under ser vi hvor mange nyregistreringer det er i hver hovednæring.

Figur 13: Antall nyregistreringer i ulike hovednæringer i Foretaksregisteret og Enhetsregisteret i 2004 i Telemark. Tallene til venstre viser antall nyregistreringer i Enhetsregisteret.

Totalt ble det registrert over 1800 nye foretak i enhetsregisteret i Telemark i 2005. Litt over 1000 ble registrert i foretaksregisteret (alle som er registrert i foretaksregisteret, er samtidig registrert i enhetsregisteret).

I figuren over ser vi at det registreres flest nye bedrifter i handel, eiendom, FoU/data/konsulent og personlig tjenesteyting. Det er også her det er flest bedrifter fra før. Mange nyregistreringer i 2005 innen eiendom er "papiretableringer", som har som formål å tilpasse seg skatteregler

Det er imidlertid vekst i antall nyregistreringer i de fleste bransjer i Telemark, slik at den kan ser ut til å være en reell økning i etableringsaktiviteten. Veksten har kommet i aksjeselskap, antall nyregistrerte enpersonforetak er nøyaktig likt i 2005 som i 2004.

Vi ser også at Foretaksregisteret dekker de fleste nyetableringer i handel og eiendom, mens i de tjenesteytende næringene og i landbruket er mindretallet registrert i foretaksregisteret.

4 Spørreundersøkelsen rettet mot nyetablerte bedrifter

Det ble sendt ut spørreskjema til alle nye foretak som ble registrert i Telemark i 2005. Dette spørreskjemaet er sendt ut hvert år siden 1999, men har etter evalueringen for 2003 blitt utvidet med ett spørsmål om hvordan kunden vurderer innovasjonsgraden til egen forretningsidé. Denne gangen spurte vi også om etablererens tilknytning til kommunen, dvs om etablereren var født og oppvokst i kommunen, tilbakeflytter, innflytter eller fra annen kommune.

Tidligere har spørreskjemaet bare blitt sendt ut til nye foretak i foretaksregisteret, men i de tre siste årene er det også sendt ut skjema til nye foretak som ikke registrerte seg i foretaksregisteret. Det var 1015 nye registreringer i foretaksregisteret, mens det var 1815 nye registreringer i enhetsregisteret.

Av de 1815 brevene som ble sendt ut, kom 77 i retur av ulike årsaker. 1738 nyregistrerte foretak mottok dermed spørreskjemaet.

Tabell 4: Antall som mottok skjema, antall svar og svarprosent.

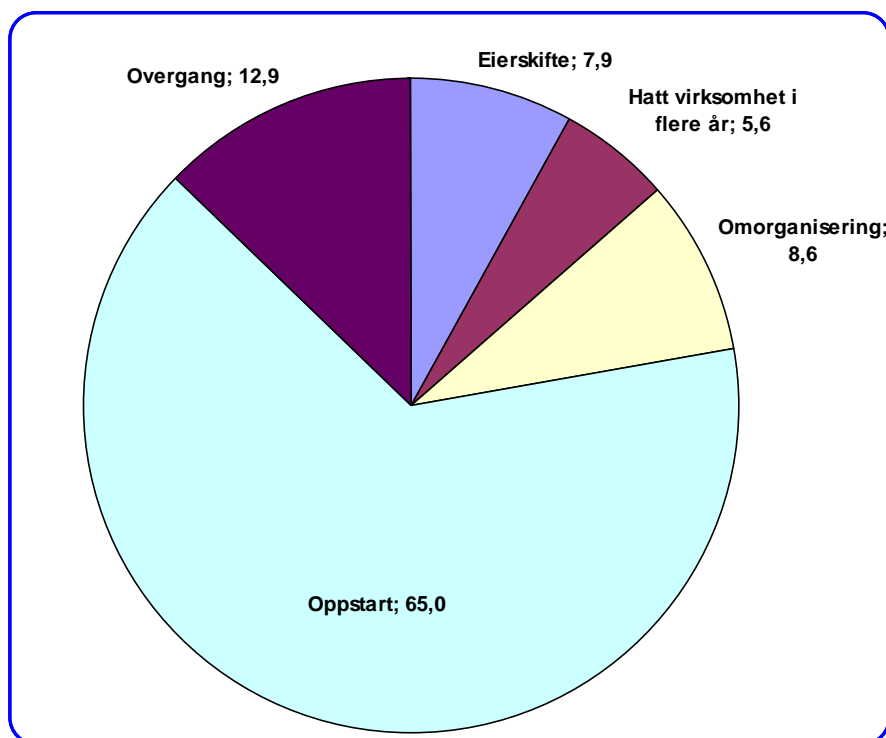
Region	Antall	Svar	Svarprosent
Grenland	1006	428	42,5
Midt-Telemark	201	110	54,7
Vestmar	151	64	42,4
Vest-Telemark	163	89	54,6
Øst-Telemark	217	100	46,1
SUM	1738	791	45,5

Svarprosenten ble 45,5 prosent. Svarprosenten var noe lavere i 2005 enn året før.

Vi ser at folk fra Vest- og Midt-Telemark har høyere svarprosent enn de andre. Vestmar har pleid å ha høy svarprosent, men sviktet litt denne gangen.

4.1 Formål med nyregistreringen

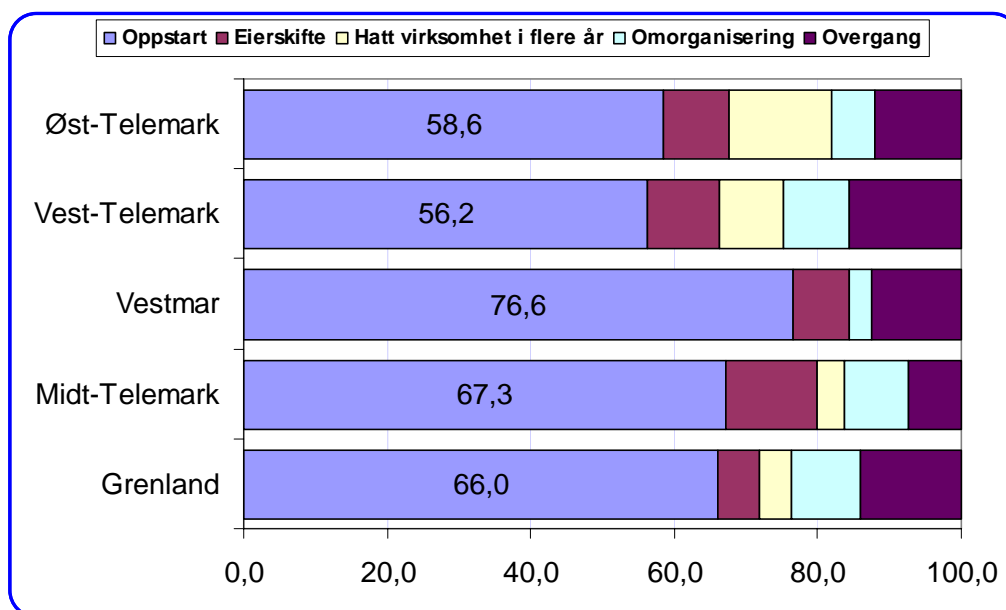
Det kan være ulike årsaker til at det registreres et nytt foretak i Brønnøysund. Det kan naturligvis være oppstart av en ny virksomhet, men registreringen kan også ha andre årsaker. Det kan være at foretaket har blitt kjøpt opp av nye eiere, som registrerer bedriften med nytt foretaksnummer (eierskifte), det kan være at eierne velger å skifte foretakstype, f eks fra enkeltmannsselskap til aksjeselskap (ny selskapsform), eller det kan være selskap som splittes opp i flere selskap, eller slås sammen til ett (omorganisering). Den siste gruppen er foretak som har vært drevet en stund uten å ha vært registrert, men som ble registrert i 2005.

Figur 14: Formål med nyregistreringen, nyetableringer i Telemark 2005.

65 prosent av alle nyregistreringer skjer i forbindelse med oppstart av ny virksomhet. Blant nyregistreringer i foretaksregisteret er det 57,7 prosent som er reelle nyetableringer, mens blant de som registreres i enhetsregisteret, men ikke i foretaksregisteret, er over 75,6 prosent oppstart av ny virksomhet.

Andelen av de nyregistrerte som er reelle nyetableringer er lavere i 2005 enn tidligere år. Dette skyldes at det ble etablert mange aksjeselskap av skattemessige årsaker. Det er også andre årsaker til at flere registrerer foretakene. Det kreves stadig oftere at små virksomheter må registrere seg av forskjellige årsaker. Enkelte oppgir at årsaken til registreringen er at dette er nødvendig for å registrere domène på Internett.

Figur 15: Andel som oppga ulike formål med registreringen i ulike regioner.

Det er en del variasjon mellom de ulike regionene i Telemark angående formålet med registreringen av foretakene.

I Vestmar oppga 76,6 prosent av nyregistreringene at det var snakk om oppstart av ny virksomhet, mens i Vest-Telemark var det bare 56,2 prosent av nyregistreringene som var reelle nyetableringer.

Når vi sammenlikner etableringsfrekvenser mellom ulike områder i Norge har vi ikke denne informasjonen, men må bare sammenlikne antall nyregistreringer.

Et område som Vestmar vil da bli undervurdert i 2005, fordi relativt mange av nyregistreringene der er reelle nyetableringer, mens etableringsfrekvensen for Vest-Telemark vil framtre som for høy pga mange nyregistreringer som ikke er reelle nyetableringer.

4.2 Offentlig støtte

Hvor stor andel av etableringene blir støttet av det offentlige?

De mest vanlige støtteformene er etableringstilskudd, kommunalt næringsfond eller andre lån og tilskudd fra Innovasjon Norge.

4.2.1 Offentlig støtte regionvis

Tabell 5: Prosentvis andel av etableringer som mottar offentlig støtte.

	Grenland	Midt-Telemark	Vestmar	Vest-Telemark	Øst-Telemark	Alle
Kom. næringsfond	1,4	2,7	4,1	16,0	3,4	3,5
BU	0,0	0,0	0,0	2,0	3,4	0,6
Etablererstipend	2,2	6,8	6,1	12,0	3,4	4,3
IN tilskudd	1,4	0,0	0,0	0,0	5,2	1,4
Fått off støtte	4,3	9,5	10,2	20,0	12,1	8,1

Det er klart flere etableringer i distriktene som mottar offentlig støtte. I Vest-Telemark får hver femte nyetablering, 20 prosent, offentlig støtte. Hovedårsaken til dette er at mange nyetableringer i Vest-Telemark får støtte fra kommunale næringsfond. Men det er også en høy andel etablerere i Vest-Telemark som får etablererstipend.

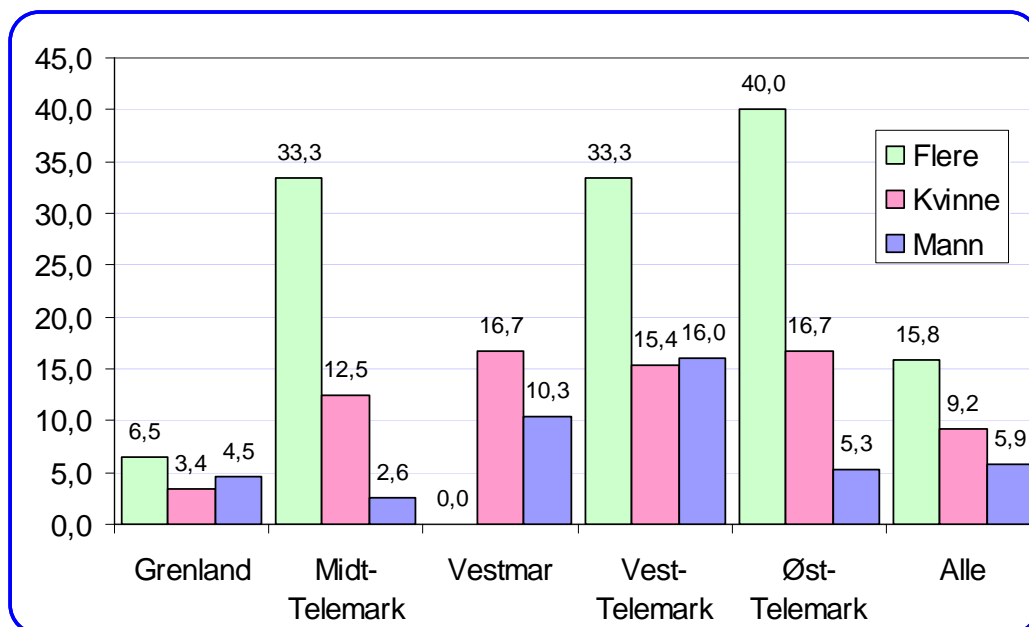
Når det gjelder tilskudd og lån fra Innovasjon Norge, er det Øst-Telemark som har størst andel støttemottakere i 2005.

Andelen som oppga at de hadde fått offentlig støtte i 2005, var 8,1 prosent. Dette er litt høyere enn i 2004, da 7,6 prosent oppga at de hadde fått offentlig støtte.

Her må en vært klart over at dette er statistikk som viser hvor mange av de som registrerte foretak i 2005, og samtidig svarte på spørreskjemaet, som oppga å ha fått støtte. Når det gjelder støtte fra BU, vil dette oftest gå til de som allerede er registrert, og sjelden til nyetableringer. Det samme gjelder andre tilskudd fra IN enn etablererstipend.

4.2.2 Offentlig støtte og kjønn

Er det lettere for kvinner å få offentlig støtte til nyetablering?

Figur 16: Prosentvis andel etablerere som får offentlig støtte mht geografisk og kjønnsmessig plassering.

Det heter seg at kvinner skal prioriteres når det gjelder støtte til næringsvirksomhet.

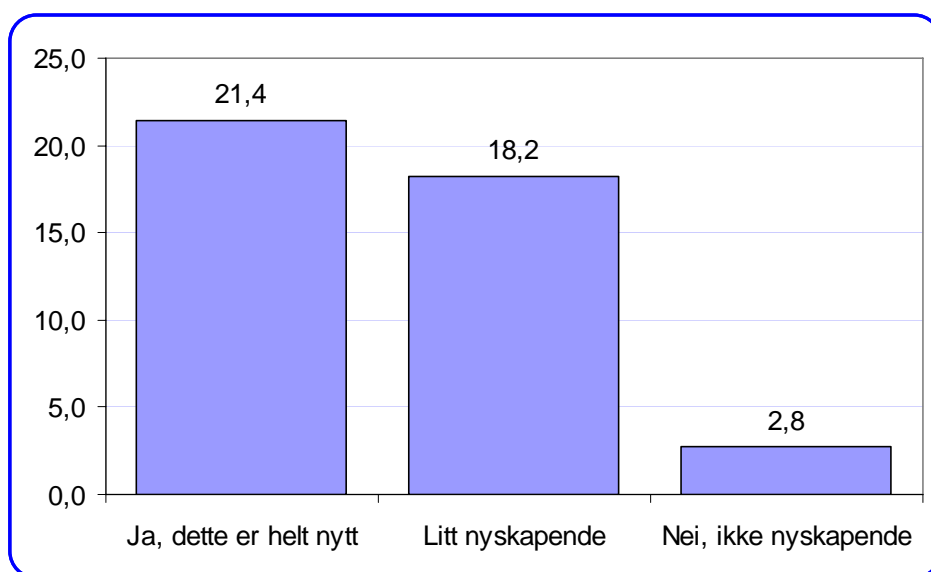
I de evalueringene som har blitt gjennomført de seneste årene har det vært langt høyere andel tilskuddsmottakere blant kvinner enn menn. I 2005 var det fremdeles høyere andel kvinnelige etablerere som mottok offentlig tilskudd til etableringen. Blant kvinnelige etablerere i Telemark mottok 9,2 prosent støtte, mens 5,9 prosent av menn mottok støtte til etableringen. Forskjellen mellom kvinner og menn har imidlertid vært langt større tidligere. I Grenland og Vest-Telemark er det faktisk høyere andel tilskuddsmottakere blant menn enn kvinner. Har det skjedd en endring i prioriteringene hos de som deler ut tilskudd?

De etableringene hvor det er flere enn en person som står bak, har større sannsynlighet for å oppnå tilskudd. Dette skyldes antakelig at dette er større og mer krevende etableringer.

4.2.3 Offentlig støtte og innovasjon

Det har blitt fokusert mye på innovasjon i nærings- og regionalpolitikken i de siste årene. Er det slik at innovative etableringer lettere får støtte enn andre?

Dette kan vi sjekke ved å se på andelen etableringer som oppgir å ha blitt støttet, koblet mot innovasjonsgraden.

Figur 17: Prosentvis andel av etablerere som får offentlig støtte, med forskjellig innovasjonsgrad.

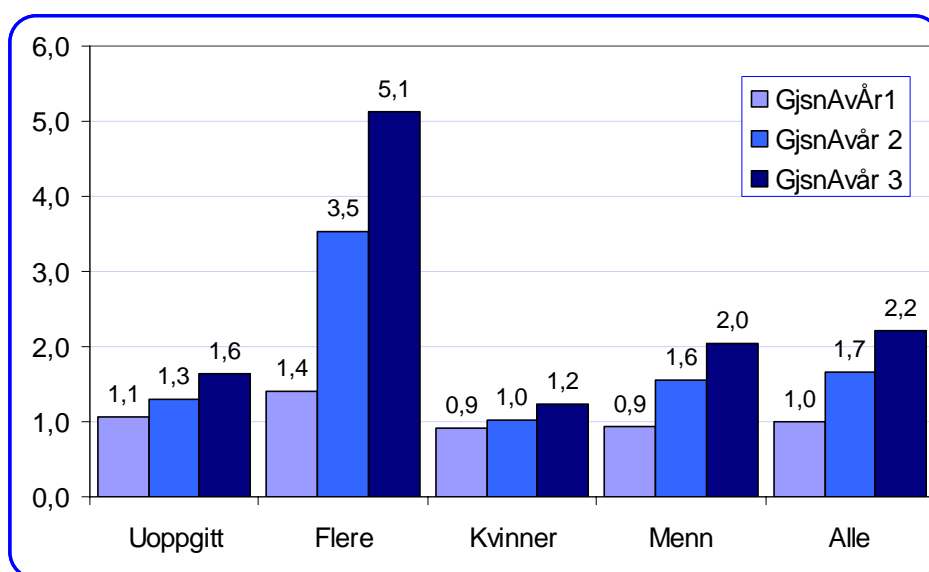
Det er et tydelig trekk at sannsynligheten for å få støtte øker med innovasjonsgraden. Blant etablerere som mener at de har en forretningsidé som representere noe helt nytt, oppnår 21,4 prosent offentlig støtte. Blant de som vurderer etableringen sin til å ikke være innovativ, får bare 2,8 prosent støtte.

4.3 Størrelse

Den gjennomsnittlige etablereren har 1,0 årsverk i bedriften første år, og planlegger 1,5 årsverk i andre år, og 2,0 årsverk i det tredje året. Etableringene var noe mindre i gjennomsnitt i 2004 enn året før.

4.3.1 Størrelse og kjønn

Ved tidligere målinger har det vist seg at menn i gjennomsnitt etablerer større og mer vekstkraftige bedrifter enn kvinner. Unntaket var i 2003, da kvinnelige etableringer større enn mannlige.

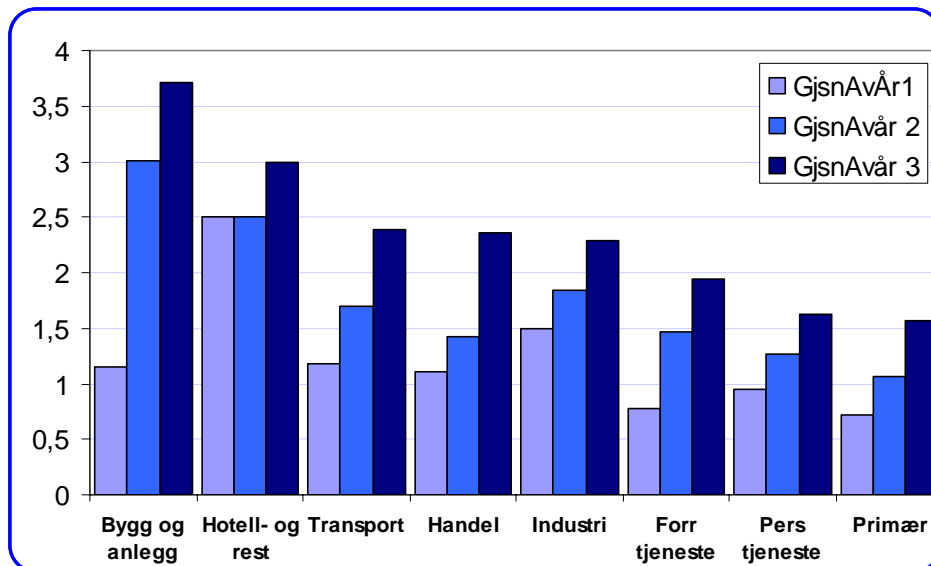

Figur 18: Gjennomsnittlig størrelse i antall årsverk de tre første årene.

I 2005 er de mannlige etableringene igjen større enn de kvinnelige, men forskjellen er liten det første året. Mennene er imidlertid langt mer optimistiske når det gjelder vekst de første årene. Etableringer hvor det er flere gründere med, er langt større enn etableringer med bare en gründer.

4.3.2 Størrelse og bransje

Størrelsen henger også sammen med bransjen det etableres i.

Figur 19: Gjennomsnittlig forventet antall årsverk i nyetableringer i ulike bransjer.

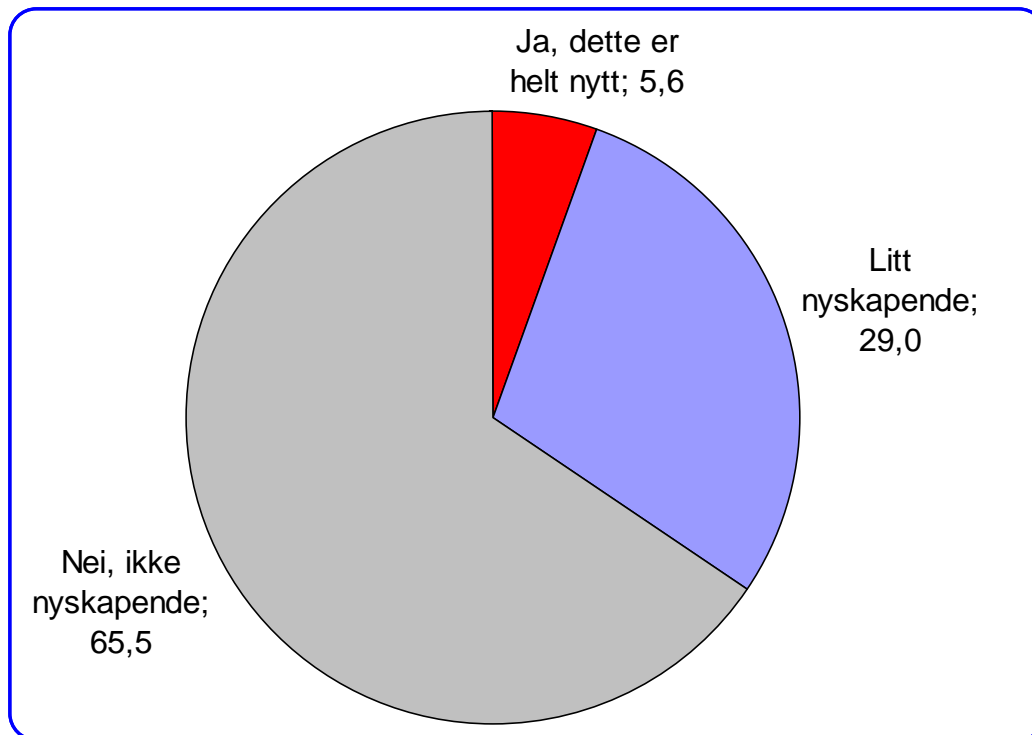
I 2005 er det etableringer i bygg og anlegg som forventer å blir størst etter tre år. Derneft følger hotell og restaurant og transport. I bygg og anlegg forventer man i gjennomsnitt å ha 3,7 årsverk etter tre år.

Etableringer innen personlig tjenesteyting og landbruk er minst. Her forventes det å ha en sysselsetting på litt over 1,5 årsverk tre år etter etableringen.

Det er litt overraskende at industrietableringene er så små. Dette skyldes at der er ganske mange industrietableringer inne mer håndverkspregede virksomheter som tekstil, klær, gullsmed o l.

4.4 Innovasjon hos nyetablerte

Etablererne ble spurt om hvordan de vurderte innovasjonsgraden til etableringen.

Figur 20: Prosentvis fordeling av de nyetablertes vurdering av egen innovasjonsgrad.

5,6 prosent av etablererne mente at de hadde en forretningsidé som representerte noe helt nytt. 29 prosent mente at forretningsideen var litt nyskapende. 65 prosent mente at de ikke var nyskapende.

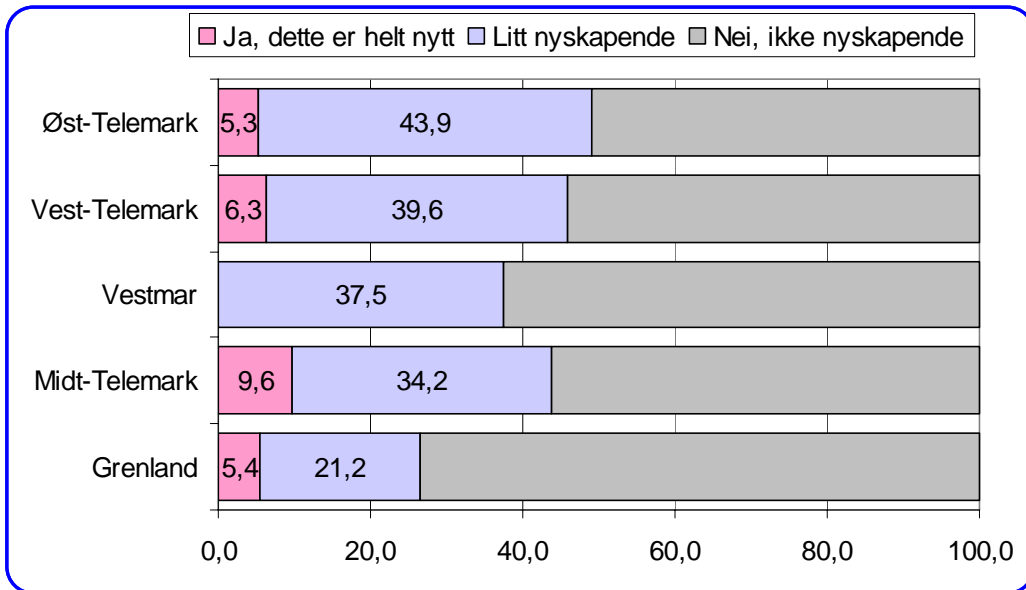
I 2004 var det over 10 prosent som mente at de hadde en helt ny ide. Det er over dobbelt så stor andel som i 2005.

Resultatene fra kundeundersøkelsen, som er presentert senere i denne rapporten, viser at langt flere av etablererkontorets kunder anser seg som nyskapende. Dette kommer av at de innovative etablererne i langt større grad enn de som ikke er innovative, søker veiledning i kontorene.

I tillegg lykkes de innovative etablererne sjeldnere med å etablere foretak. Dermed vil det være større andel innovative blant potensielle etablerere, enn blant de som har registrert bedriften.

4.4.1 Innovasjon regionvis

Er det forskjell på regionene når det gjelder innovasjonsgrad?

Figur 21: Prosentvis fordeling av de nyetablertes vurdering av egen innovasjonsgrad.

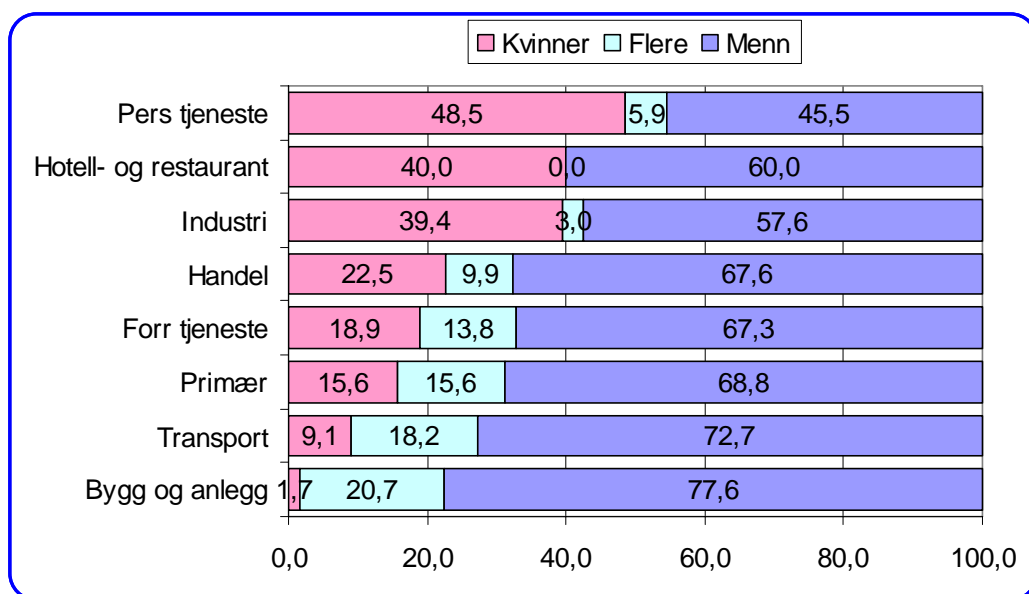
Midt-Telemark har høyest andel av etablerere som oppgir å ha noe helt nytt. Øst-Telemark har høyest andel som er litt nyskapende. I Vestmar er det ingen som oppgir å ha en forretningside som representerer noe helt nytt. Grenland har flest som ikke er nyskapende.

Hvilke regioner som har flest innovative nyetableringer har variert en del fra år til år. Det er ingen regioner som peker seg sterkt ut når vi ser på gjennomsnitt over flere år.

4.5 Kvinnelige etablerere

24,7 prosent av alle nyetableringer i Telemark 2005 er etablert av en kvinne. 63,6 prosent av en mann. De resterende 11,7 prosent er etablert av flere enn en person. Kvinneandelen er noe høyere enn tidligere. Det er også en økning i andelen kvinnelige brukere av etablererkontorene. Kanskje det er et generelt trekk at kvinner i større grad enn tidligere etablerer bedrifter?

Det er imidlertid fremdeles store bransjemessige variasjoner.

Figur 22: Prosentvis fordeling av kvinnelige, mannlige etableringer og etableringer med flere gründere. 2005.

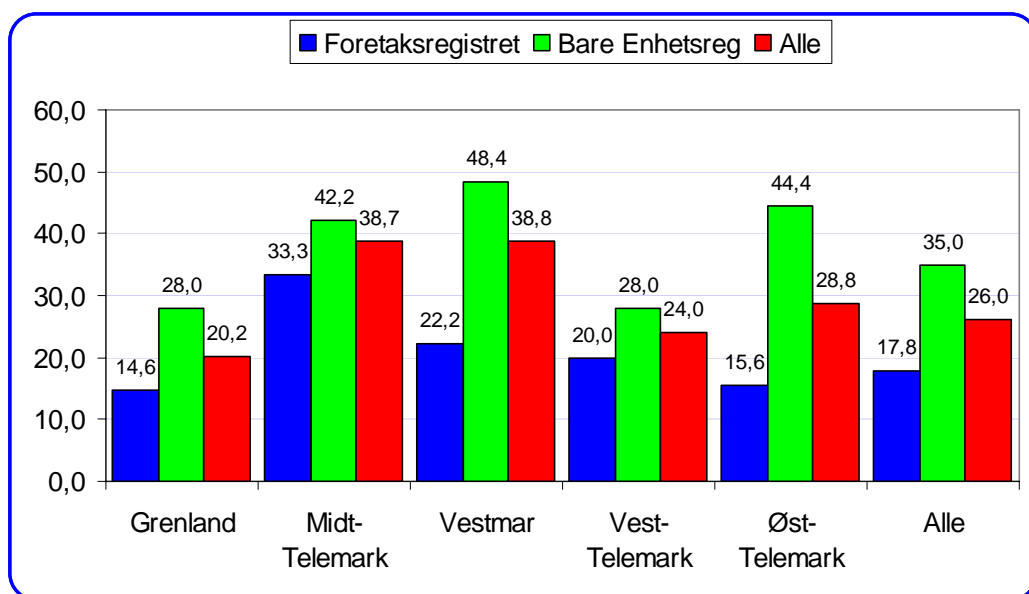
Personlig tjenesteyting er den eneste bransjen hvor det er flere kvinnelige enn mannlige etablerere.

Bygg og anlegg er den klart mest mannsdominerte bransjen, men i 2005 var det i hvertfall en kvinnelige etablerer her. I 2004 var det ingen.

Det er også mange kvinnelige gründere innenfor industri, men her er det likevel forskjeller i hva slags industri som kvinner og menn etablerer. Kvinner er overrepresentert i tekstil og næringsmidler.

4.6 Bruk av etablererkontor, markedsandel

Hensikten med denne undersøkelsen er å finne ut om Program for entreprenørskap i Telemark virker etter hensikten. Det er derfor viktig å finne ut om etablererne faktisk benytter seg av tilbudene i programmet, først og fremst veiledning fra de regionale etablererkontorene. Dersom en høy andel av etablererne har brukt tjenester fra etablererkontorene, er dette en indikasjon på at programmet har hatt konkret virkning på etableringsvirksomheten i fylket.

Figur 23: Prosentvis andel av etablerere som oppgir at de har fått assistanse fra de regionale etablererkontorene. 2005.

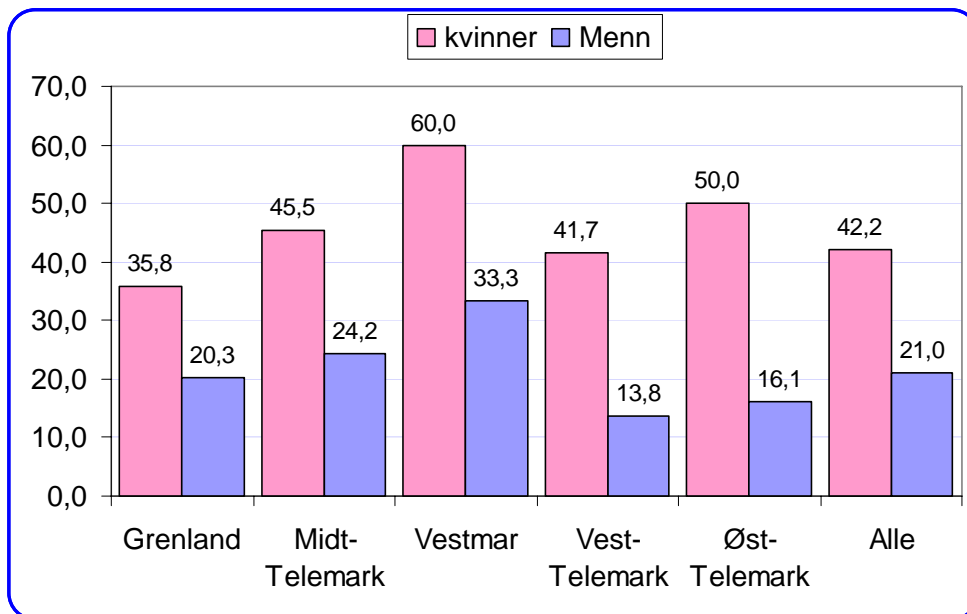
Undersøkelsen viser at 26 prosent, eller mer enn hver fjerde etablerer, har mottatt assistanse fra de regionale etablererkontorene. I Vestmar har hele 38,8 prosent av alle nyetableringene brukt etablererkontoret, og i Midt-Telemark var markedsandelen 38,7 prosent.

Markedsandelen i 2005 var vesentlig høyere enn året før, da 21 prosent av etablererne i fylket brukte assistanse fra etablererkontorene.

Generelt er det litt større andel som bruker etablererkontorene fra de som ikke registrerer seg i foretaksregisteret. Årsaken til dette er nok at de som ikke registrerer seg i foretaksregisteret, er små enkeltmannselskap, hvor det oftest er bare en person som står bak. Slike etableringer har større behov for assistanse, og oppsøker oftere etablererkontorene. I 2005 var det dessuten mange skattemotiverte registreringer av aksjeselskap i Foretaksregisteret. Det er få av disse som bruker etablererkontorene.

4.6.1 Markedsandeler mannlige og kvinnelige etablerere

Er det forskjell på kvinner og menn med hensyn til bruk av veiledningstjenester?

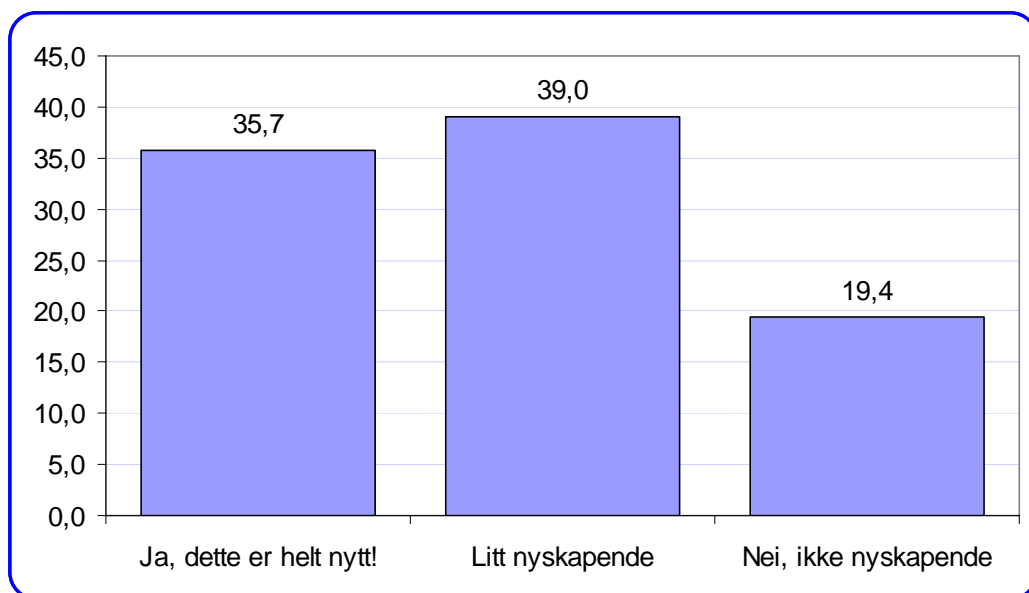
Figur 24: Prosentvis andel av nyetablerere som har fått assistanse fra etablererkontorene, hos kvinner og menn.

Det har alltid vært påfallende stor forskjell på kvinner og menn når det gjelder tilbøyeligheten til å oppsøke etablererkontor for assistanse i etableringsprosessen. Denne tendensen er fortsatt til stede i 2005. 21 prosent av mannlige etablerere brukte etablererkontorene, mens for kvinner er tilsvarende andel 42,2 prosent. Andelen etablerere som brukte etablererkontorene økte i 2005 for både kvinner og menn, men mest for kvinner.

I 2003 var imidlertid andelen av kvinnelige etablerere som brukte etablererkontorene på hele 47 prosent.

4.6.2 Markedsandel og innovasjon

Trenger innovative etablerere mer assistanse?

Figur 25: Prosentvis andel av etablerere som bruker assistanse fra etablererkontorene, etter hvordan de vurderer nyskapingsgraden.

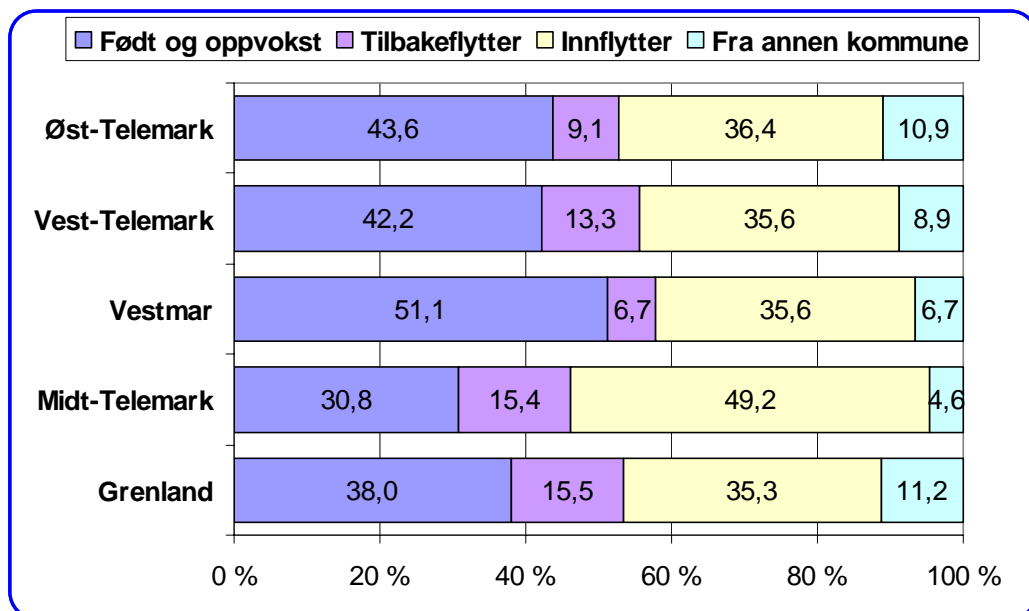
Det er stor forskjell på etablererkontorenes markedsandel mellom de som regner seg som nyskapende, og de som ikke regner seg som nyskapende.

Blant de som mener at de har en forretningsidé som representerer noe helt nytt, er det 35,7 prosent som har fått assistanse fra etablererkontoret (26,8 i 2004). Blant de som er litt nyskapende, er markedsandelen 39 prosent (31 i 2004). De som ikke anser seg å være innovative, bruker etablererkontoret i mindre grad. Her er andelen 19,4 prosent (17,3 i 2004).

Vi har dermed samme tendens i 2005 som i 2004: De som anser seg som litt innovative er mest tilbøyelige til å oppsøke etablererkontorene.

4.7 Tilknytning til kommunen

I denne evalueringen har vi spurt om etablererens tilknytning til kommunen. Vi har skilt mellom de som er født og bodd i kommunen hele livet, de som er født og flyttet tilbake (tilbakeflyttere), innflyttere og de som har etablert bedrift i annen kommune enn der de bor.

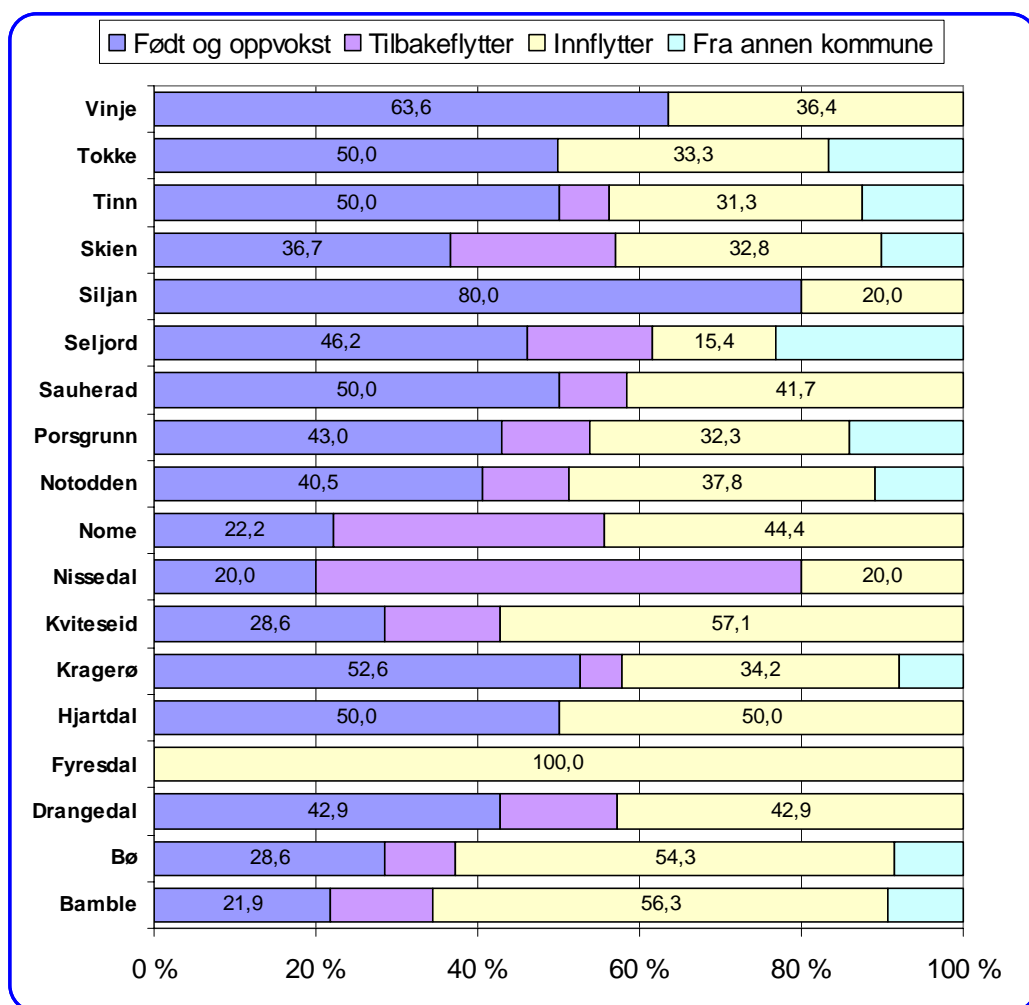

Figur 26: Prosentvis andel av etablererne med ulike tilknytning til etableringskommunen.

Midt-Telemark har klart minst andel av etablererne som har bodd i kommunen hele livet. Her er nesten halvparten av etablererne innflyttere.

I Vestmar er det en stor andel, over halvparten, av etablererne som er født og oppvokst i kommunen.

Grenland har størst andel etablerere som etablerer bedrift i annen kommune enn der de bor. Det er verd å merke seg at omtrent hver tiende nyetablering i Telemark skjer i en annen kommune enn der etablereren bor. Kanskje er en høy andel av slike etablerere et tegn på at området anses positivt for nyetableringer? I så fall er Midt-Telemark et ugunstig sted for nyetableringer, ettersom det er mindre enn 5 prosent av etableringene her som er gjennomført av noen fra andre kommuner. Det kan også være at etableringene innefor handel og service trekkes til byene fordi det er et større lokalt marked her.

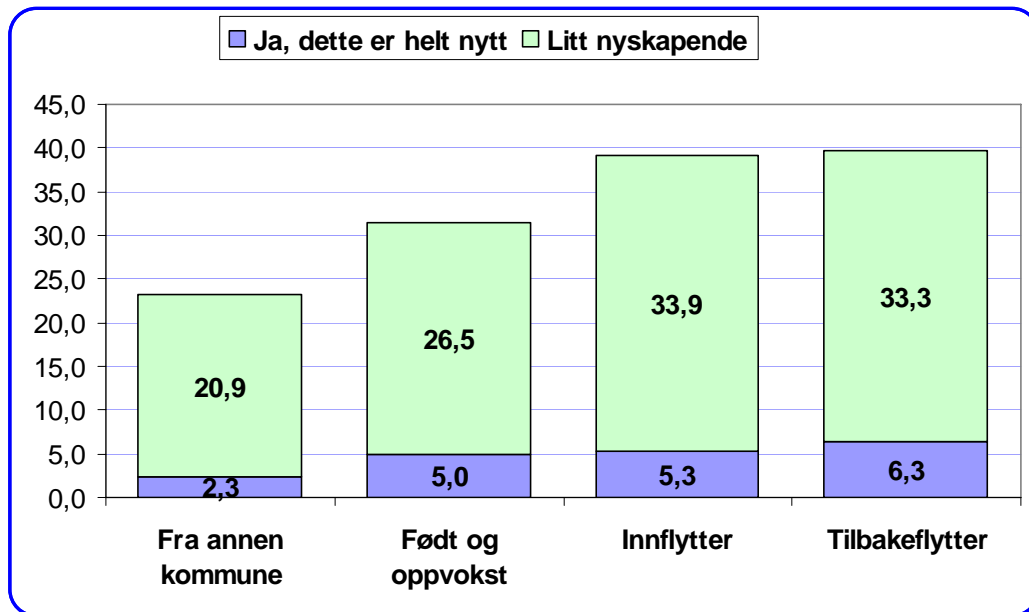
Figur 27: Prosentvis andel av etablererne med ulike tilknytning til etableringskommunen.

Vi kan også se på etablererernes tilknytning i hver enkelt kommune. Her vil det være litt tilfeldige utslag i mange kommuner med få etableringer. I Fyresdal er det bare tre observasjoner, og alle etablererne var innflyttere.

I denne evalueringen har vi ikke tilgang til data for befolkningens sammensetning i kommunene i Telemark. Det hadde vært interessant å se på antall grunderne i de ulike gruppene i forhold til antall personer totalt i de samme gruppene. Da hadde vi kunnet se om f.eks. innflyttere har en sterkere tendens til å etablere bedrifter.

4.8 Tilknytning og innovasjon

Er innflyttere mer innovative?

Figur 28: Andel av etablerere med ulike tilknytning som oppgir å være innovative.

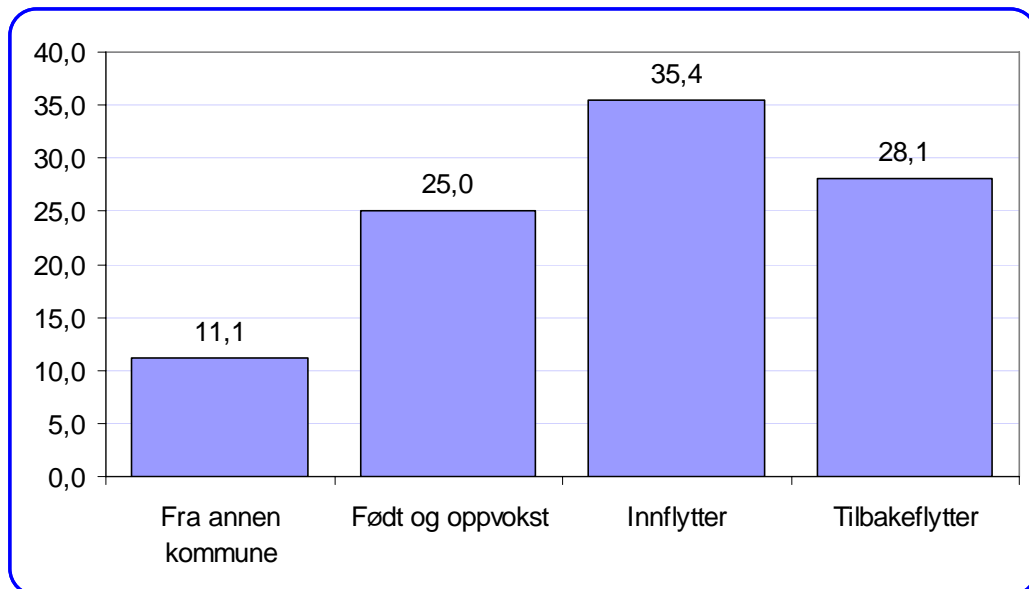
Her blir svaret litt tvetydig. De mest innovative er der som er i gruppen tilbakeflyttere. Her er det 6,3 prosent i den mest innovative kategorien. Innflytterne er nesten like innovative.

De som er født og bodd i kommunen er noe mindre innovative, men forskjellen er ikke svært stor.

De som etablerer bedrift i annen kommune er imidlertid klart minst innovative.

4.8.1 Tilknytning og markedsandel

Er innflyttere mer tilbøyelig til å oppsøke etablererkontorene?

Figur 29: Andel av etablerere som oppsøker etablererkontorene.

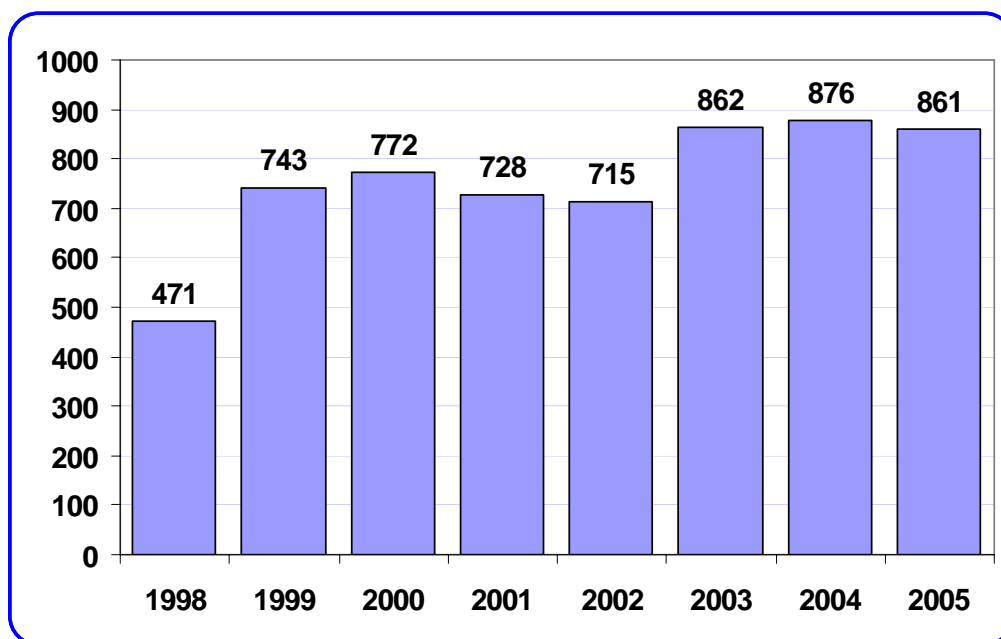
Her blir svaret klart ja. 35,4 prosent av alle etablerere som er innflyttere, oppsøker etablererkontorene. Blant etablerere som er født og bodd hele sitt liv i kommunene er andelen 25 prosent.

5 Kundestatistikk fra etablererkontorene

I dette kapitlet analyseres kundestatistikk fra etablererkontorene. Alle kontorer har et felles registreringssystem for kunder. Systemet har vært i bruk siden 1999.

5.1 Antall brukere

Etableringskontorene ble omorganisert i 1999, og hadde etter dette mellom 700 og 800 kunder hvert år inntil 2003. Fra 2003 økte antall brukere og har etter det ligget mellom 861 og 876 pr år.

Figur 30: Antall brukere på etablererkontorene.

Tabell 6: Antall brukere på etablererkontorene.

Region	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Grenland	268	435	370	374	364	426	423	406
Midt-Telemark	61	63	69	56	97	121	135	163
Vestmar	76	124	107	94	85	143	119	100
Vest-Telemark	31	67	101	104	81	85	101	96
Øst-Telemark	35	54	125	100	88	87	98	96
SUM	471	743	772	728	715	862	876	861

Midt-Telemark Etablererkontor har hatt stadig flere brukere de siste årene. De andre kontorene har hatt en liten nedgang fra 2004 til 2005.

5.1.1 Antall brukere kommunevis

Vi kan også se på hvordan kundene til etablererkontorene fordeler seg på de ulike kommunene.

Tabell 7: Antall brukere 2005, folketall og andel kunder i promille av folketall i kommunene.

Kommune	Antall brukere	Antall innbyggere	Andel 2005	Andel 2004
Bø	64	5307	12,1	11,7
Sauherad	46	4291	10,7	7,6
Kviteseid	27	2575	10,5	7,2
Seljord	27	2912	9,3	14,0
Nissedal	10	1407	7,1	4,8
Kragerø	73	10477	7,0	8,8
Fyresdal	9	1369	6,6	7,6
Notodden	78	12314	6,3	5,2
Drangedal	26	4163	6,2	5,5
Nome	39	6571	5,9	6,5
Vinje	20	3694	5,4	6,0
Skien	218	50761	4,3	4,7
Porsgrunn	130	33550	3,9	3,6
Siljan	9	2362	3,8	3,4
Bamble	46	14104	3,3	3,2
Tinn	18	6247	2,9	4,1
Hjartdal	4	1619	2,5	5,6
Tokke	5	2417	2,1	0,8

Bø hadde flest brukere i forhold til folketallet i 2005, fulgt av Sauherad og Kviteseid. Seljord og Kragerø hadde mange brukere i 2003 og 2004, men har hatt en liten nedgang i 2005.

I de kommunene der det er flest kunder, ligger antallet kunder på omtrent en prosent av folketallet. Dette forteller at potensialet for maksimalt antall kunder sannsynligvis er omtrent en prosent av folketallet. For hele Telemark vil dette tilsvare 1650 kunder, dvs det dobbelte

av dagens nivå. Det vil imidlertid være vanskeligere å oppnå dette antallet på større steder som f eks Skien og Porsgrunn, enn på små steder.

I de seks kommunene Siljan, Tokke, Bamble, Hjartdal, Tinn og Porsgrunn er antall kunder mindre enn fire promille. I disse kommunene er derfor potensialet størst for å øke antall kunder. De samme kommunene hadde også et lavt antall kunder i 2003 og 2004.

5.1.2 Brukere som andel av befolkningen

Vi kan også se på antall brukere i de ulike regionene som andel av befolkningen.

Tabell 8: Antall brukere i promille av befolkningen.

Region	Antall brukere i promille av befolkning							
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Grenland	2,7	4,4	3,8	3,8	3,7	4,3	4,2	4,0
Midt-Telemark	3,9	4	4,4	3,5	6,1	7,5	8,4	10,1
Vestmar	5,1	8,3	7,2	6,3	5,7	9,7	8,1	6,8
Vest-Telemark	2,1	4,5	6,7	6,9	5,4	5,2	6,3	6,7
Øst-Telemark	1,7	2,6	6,1	4,9	4,3	4,6	5,2	5,2
ALLE	2,9	4,5	4,7	4,4	4,4	5,2	5,3	5,2

I 2005 tilsvarte antallet kunder hos etablererkontorene mer enn en halv prosent av befolkningen. I Midt-Telemark var mer enn en prosent av befolkningen kunder i 2005. Lavest andel er i Grenland med fire promille.

5.1.3 Kvinner og menn

Program for nyetablering hadde en målsetting om at 40 prosent av kundene skulle være kvinner. Senere har denne målsettingen falt bort.

Tabell 9: Andel kvinner blant brukerne til etablererkontorene.

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Grenland	40,7	36,1	33,2	35,9	31,3	35,4	33,1	41,4
Midt-Telemark	57,4	49,2	33,3	50	41,2	29,8	42,2	37,4
Vestmar	42,1	27,4	26,2	31,9	29,4	35	33,6	47,0
Vest-Telemark	32,3	35,8	34,7	39,4	28,4	38,8	45,5	42,7
Øst-Telemark	28,6	50	38,4	33	43,2	43,7	38,8	52,1
ALLE	41,6	36,7	33,2	36,6	33,6	35,7	36,6	42,6

I 2005 var det en økning fra 36,6 til 42,6 prosent i kvinneandel. Det vil si at den opprinnelige målsettingen om kvinneandel på minst 40 prosent endelig er innfridd, til tross for at det ikke er satt inn spesielle virkemidler for å øke antall kvinnelige brukere.

Kvinneandelen for faktiske etablerere er på omtrent 20 prosent. Dette betyr at kvinnelige etablerere i mye større grad enn mannlige etablerere bruker tjenester fra etablererkontorene.

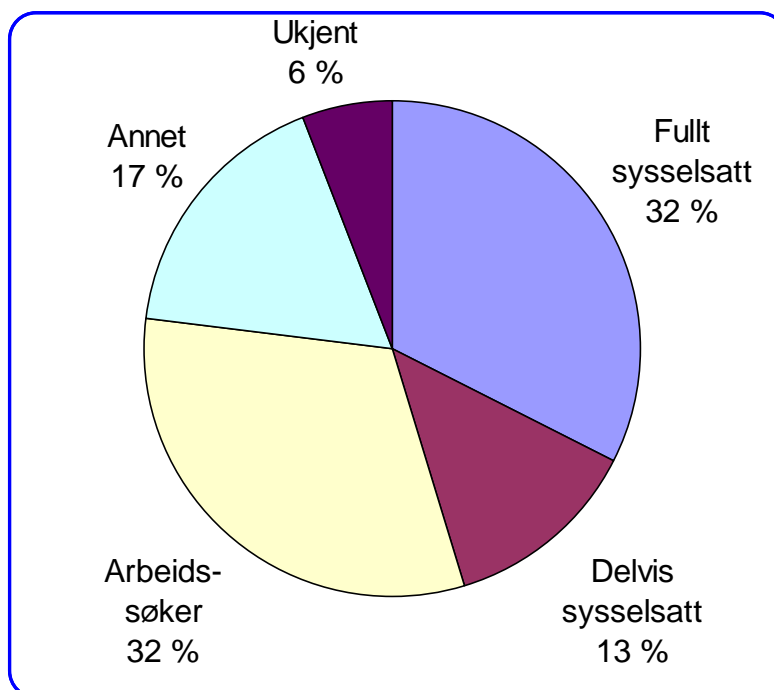
5.2 Arbeidstakerstatus

Det er også registrert hvilken arbeidstakerstatus kundene har.

Som det framgår av figuren til høyre, er 32 prosent av kundene arbeidssøkere, mens 13 prosent er delvis sysselsatt.

32 prosent av kundene er fullt sysselsatt, mens de øvrige er fordelt på studenter, attføring, flyktninger, sosialklienter, permitterte m m.

Arbeidstakerstatusen varierer en del mellom kontorene:

Figur 31: Sammensetning av arbeidstakerstatus.

Tabell 10: Antall kunder med ulik arbeidstakerstatus, 2005.

	Grenland	Midt-Telemark	Vestmar	Vest-Telemark	Øst-Telemark	SUM
Fullt sysselsatt	112	83	21	23	42	281
Delvis sysselsatt	30	19	11	41	9	110
Arbeidssøker	137	34	50	28	23	272
Annet	81	26	18	4	18	147
Ukjent	46	1	0	0	4	51
SUM	406	163	100	96	96	861

Vestmar har mange arbeidssøkere i 2005, som i 2003 og 2004. Midt-Telemark har ganske få arbeidssøkere, noe som også var tilfelle i 2003 og 2004.

5.3 Brukernes alder

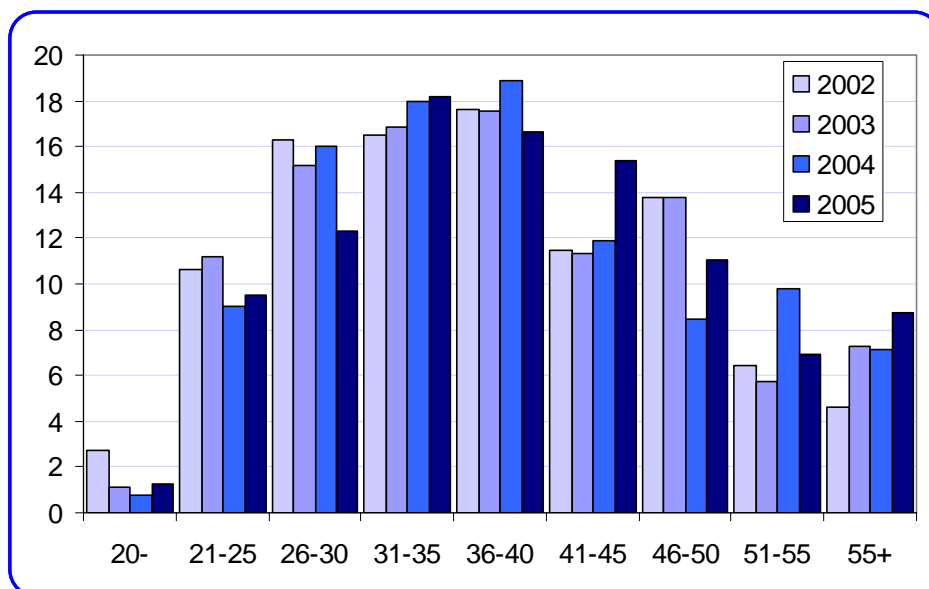
Kunderegisteret inneholder også opplysninger om kundenes alder.

Tabell 11: Prosentvis andel brukere innenfor ulike aldersgrupper.

region	20-	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	55+
Grenland	1,3	9,5	12,3	18,2	16,7	15,4	11,0	6,9	8,7
Midt-Telemark	0,0	11,3	11,3	13,5	14,3	14,3	19,5	8,3	7,5
Vest-Telemark	0,0	4,3	4,3	13,0	29,3	13,0	18,5	9,8	7,6
Vestmar	0,0	4,5	12,5	21,6	18,2	14,8	11,4	10,2	6,8
Øst-Telemark	0,0	9,9	14,3	12,1	22,0	16,5	9,9	12,1	3,3
Alle	0,6	8,7	11,5	16,5	18,5	15,0	13,2	8,4	7,6

Det er en konsentrasjon av brukere mellom 30 og 45 år. Det er bare 5 brukere på 20 år eller yngre. 20,8 prosent av brukerne var 30 år eller yngre. 16 prosent av kundene er over 50 år.

Vi kan også sammenlikne aldersfordelingen til brukerne av etablererkontorene i 2005 med aldersfordelingen årene før:

Figur 32: Prosentvis andel innenfor ulike aldersgrupper hos brukere av etablererkontorene i 2002, 2003, 2004 og 2005

Andelen av yngre brukere, dvs 30 år og yngre, har sunket litt de siste årene. Andelen eldre brukere over 40 år har steget. Kundene ser ut til å bli eldre etter hvert.

5.4 Innovasjon

Veilederne ved etablererkontorene har klassifisert hver enkelt forretningside i forhold til innovasjonsgrad.

Tabell 12: Prosentvis andel av brukerne som ble klassifisert i ulike grader av innovasjon.

	Grenland	Midt- Telemark	Vestmar	Vest- Telemark	Øst- Telemark	SUM
Verden	0,8	0,6	0,0	0,0	1,1	0,6
Nasjonalt	1,5	11,1	5,1	0,0	2,2	3,7
Regionalt	2,5	25,9	4,0	0,0	5,6	7,3
Lokalt	1,8	19,8	32,3	31,3	31,1	15,4
Ikke innovativt	93,4	42,6	58,6	68,8	60,0	73,1

Det er stor forskjell på hvordan brukerne blir vurdert med hensyn til innovasjonsgrad. I Grenland vurderes 93,4 prosent til ikke å være innovative. I Midt-Telemark vurderes over halvparten til å være innovative i varierende grad.

6 Kundeundersøkelsen

I dette kapitlet vil resultatene fra brukerundersøkelsen presenteres. Dette er data som er samlet inn gjennom spørreskjema som ble sendt til alle som var registrert som brukere ved etablererkontorene i 2005.

6.1 Svarprosent

Det var 861 personer som brukte tjenester fra etablererkontorene i 2005. Hver enkelt av disse personene fikk tilsendt et spørreskjema i februar 2005. De som ikke svarte, fikk et nytt skjema i april. Det var 341 av kundene som var registrert med e-post. Disse fikk et elektronisk spørreskjema.

Av de 861 brukerne var det 42 brukere hvor det var mangelfull adresse, eller hvor vedkommende hadde flyttet i mellomtiden. Av de 819 brukerne som mottok spørreskjema, svarte 381 personer. Dette tilsvarer 46,5 prosent. Dette er en lavere svarprosent enn vi har oppnådd tidligere. Av de som fikk elektronisk spørreskjema, svarte 41,6 prosent, mens de som fikk brev, hadde en svarprosent på 50 prosent. Det var en del tekniske problemer med den elektroniske spørreundersøkelsen, som antakelig har bidratt til at svarprosenten har blitt lavere.

Tabell 13: Antall brukere som mottok spørreskjema, og antall og prosentvis andel svar.

Kontor	Antall	Antall svar	Svarprosent
Grand ðde og Næringsutvikling	395	163	41,3
Etablererkontoret Midt-Telemark	77	36	46,8
Midt-Telemark Næringsutvikling AS	72	40	55,6
Vestmar Opplæringscenter	90	55	61,1
Vest-Telemark Næringsutvikling AS	94	49	52,1
Øst-Telemark Etablerersenter	91	43	47,3
SUM alle	819	386	47,1

Vestmar hadde høyest svarprosent. Her fikk alle kundene spørreundersøkelsen i posten.

Brukerne ble bedt om å bekrefte at de virkelig hadde vært i kontakt med etablererkontoret. Det var 18 personer som ikke kunne huske å ha vært i kontakt med etablererkontoret, eller som har hatt kontakt, men ikke i forbindelse med etablering.

Tabell 14: Personer som oppga at de ikke har vært i kontakt med etablererkontorene.

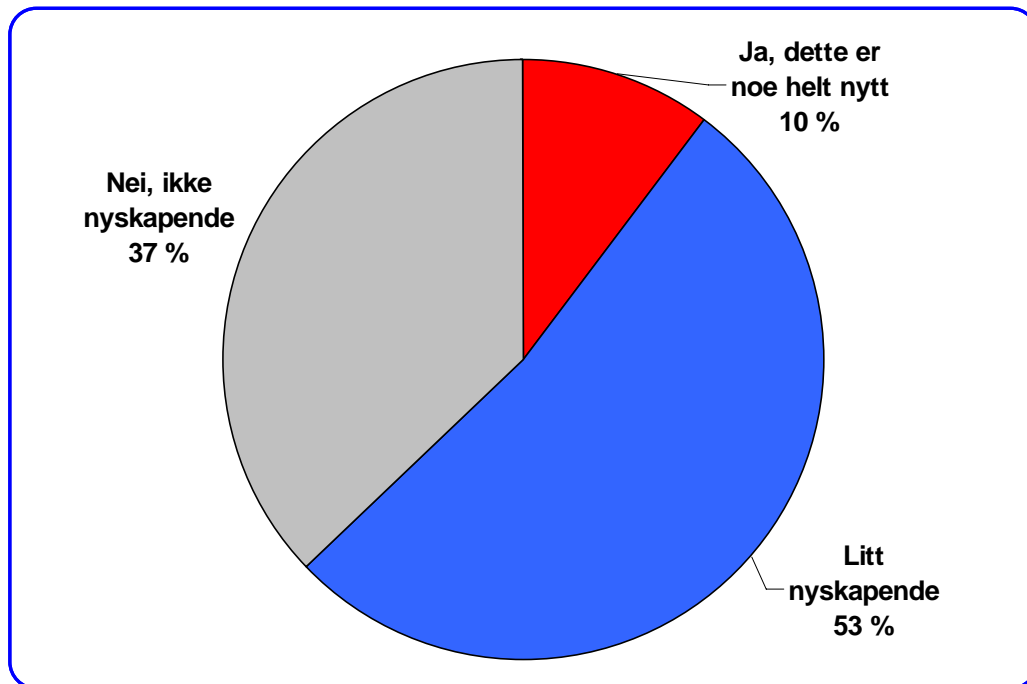
kontor	Antall svar	Beregnet antall
Grand ðde og Næringsutvikling	7	17
Etablererkontoret Midt-Telemark	3	6
Midt-Telemark Næringsutvikling AS	2	4
Vestmar Opplæringscenter	1	2
Vest-Telemark Næringsutvikling AS	5	10
Øst-Telemark Etablerersenter	0	0
SUM	18	39

Dersom svarene er representative, betyr det at 39 personer som sto på kundelistene ikke er reelle brukere. Det er flere personer som ikke vil vedgå å ha vært i kontakt med etablererkontorene enn tidligere. På den annen side er det færre spørreskjema som kommer i retur pga ukjent adresse.

6.2 Innovasjon

Brukerne ble bedt om å vurdere om forretningsideen var nyskapende eller ikke. Det var følgende svaralternativer:

- Nei, ikke nyskapende. Det finnes liknende produkt eller tjenester lokalt
- Litt nyskapende, etableringer representerer noe nytt lokalt
- Ja, dette er noe helt nytt!

Figur 33: Andel av brukerne som oppga forskjellige grader av innovasjon.

10 prosent av brukerne oppga at forretningsideen representerte noe helt nytt, mens 53 prosent mente at etableringen representerte noe nytt lokalt. 37 prosent vurderte sin egen forretningsidé til ikke å være nyskapende.

Hvis vi sammenlikner denne fordelingen med kundestatistikken, der veilederne ble bedt om å vurdere graden av nyskaping, er det ganske stor forskjell. Mens 63 prosent av brukerne mener at de er litt eller klart nyskapende, mener veilederne på etableringskontorene at bare 26,9 prosent er litt eller klart nyskapende. Veilederne var altså en del strengere i sin vurdering enn idéhaverne.

6.2.1 Innovasjonsgrad regionvis

Vi kan også se på hvordan innovasjonsgraden varierer mellom regionene.

Tabell 15: Prosentvis andel av forretningsideer som vurderes til ulike innovasjonsgrader av idéhaver selv, og veileder.

	Idehavers vurdering			Veileders vurdering		
	Ja, dette er noe helt nytt	Litt nyskapende	Nei, ikke nyskapende	Verden/ Nasjonalt	Lokalt/ regionalt	Ikke innovativ
Grenland	11,8	45,1	43,1	2,3	4,3	93,4
Midt-Telemark	13,8	60,0	26,2	11,7	45,7	42,6
Vestmar	2,0	54,0	44,0	5,1	36,4	58,6
Vest-Telemark	10,3	56,4	33,3	0,0	31,3	68,8
Øst-Telemark	10,0	62,5	27,5	3,3	36,7	60,0
ALLE	10,4	52,4	37,2	4,3	22,6	73,1

Midt-Telemark har flest brukere som anser sin egen ide som innovativ, og har også flest brukere som veilederen vurderer å ha en innovativ forretningside.

Vestmar har færrest bruker som mener de har en innovativ forretningside.

Felles for samtlige regioner er at veilederne er strengere i sin vurdering av hva som er nyskapende enn etablererne. Veilederne har imidlertid sett temmelig mange etablererideer gjennom årene, og har derfor antakelig ganske godt grunnlag for å vurdere hva som er nyskapende.

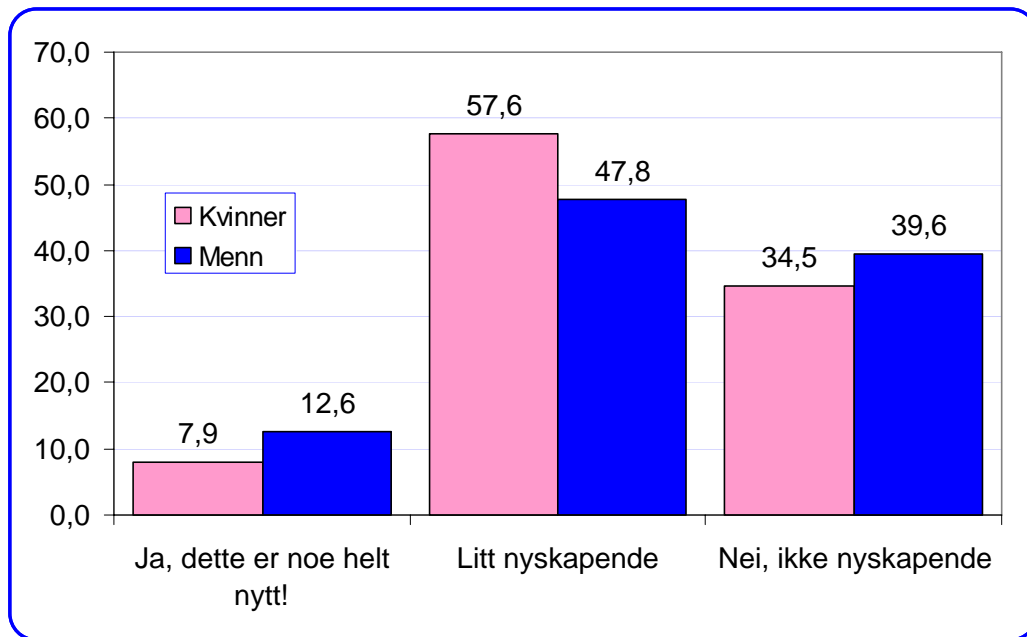
Likevel ser det ut som veilederne i Grenland er kanskje litt for strenge i sin vurdering. Her mener 56,9 prosent av brukerne at de er innovative, mens bare 6,6 prosent vurderes som innovative av veilederne.

6.2.2 Innovasjon og kjønn

Er menn og kvinner like innovative?

Fra kundestatistikken så vi at det var en større andel av kvinner som ble vurdert til å være innovative på lokalt plan av veilederne. Det var imidlertid en større andel menn som veilederne plasserte i kategorien nasjonalt og internasjonalt innovativ.

Gjennom brukerundersøkelsen kan vi finne ut om dette mønsteret også fremkommer dersom vi legger brukernes egne vurderinger til grunn.

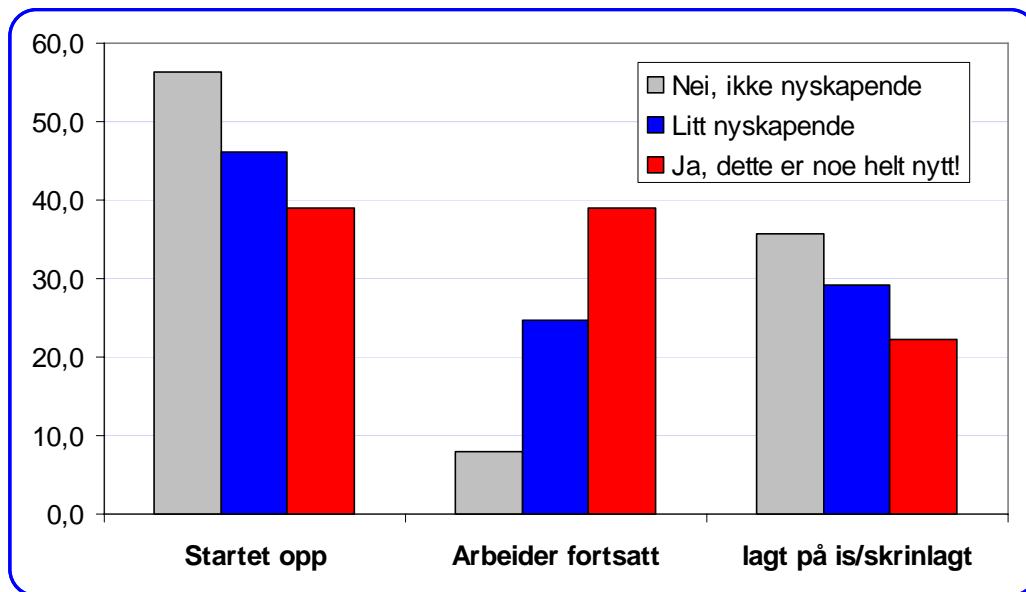
Figur 34: Prosentvis andel innefor ulike innovasjonsgrader, menn og kvinner.

Vi kan se av figuren at mønsteret er det samme, også når brukerne selv vurderer innovasjonsgraden. Det er større andel menn som har høy grad av innovasjon, mens det er større andel kvinner som er litt innovative.

Flere menn enn kvinner er i kategorien ikke nyskapende. Dette mønsteret var det samme i 2004.

6.2.3 Innovasjonsgrad og etablering

Etableringer med høy innovasjonsgrad er mer krevende enn etableringer uten innovasjon. Det er flere ukjente faktorer som må takles. Ut fra dette ville vi forvente at det er færre som lykkes i å etablere forretningsideer med høy innovasjonsgrad. Dette kan vi sjekke gjennom å koble innovasjonsgraden til utfallet av etableringsprosessen. I figuren under er graden av innovasjon koblet til den prosentvise andelen som etablerer bedrift.

Figur 35: Sammenheng mellom innovasjonsgrad og utfall av etableringsprosessen. Etablerers egen vurdering, prosentvis fordeling.

Det er et ganske tydelig mønster, der de mest innovative forretningsideene har lavere sannsynlighet for å ende opp med etablering, enn forretningsideer som er lite innovative.

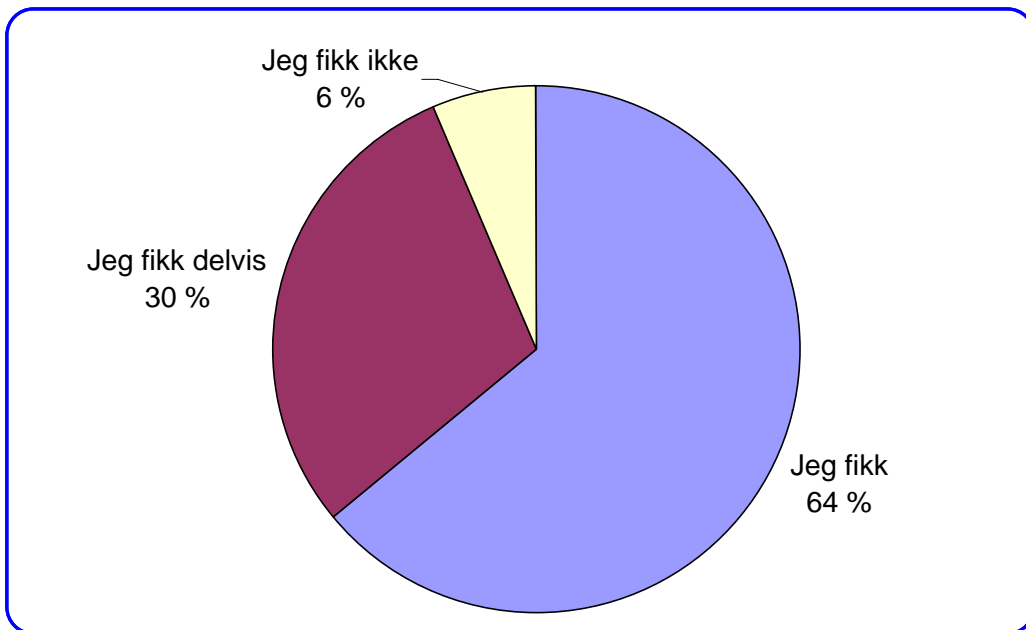
Av de som mener de har noe helt nytt, lykkes 38,9 prosent å etablere bedriften året etter. Av de som mener de ikke har en innovativ forretningsidé lykkes 56,3 prosent.

Det er også tydelig at det tar lengre tid å realisere innovative forretningsideer. 38,9 prosent av de innovative arbeider fortsatt med forretningsideen året etter.

6.3 Kundetilfredshet

Brukerne ble spurt om de fikk den assistansen de hadde behov for, og fikk tre svaralternativer:

- Jeg fikk den informasjon og veiledning som jeg hadde behov for
- Jeg fikk **delvis** den informasjon og veiledning som jeg hadde behov for
- Jeg fikk **ikke** den informasjon og veiledning som jeg hadde behov for

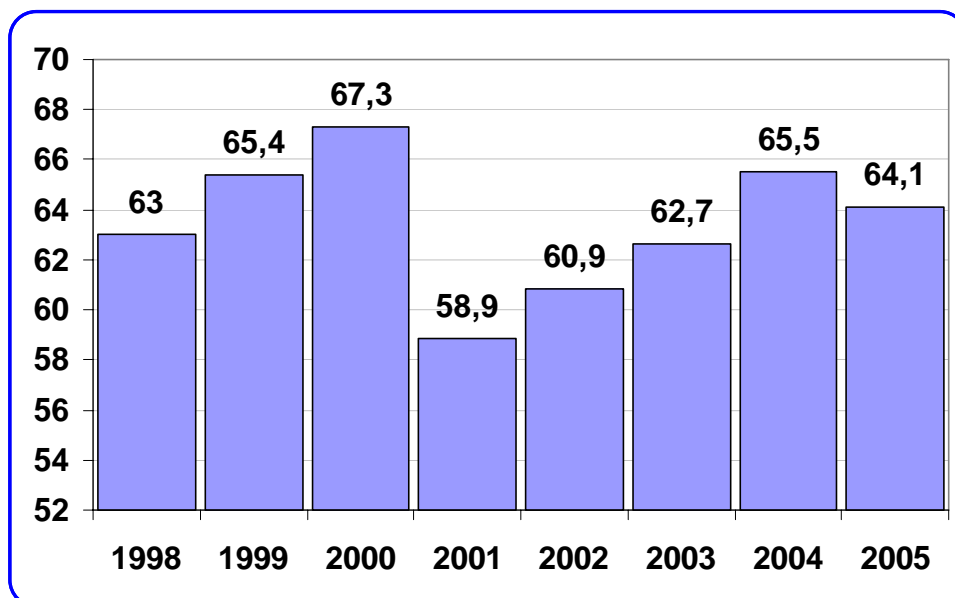
Figur 36: Prosentvis fordeling av brukerne som oppga ulike grader av fornøydhhet.

64 prosent av brukerne er helt fornøyde, og oppga at de fikk den informasjon og veiledning som de hadde behov for. 30 prosent er delvis fornøyde, mens 6 prosent mente at de ikke fikk den assistansen de hadde behov for.

I forhold til 2004 var det litt færre som var helt tilfredse, men også litt færre som var misfornøyde. Det var dermed flere mellomfornøyde.

6.3.1 Utvikling av kundetilfredshet over tid

Det er også interessant å se på utviklingen av kundetilfredsheten over tid. Den prosentvise andelen av brukere som er helt fornøyde, er vist i figuren under.

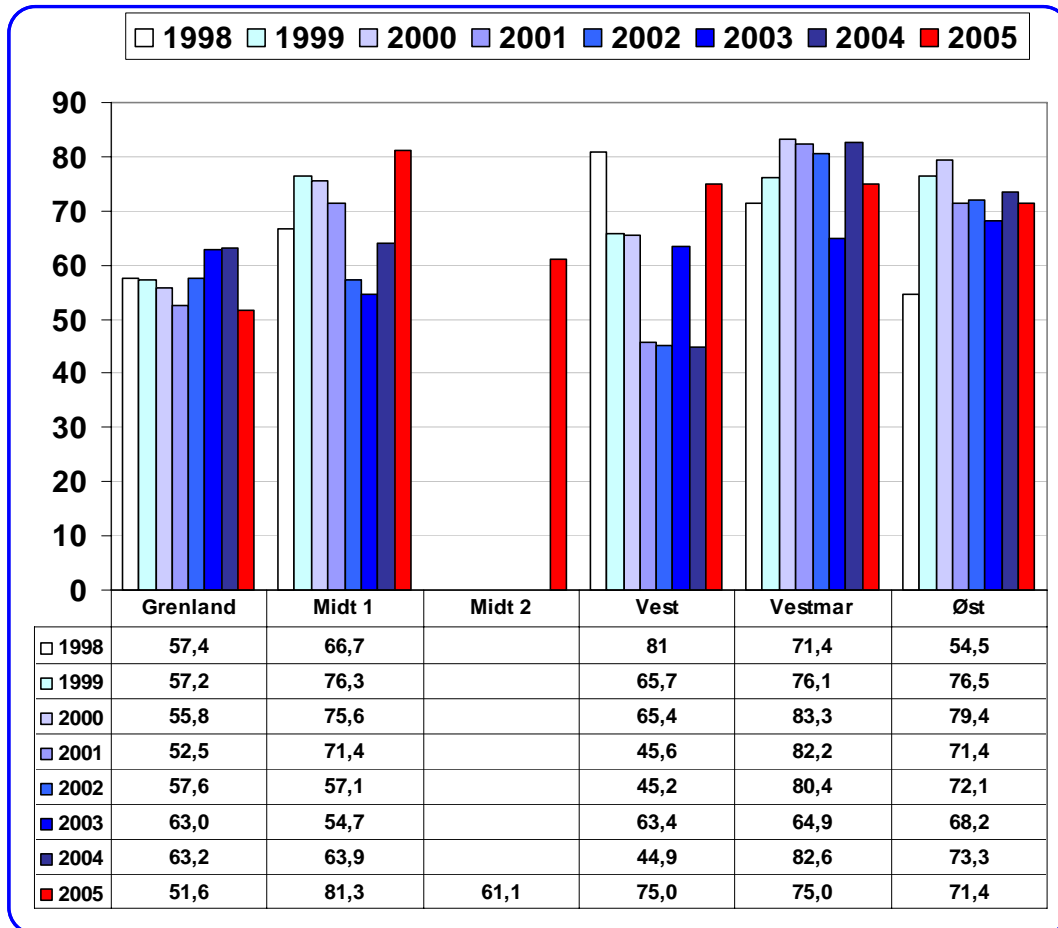
Figur 37: Andel av brukerne som er helt fornøyd.

Kundetilfredsheten økte fra 1998 til et historisk høydepunkt i 2000. Da var 67,3 prosent av alle brukerne helt fornøyde. Fra 2000 til 2001 falt kundetilfredsheten sterkt ned til 58,9 prosent. Fallet i kundetilfredshet fra 2000 til 2001 skjedde i alle fem kontorene, og det er ikke lett å finne årsakene til dette. 1999 og 2000, som var de første årene vi hadde fylkesdekkende program, var preget av stor entusiasme og optimisme. Året 2001 var det siste året i den første programplanen, og det var usikkerhet om fremtidig finansiering. Dette kan ha preget veilederne.

Fra 2001 til 2004 steg kundetilfredsheten hvert år. I 2005 har kundetilfredsheten sunket litt igjen. Det er imidlertid snakk om en liten nedgang, på bare 1,4 prosent. Samtidig var et også litt færre som var helt misfornøyd.

6.3.2 Kundetilfredshet på det enkelte kontor

Kundenes tilfredshet kan også måles for hvert enkelt kontor. Det er ganske store variasjoner, både mellom kontorene, og fra det ene året til det neste.

Figur 38: Prosentvis andel som var helt fornøyd.

VTNU og Etablererkontoret for Midt-Telemark (Midt 1 i figuren) hadde begge en kraftig økning i andel helt fornøyde kunder fra 2004 til 2005. Etablererkontoret for Midt-Telemark hadde den høyeste kundetilfredsheten i 2005. 81,3 prosent av kundene var helt fornøyd. I Vest-Telemark var kundetilfredsheten ganske lav i 2004, men økte sterkt, fra 44,9 prosent helt fornøyd i 2004 til 75 prosent fornøyd i 2005.

Blant kundene i Grenland var det imidlertid en sterkere nedgang. Ettersom Grenland har nesten halvparten av kundene, trekker dette gjennomsnittet for Telemark ganske mye ned.

Det er også mulig å gå mer i detalj om kundetilfredsheten på det enkelte kontoret. I tabellen under kan vi se hvor stor andel som var fornøyd, delvis fornøyd og ikke fornøyd i 2005 sammenliknet med 2004.

Tabell 16: Grad av fornøydhhet på det enkelte etableringskontor i 2004 og 2005.

	2005			2004		
	fikk	fikk delvis	fikk ikke	fikk	fikk delvis	fikk ikke
Grenland	52	40	8	63	29	8
Midt-Telemark etabkontor	81	13	6	64	28	8
Midt-Telemark MTNU	61	36	3			
Vestmar	75	25	0	83	16	1
Vest-Telemark	78	18	5	45	41	14
Øst-Telemark	71	17	12	73	22	4
ALLE	64	30	6	66	27	7

Grenland fikk færre helt fornøyde, og flere mellomfornøyde. Midt-Telemark Etablererkontor fikk langt flere helt fornøyde, og samtidig litt færre helt misfornøyde. MTNU, som drev etablererkontoret i andre halvår hadde færre helt fornøyde, men også færre helt misfornøyde enn MTE.

Vestmar oppnådde å ha ingen som var helt misfornøyde i 2005. Andelen helt fornøyde gikk noe ned, men er fremdeles på et høyt nivå.

Vest-Telemark hadde en formidabel forbedring, med både mange flere fornøyde og langt færre misfornøyde.

Øst-Telemark hadde litt færre helt fornøyde, og flere misfornøyde.

6.3.3 Hva klager brukerne på?

Tabell 17: Prosentvis andel som klaget på forskjellige forhold.

Kontor	Ikke satt av nok tid	Ikke nok kompetanse	Fulgte ikke opp	Lite interessert	Ingen anmerkninger
Etablererkontoret Midt-Telemark	4,2	4,2	4,2	8,3	83,3
Grand Ide og Næringsutvikling	7,8	12,5	12,5	6,3	71,9
Midt-Telemark Næringsutvikling AS	2,8	5,6	16,7	0,0	77,8
Vestmar Opplæringscenter	5,5	5,5	3,6	0,0	87,3
Vest-Telemark Næringsutvikling AS	4,4	6,7	8,9	4,4	82,2
Øst-Telemark Etablerersenter	15,0	20,0	10,0	15,0	75,0
Alle	6,1	8,6	9,4	4,5	79,5

Grand hadde høyest andel som klagde på en eller flere av de oppgitte forholdene. I 28,1 prosent av svarene ble det krysset av for ulike forhold som kunden ikke var helt fornøyd med. Det var flest klager på manglende oppfølging eller ”ikke nok kompetanse”.

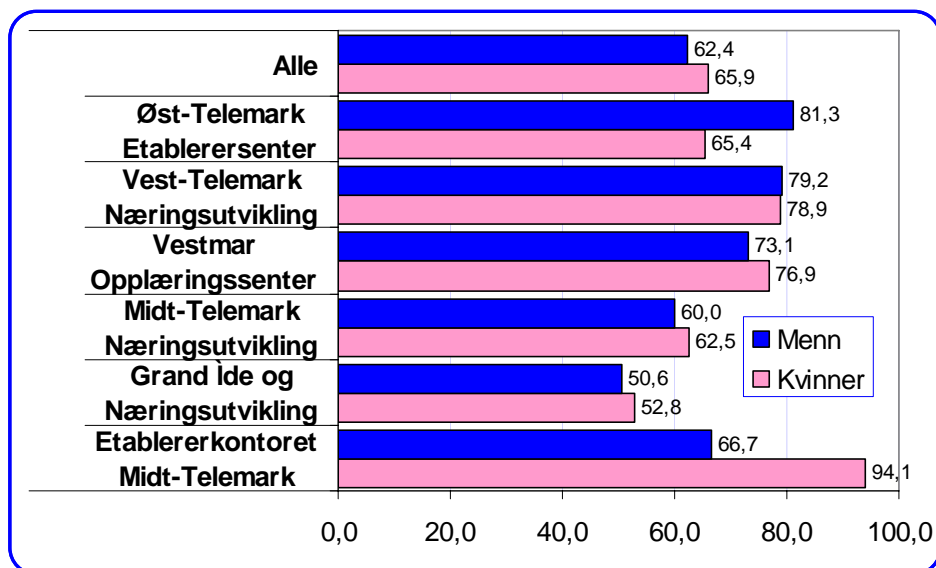
Øst-Telemark Etablerersenter har høy andel som klager på ”ikke satt av nok tid”, ”ikke nok kompetanse” og ”lite interessert”. Her var det noen misfornøyde kunder som hadde krysset av på alle alternativene. 25 prosent av svarende hadde krysset av for ett eller flere forhold som kunden ikke var helt fornøyd med.

Midt-Telemark Næringsutvikling hadde høyest andel som klagde på manglende oppfølging.

Vestmar har klart færrest klager. Her var det ingen som klaget på manglende interesse. Det er nok en nøkkel til fornøyde brukere.

6.3.4 Kundetilfredshet og kjønn

Kvinnene var noe mer fornøyd enn mennene i 2005. Hvis vi ser på alle brukerne, er det 65,9 prosent av kvinnene som er helt fornøyd, mens 62,4 prosent av mennene er helt fornøyd. Kvinner har også i tidligere år vært mer fornøyde enn menn, men forskjellene var relativt små i 2005 når vi ser på alle kontorene under ett.

Figur 39: Prosentvis andel av kundene som er helt fornøyd, kvinner og menn.

Øst-Telemark Etablerersenter hadde høyest kundetilfredshet blant menn, her var 81,3 prosent helt fornøyd. Etablererkontoret for Midt-Telemark hadde høyest kundetilfredshet blant kvinner, med 94,1 prosent helt fornøyd. På disse kontorene var det ganske stor forskjell på kundetilfredsheten mellom kvinner og menn. For de andre kontorene var det relativt små kjønnsforskjeller. Tidligere har vi forsøkt å sjekket ut om kundene er mest fornøyd hvis de har veileder av samme kjønn, men det ser ikke ut til at dette er et mønster. Øst-Telemark Etablerersenter har for eksempel kvinnelig veileder, men er likevel mest populær blant menn.

6.4 Etableringer

Hensikten med etablererkontorene er å bidra til økt antall nyetableringer, og det er naturligvis derfor svært interessant å se på hvor mange av brukerne som etablerer egen bedrift.

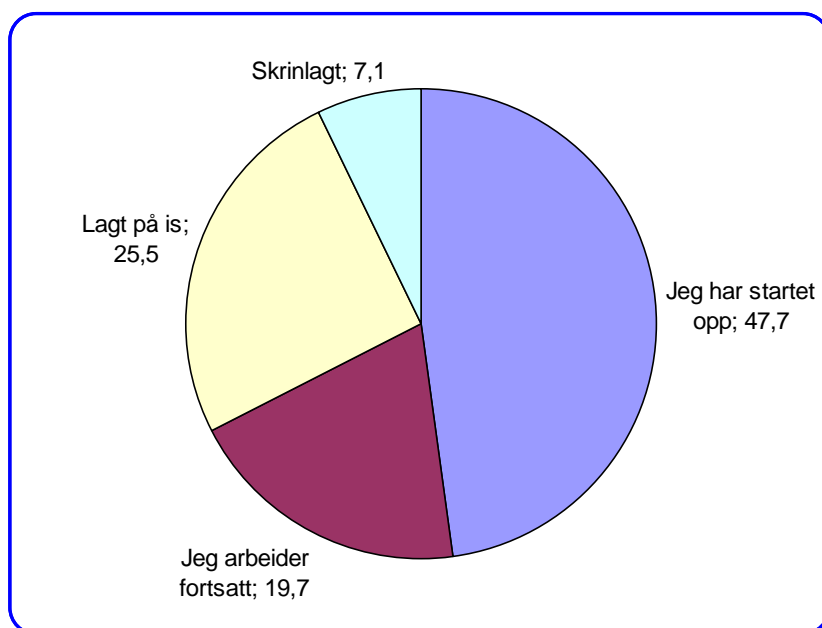
Brukerne ble bedt om å oppgi status for etablering med følgende alternativer:

Hvordan er status for etableringen i dag?

- Jeg har startet opp med prosjektet/bedriften
- Jeg arbeider fortsatt med etableringsplanen
- Etableringsplanen er "lagt på is"
- Jeg har skrinlagt planene for godt
- Annet, hva:

Tabellen nedenfor viser hvordan svarene fordelte seg:

Tabell 18: Prosentvis andel som oppgir ulike utfall av etableringsprosessen.

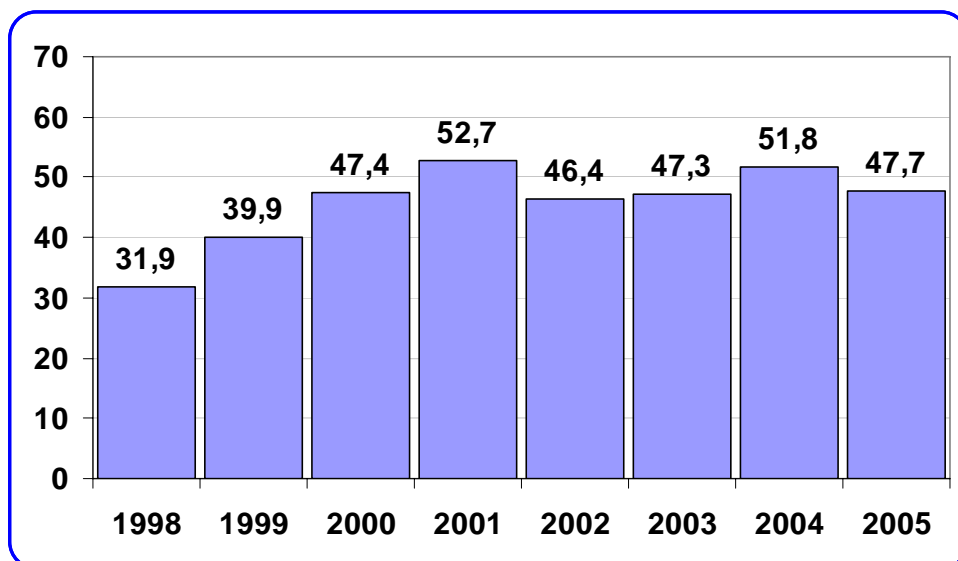

47,7 prosent, dvs nesten halvparten, oppga at de hadde startet opp bedriften eller prosjektet. I tillegg er det 19,7 prosent som oppga at de fortsatt arbeidet med etableringen, og mange av disse vil nok også starte opp senere. Dette innebærer at kanskje 60 prosent av brukerne vil starte opp.

Antallet brukere var på 861, dette innebærer at over 400 av brukerne vil starte opp ny virksomhet, dersom svarene er representative for hele gruppen. Dette innebærer ikke nødvendigvis at de har registrert ny virksomhet i registrene. En del driver i regi av andre registrerte virksomheter, eller de driver uregistrert inntil til omsetningen overstiger momsgrensene.

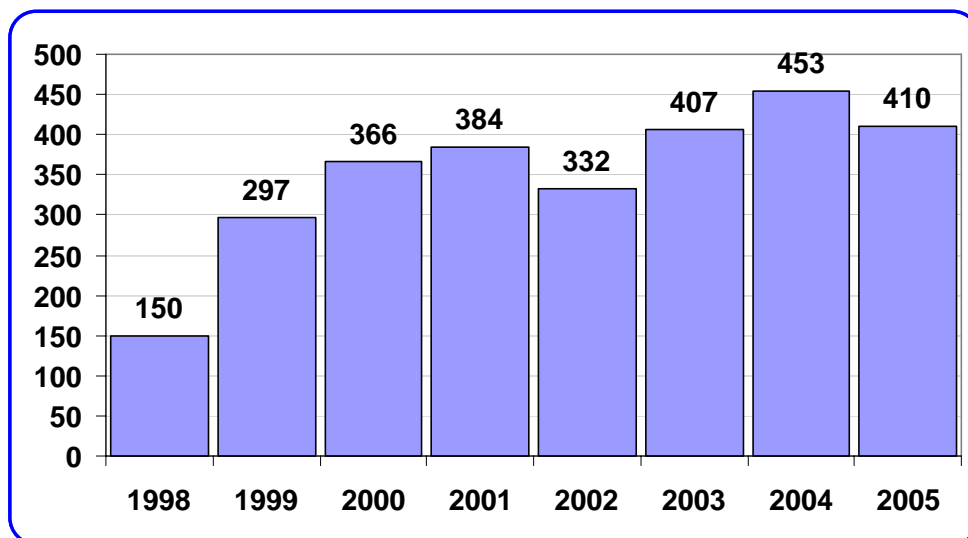
6.4.1 Andel som etablerer seg over tid

Vi kan også se på hvordan andelen brukere som oppga at de hadde etablert virksomhet, har utviklet seg.

Figur 40: Andel av brukerne som oppga å ha startet opp med etablererideen.

Andelen av brukerne som sa de hadde startet ny virksomhet blant kundene i 2005, var på 47,7 prosent. Dette er den tredje høyeste andelen som er målt, bare i 2001 og 2004 var andelen større. I 2001 var det imidlertid langt færre brukere. Vi kan se på hvor mange brukere som startet opp, når vi korrigerer for antall brukere hvert år:

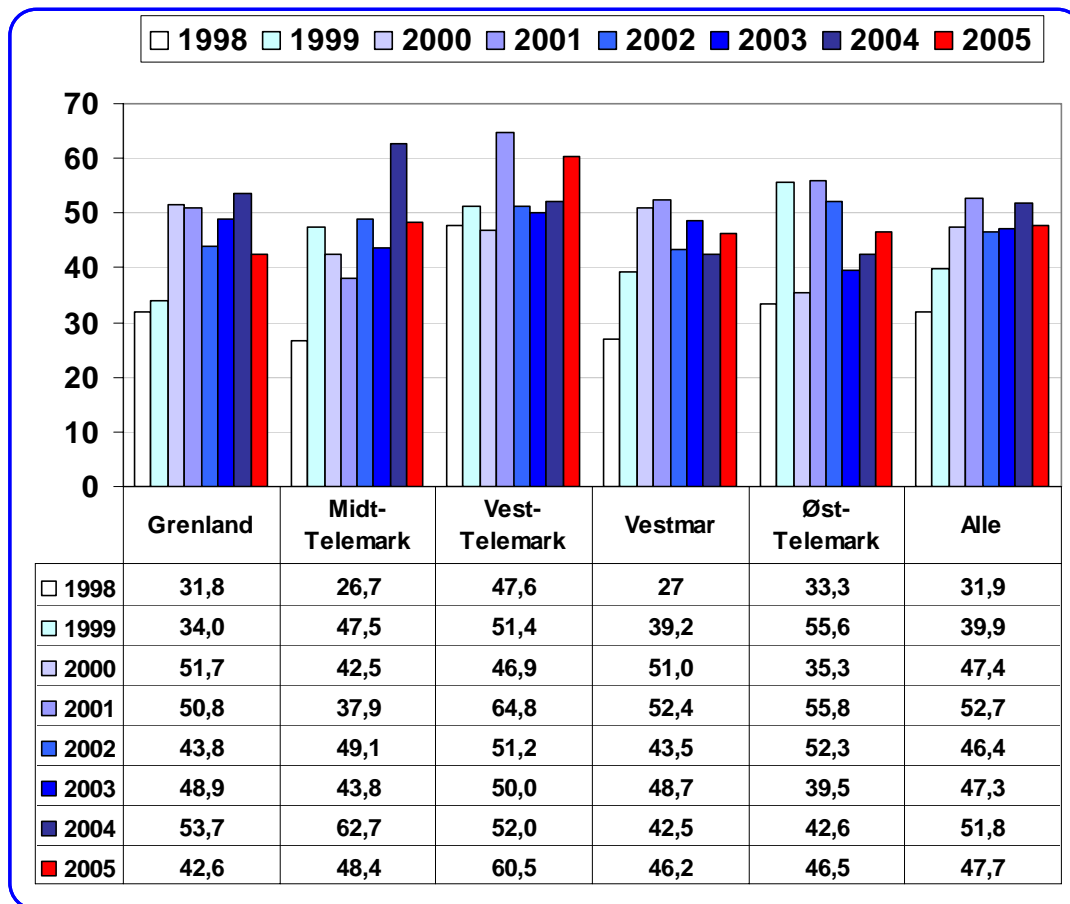

Figur 41: Antall brukere som har startet ny virksomhet.

Beregnet antall brukere som startet opp i 2005 var 410. Dette er det nest høyeste antallet som er målt. Dette er basert på at svarene er representative for hele gruppen. Det er sannsynlig at de som har gitt opp er mindre tilbøyelige til å svare, derfor er disse tallene sannsynligvis litt overvurdert.

6.4.2 Etablererandel over tid

Vi kan også studere andelen som starter opp i hvert enkelt kontor.

Figur 42: Prosentvis andel av brukerne som oppgir å ha startet ny virksomhet.

Vi kan se av diagrammet over at Vest-Telemark, Vestmar og Øst-Telemark hadde en økning i andelen som starter ny virksomhet fra 2004 til 2005. I Vest-Telemark er andelen økt til hele 60,5 prosent.

I Grenland og Midt-Telemark sank andelen fra 2004 til 2005.

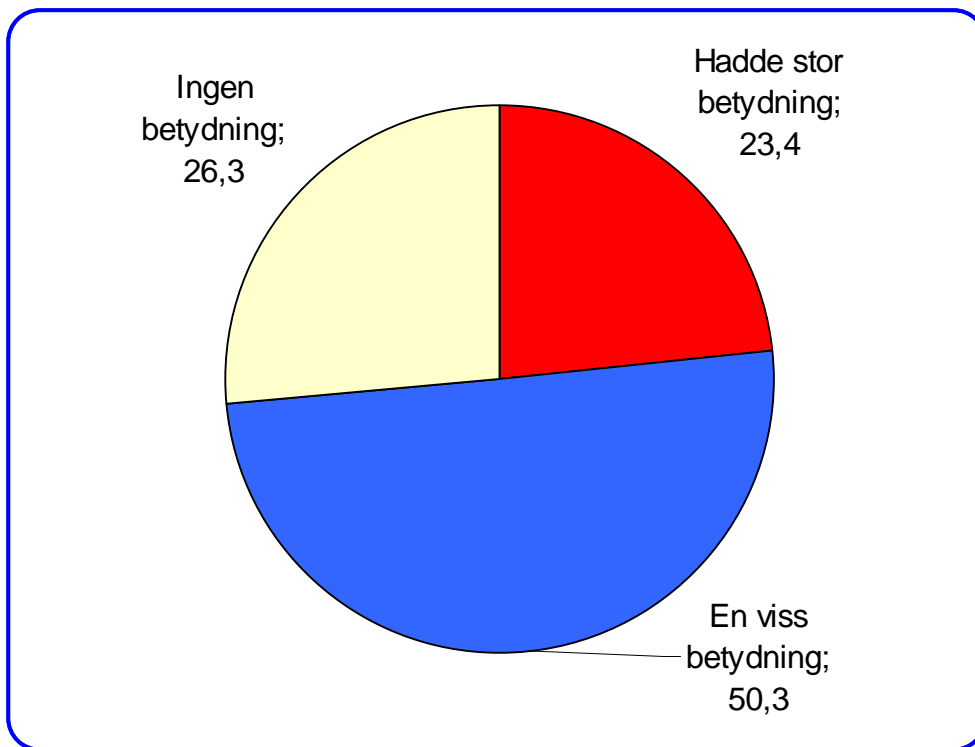
Det er ikke så lett å finne noe generelt mønster, bortsett fra at andelen som startet opp, steg de første årene. Variasjonene i de fem siste årene virker tilfeldig når det gjelder variasjonene fra kontor til kontor. Dersom vi betrakter gjennomsnittlig andel som har startet opp i hele perioden, er det Vest-Telemark som har flest som etablerer bedrift. De andre kontorene er svært like når vi ser på gjennomsnittet over tid. VTNU driver imidlertid også veiledning og rådgiving til næringslivet generelt. Det kan hende at de derfor får flere kunder som allerede har stiftet selskap.

6.5 Veiledningens betydning

Det at det er mange av brukerne som etablerer bedrift, er ikke tilstrekkelig til å påstå at programmet har hatt en effekt på etableringsaktiviteten i Telemark. Mange av etableringene ville ha skjedd uavhengig av tilgangen på veiledningstjenester fra kontorene. Det er derfor vanskelig å si hvilken faktisk betydning som veiledningen har hatt, ettersom en i så fall må vite hva som hadde skjedd med etableringen uten at programmet har vært aktivt (kontrafaktisk utvikling). Det nærmeste en kommer i praksis, er å spørre etablereren selv, slik vi har gjort i brukerundersøkelsen. Vi spurte om:

Hvilken betydning hadde kontakten med etablererkontoret for sluttresultatet:?

- Hadde stor betydning
- Hadde en viss betydning
- Hadde ingen betydning

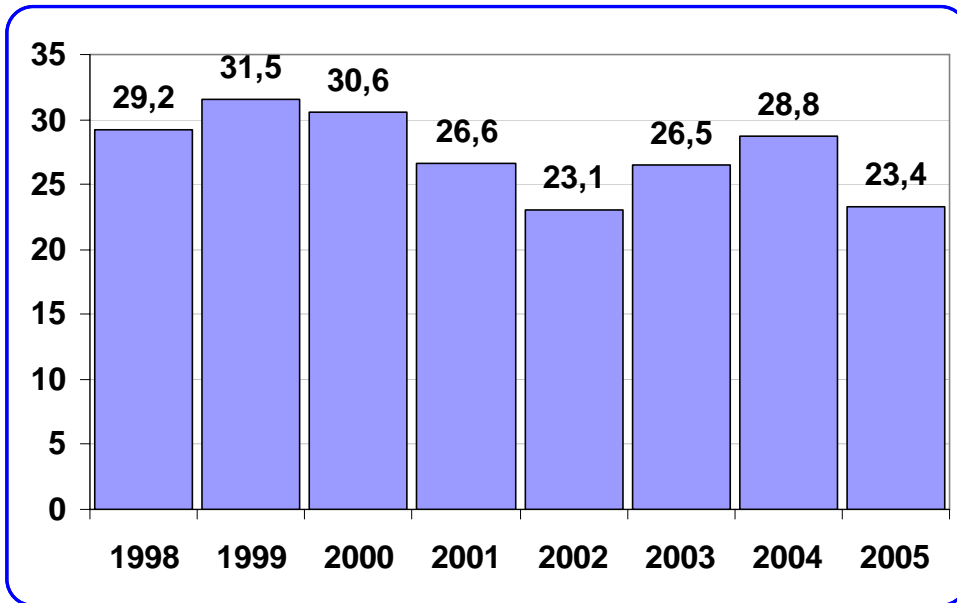

Figur 43: Prosentvis andel av de som etablerer bedrift, som oppgir ulik grad av betydning av veiledningen.

23,4 prosent av de brukerne som starte opp ny virksomhet, oppgir at assistansen fra etablererkontoret hadde stor betydning. I tillegg oppgir 50,3 prosent av assistansen hadde en viss betydning. 26,3 prosent av de som startet opp, mener at etablererkontoret ikke hadde noen betydning for at de lykkes med etableringsprosessen.

En høy andel som oppgir at etablererkontoret har hatt stor betydning, ser ut til å henge sammen med høy kundetilfredshet. Dette er naturlig; det er lite sannsynlig at en kunde som er misfornøyd, vil mene at etablererkontoret hadde stor betydning for bedriftsetableringen.

I figuren under ser vi hvordan andelen som oppgir at etablererkontoret har hatt stor betydning, har utviklet seg.

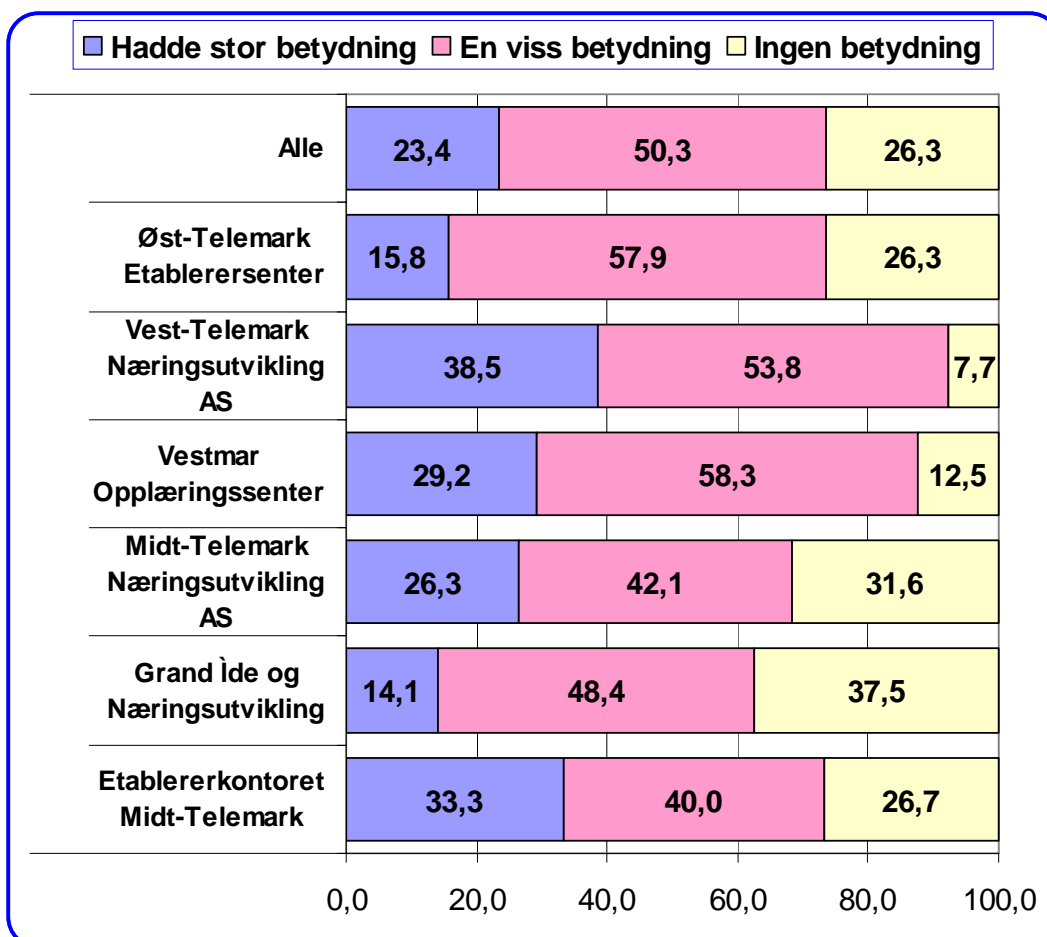

Figur 44: Prosentvis andel av etablerere som oppga at veiledningen fra etablererkontoret hadde hatt stor betydning.

Det er færre som mener at etablererkontoret har hatt stor betydning for etableringen i 2005 enn i de tre foregående årene. Det er imidlertid en høy andel som mener at etablererkontoret hadde en viss betydning. Andelen som mener at etablererkontoret ikke hadde noen betydning var lavere i 2005 enn foregående år.

6.5.1 Veiledningens betydning på det enkelte kontor

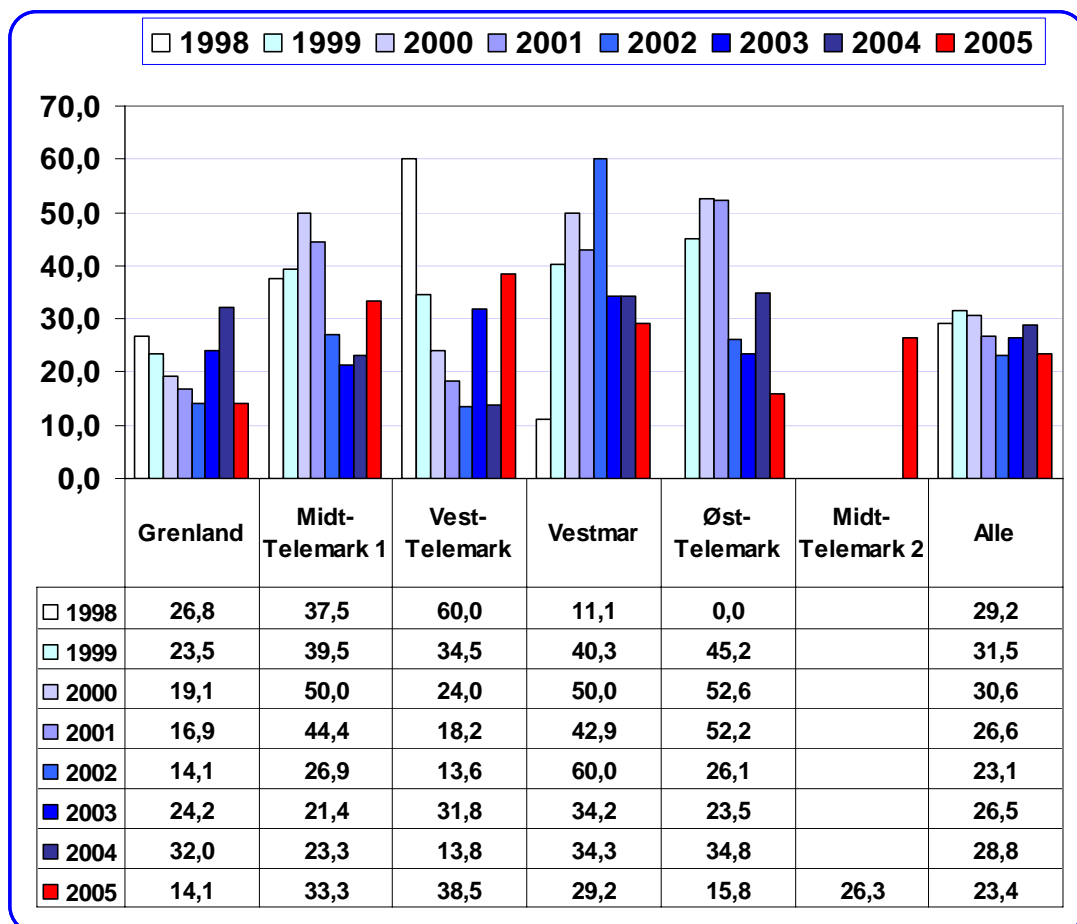
Kundenes vurdering vedrørende etablererkontorets betydning varierer fra kontor til kontor.

Figur 45: Prosentvis andel av etablererne som oppga ulik grad av betydning av veiledningen.

Det er blant kundene til VTNU og Etablererkontoret for Midt-Telemark som vi finner den høyeste andelen som mener at etablererkontoret hadde stor betydning.

Det er lavest andel kunder som mener etablererkontoret hadde stor betydning i Grenland og Øst-Telemark. I 2004 hadde imidlertid ØTE den høyeste andelen av disse kundene.

Figur 46: Prosentvis andel av etablerere som oppga at veiledningen fra etablererkontoret hadde hatt stor betydning.

I Midt-Telemark og Vest-Telemark økte andelen kunder som mener veiledningen har hatt stor betydning. De andre kontorene hadde synkende andeler.

Den lave andelen i Grenland slår ganske sterkt ut for gjennomsnittet for hele fylket, ettersom dette kontoret har nesten halvparten av kundene.

6.6 Effekt

Hensikten med etablererkontorene er å yte veiledning til potensielle etablerere, for dermed å gjøre etablererprosessen enklere slik at det blir flere nyetableringer i Telemark.

Den ønskede effekten er dermed at det blir etablert flere bedrifter enn det ville skjedd uten programmet. Vi kan definere tre kvantitative effektmål ut fra brukerundersøkelsen:

Effektmål 1: Antall brukere som etablerer bedrift, og som samtidig oppgir at veiledningen fra det regionale etablererkontoret har hatt stor betydning.

Effektmål 2: Antall brukere som etablerer bedrift, og som samtidig oppgir at veiledningen fra det regionale etablererkontoret har hatt en viss betydning.

Effektmål 3: Antall brukere som fortsatt arbeider med etablererideen, og som muligens etablerer bedrift senere.

Programmet vil få et høy effekt dersom:

- En oppnår å få mange brukere
- En stor andel av brukerne etablerer bedrift
- Veiledningstjenestene er så gode at mange oppgir at assistansen fra etablererkontoret har hatt stor betydning for etableringen

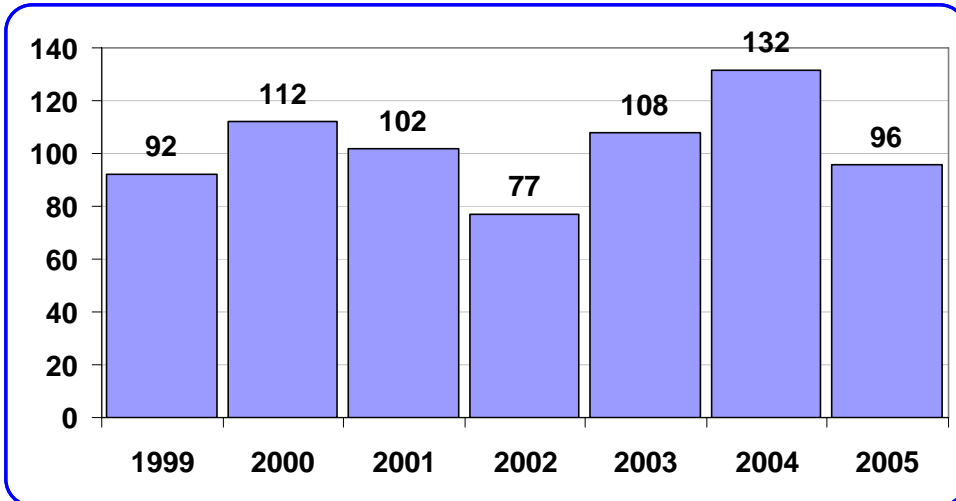
6.6.1 Effektmål 1

Effektmål 1 er beregnet antall nyetableringer der etablereren oppgir at assistansen fra etablererkontoret har hatt stor betydning.

Tabell 19: Effektmål 1, antall etableringer hvor etablererkontorets assistanse har hatt stor betydning.

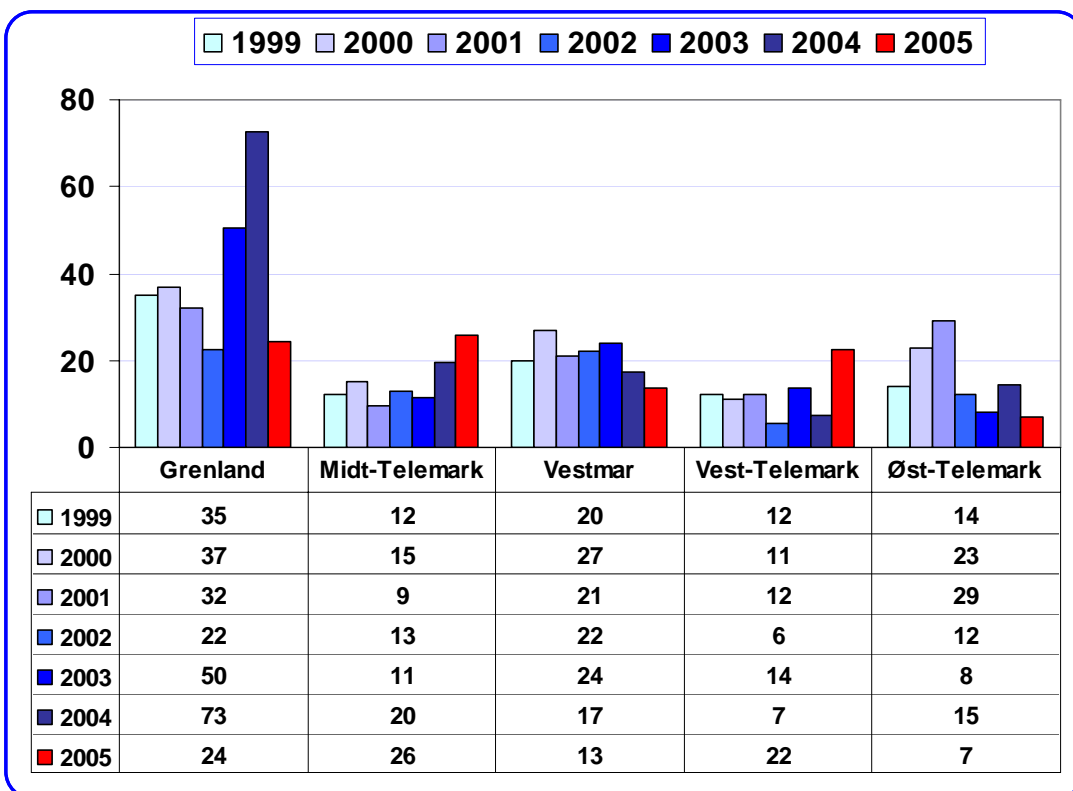
Region	Antall	Andel som etablerer	Antall etableringer	Andel med stor betydning	Effekt 1
Grand Ide- og Næringsutvikling	406	42,6	173	14,1	24
Midt-Telemark Etablererkontor/MTNU	163	48,4	79	29,4	23
Vestmar Opplæringscenter	100	60,5	60	29,2	18
Vest-Telemark Næringsutvikling	96	46,2	44	38,5	17
Øst-Telemark Etableringssenter	96	46,5	45	15,8	7
SUM	861	47,7	410	23,4	96

Effektmålet blir beregnet med utgangspunkt i antall brukere i 2005, som var 861. 47,7 prosent av de som svarte på spørreundersøkelsen, oppga at de hadde etablert egen bedrift. Dersom dette er representativt for hele gruppen, vil dette innebære 410 etableringer (fjerde kolonne i tabellen). Av de som oppga at de hadde etablert bedrift, svarte 23,4 prosent at assistansen fra etablererkontoret hadde hatt stor betydning. Dermed vil det være 96 brukere i 2005 som etablerte bedrift, og som mener at etablererkontorene har hatt stor betydning for etableringen (siste kolonne).

Figur 47: Effektmål 1, antall brukere som etablerer bedrift, og som oppgir at etablererkontoret har hatt stor betydning.

Det var en nedgang i det viktigste effektmålet fra 2004 til 2005.

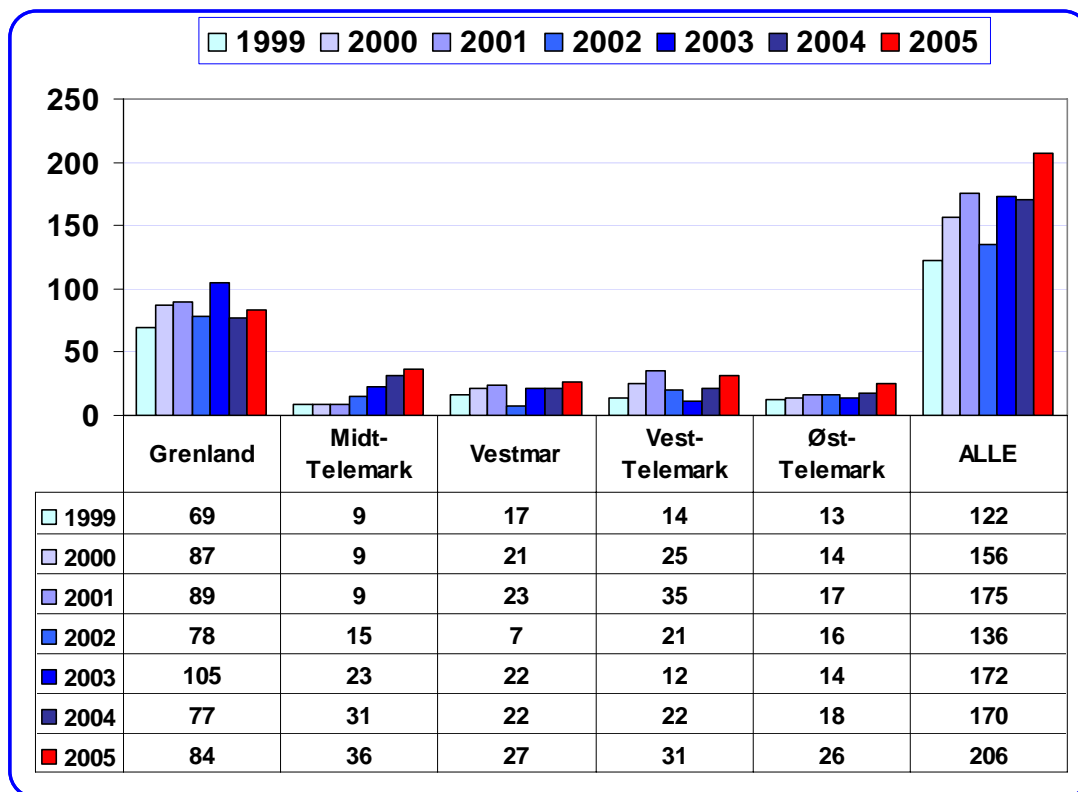

Figur 48: Effektmål 1, utvikling over tid på det enkelte kontor.

Midt-Telemark og Vest-Telemark har den høyeste målte verdien for effektmål 1 i 2005. De andre kontorene hadde ganske lave verdier på det viktigste effektmålet i forhold til årene før.

6.6.2 Effektmål 2

Effektmål 2 er beregnet på samme måte som effektmål 1, ved at vi tar utgangspunkt i antall som oppga å ha etablert bedrift. I effektmål 1 talte vi med de som sa at etablererkontoret hadde hatt stor betydning, mens i effektmål 2 teller vi opp de som sier at assistansen fra etablererkontoret har hatt "en viss betydning".

Figur 49: Effektmål 2, hvor mange som etablerer virksomhet, og som oppgir at etablererkontoret har hatt en viss betydning.

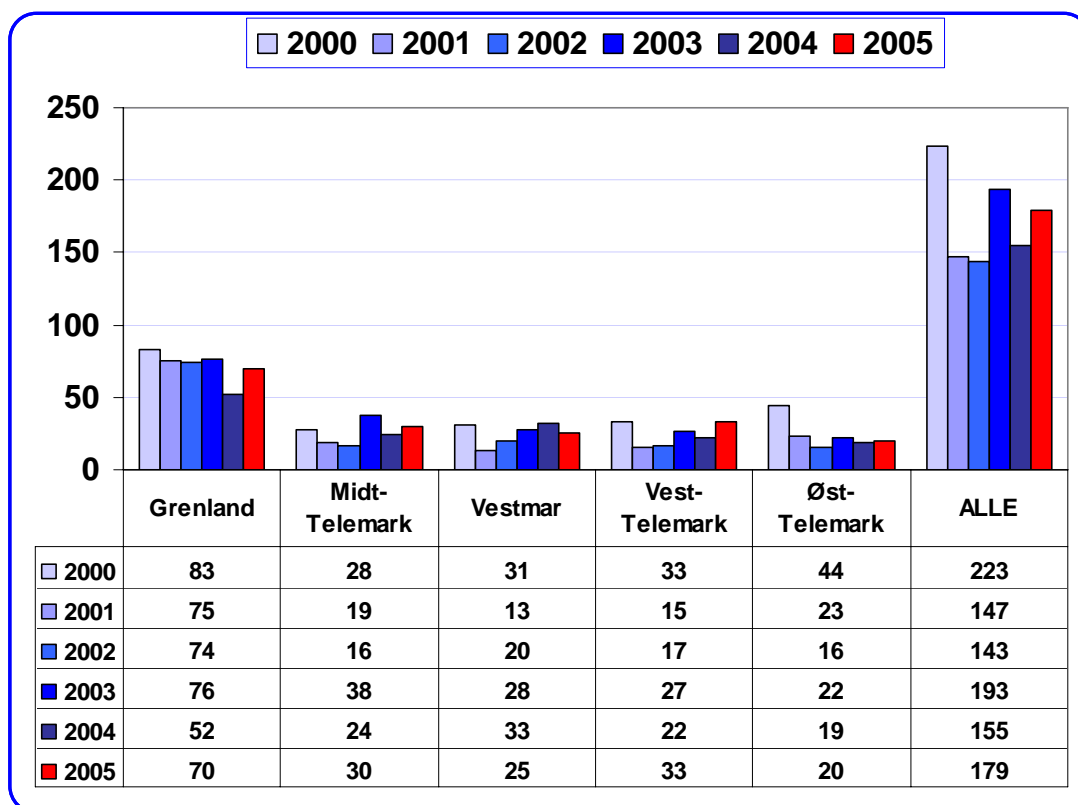
Vi finner at etablererkontorene samlet sett hadde den høyeste målte verdien for effektmål 2 i 2005. Dette kompenseres dermed i stor grad for en lave verdien av effektmål 1.

Effektmål 2, som var 206 i 2005, betyr at det er 206 brukere som etablerte virksomhet, og som oppga at etablererkontorene hadde en viss betydning.

Alle kontorene hadde en forbedring av effektmål 2 fra 2004 til 2005, og Midt-Telemark, Vestmar og Øst-Telemark hadde alle den høyeste verdien som er målt i 2005.

6.6.3 Effektmål 3

Effektmål 3 er antallet brukere som oppgir at de fortsatt arbeider med etableringsideen. En del av disse vil sannsynligvis komme til å etablere bedrift i 2006 eller senere. Dette kan ofte være brukere som fikk veiledning på slutten av året, og som ikke ennå har hatt tid til å realisere forretningsideen.

Figur 50: Effektmål 3: Antall brukere som oppgir at de fortsatt arbeider med etableringen.

Dette effektmålet var også relativt høyt i 2005. Det er 179 brukere fra 2005, som oppgir at de fortsatt arbeider med etableringen. Det er rimelig å anta at omtrent halvparten av disse vil etablere ny virksomhet.

Alle kontorene unntatt Vestmar hadde en økning i antall etablerere som fortsatt arbeidet med etableringsideen.

6.6.4 Oppsummering effekt

Vi har sett på tre ulike effektmål, hvorav det første er det viktigste. Utviklingen fra år til år er vist i tabellen under.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Endring siste år
Antall etablerte som oppga at etablererkontoret hadde stor betydning	92	112	102	77	108	132	96	-27,1 %
Antall etablerte som oppga at etablererkontoret hadde litt betydning	122	156	175	136	172	170	206	21,3 %
Antall som fortsatt arbeider med etablererideen.	193	223	147	143	193	155	179	15,7 %
Samlet effektindikator	201	246	226	181	242	255	244	-4,5 %

Vi har sett at etablererkontorene hadde en tilbakegang i effektmål 1 fra 2004 til 2005, men en framgang i effektmål 2 og 3. Dersom vi beregner samlet effekt, slik at effektmål 1 teller 100 prosent, effektmål 2 teller 50 prosent og effektmål 3 teller 25 prosent, kan vi få fram et samlet effektmål.

Den samlede effektindikatoren vil da være litt under nivået i 2004, men over alle foregående år.

7 Grand ide og næringsutvikling

GIN er det største etablererkontoret. Over halvparten av befolkningen i Telemark bor i Grenland, og dette kontoret har dermed større bemanning og flere brukere enn de andre kontorene. Kontoret dekker kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan.

Tabell 20: Virksomheten i Grand Ide og Næringsutvikling

Grand Ide og Næringsutvikling	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antall brukere	268	435	370	374	364	426	423	406
Andel som var helt fornøyd	57 %	57 %	55 %	53 %	58 %	63 %	63 %	52 %
Andel som etablerte bedrift	32 %	34 %	52 %	51 %	44 %	49 %	54 %	43 %
Beregnet antall etableringer	85	148	191	190	159	209	228	173
Andel som oppga at etablererkontoret hadde stor betydning	27 %	24 %	19 %	17 %	14 %	24 %	32 %	14 %
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde stor betydning	23	35	37	32	22	50	73	24
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde en viss betydning		67	87	89	78	105	77	84
Antall etablerer som fortsatt arbeider med etableringen			83	75	74	76	52	70
Markedsandel foretaksregisteret	7 %	21 %	19 %	19 %	20 %	20 %	16 %	15 %
Markedsandel alle nyetablerte						23 %	21 %	20 %

GIN hadde 406 brukere i 2005. Dette er noe færre enn i de to foregående årene.

Kundetilfredsheten sank i forhold til nivået tidligere. 52 prosent av brukerne var helt fornøyd. Det er 8 prosent som er misfornøyd, dette er den samme andelen so i 2004. Det har vært en økning i mellomfornøyd, på bekostning av helt fornøyd.

43 prosent av brukerne oppga at de hadde etablert bedrift. Dette er en mindre andel enn i de foregående årene. Ettersom kontoret hadde 406 brukere, vil dette tilsi at 173 brukere av GIN realiserte sin forretningsidé i 2005, eller tidlige i 2006. Det var imidlertid flere som fortsatt arbeidet med ideen, slik at dette antallet vil øke.

Av de som etablerte bedrift, oppga 14 prosent av assistansen fra GIN hadde hatt stor betydning. Også her var det en nedgang i andelen som mente kontoret hadde hatt stor betydning. Det var imidlertid flere som mente at kontoret hadde hatt en viss betydning for etableringen.

Kontoret hadde også en litt lavere markedsandel enn tidligere. I 2005 hadde 20 prosent av de som registrerte ny virksomhet i enhetsregisteret kontakt med etablererkontoret, mot 21 prosent året før.

GIN hadde en sterk forbedring i 2003 og 2004, da både kundetilfredshet og resultatindikatorene stek. I 2005 har det vært en klar tilbakegang, og nivået er omtrent tilbake på nivået i 2002.

7.1 Kommentarer fra brukerne

I spørreundersøkelsen fikk brukerne anledning til å komme med generelle kommentarer. Kommentarene er gjengitt i tabellen under.

svar
På grunn av arbeidsledighet og ingen støtte til adekvat påfylling av kunnskap går jeg fremdeles ledig.
Dersom det er en etablering som det er tro på må det ytes/gi 110% oppslutning til. Det må ikke virke som det er noen som er betalt bare for å lytte på deg, ikke få følelse av dette er noe "tøv"
Jeg hadde kun telefonkontakt med Grand, fikk avtale, men fikk ikke tid til å møte den gangen. Fant ut det jeg lurte på på Bedin.
Min kontakt med kontoret var meget nyttig. Jeg har ikke etablert eget firma da jeg har hatt prosjektansettelse. Møtet var opplysende og godt fremført, så ved en eventuelt etablering kommer det til nytte.
Alt i alt og etterhvert fikk inntrykk av at "systemet" ikke er særlig effektivt og motiverende.
Dessverre la Trygdekontor og Aetat en stopper ved for dårlig oppfølging. Måtte ta kontakt med Trygdesjef for møte for å komme videre i saken.
Fikk mye god informasjon og ble inspirert til å starte opp selv, men forløpig har jeg ikke kommet til det punkt at jeg har startet opp selv. Planen er ikke lagt død. Jeg opplevde at møtet med Grand Ide var veldig bra.
Hjælpen vi fikk var ok, men ideen er lagt på is for nu. pga. økonomisk støtte og det at få tak i de riktige lokaler og råvare.
Er takknemlig for at det finnes et sted å henvende seg i den situasjonen jeg var i. Kunne vært litt mer synlig. fant dere i en bitteliten annonse en venninne hadde tatt vare på 1,5 år før jeg tok kontakt.
Fint at vi har etablerer kontorer, men de kunne som nevnt gjerne vært noe tyngre på kompetansesiden.
Kun telefonisk kontakt med kontoret. Første møte ble utsatt 3 ganger. I mellom tiden ble selskapet iverksatt og behovet for veiledning i etableringsfasen opphørte.
God veiledning, og gav god tid. Veldig fornøyd helhetlig, litt trekk pga de ikke har til en viss grad ukritisk syn på firmaideen.
Jeg synes egentlig at kontoret var litt vel positive til ideen min. Det er forståddt en god ide, men jeg tviler sterkt på at den kan "stå på egne ben" sånn umiddelbart. Derfor driver jeg litt på hobbybasis og lar driften vokse naturlig
Vi fikk ingen hjelp, vi oppfylte kravene da vi er eneste i Telemark i denne bransjen.
Jeg er veldig fornøyd med den hjelp jeg har fått fra Grand Ide, vekst i Grenland og Innovasjon Norge., jeg er blitt møtt med interesse og ellers tatt godt i mot.
Mine vurderinger er gitt iht vårt møte med grand ide og næringsutvikling i Skien. Var ikke særlig fornøyd med møte. Mener de sitter med for lite kompetanse, de kom med skryt for ide, men ga ingen råd eller veiledning i forbindelse med etableringen.
De er vennlige og åpne og har tid til deg, og det er veldig viktig. Bra at det er et gratis tilbud, men jeg hadde IKKE hørt om det i det hele tatt før noen tipsa meg om at de var stedet og gå, og ikke til Aetat.
Jeg hadde egentlig ikke behov for kontakt med Grand Ide, da jeg skulle iverta en eksisterende butikk. Ble sendt dit av en overvrig saksbehandler på Aetat.
Vi har veldig fornøyd med kontakten med Grand Ide og Næringsutvikling, og synes at Tone Allum har vært til stor hjelp i prosjektet vårt. All ros til henne!

Jeg er svært fornøyd med Grand ide og næringsutvikling. Første gang jeg kom inn dit ble jeg tatt imot på en så positiv og hyggelig måte, slik at jeg følte meg komfortabel med å spørre meg til råds, for selv de "enkleste" ting. Ble også med på et etablerer
Følte at jeg ble tatt på alvor bra. Jeg fikk mange spørsmål som jeg måtte finne svar på, bra. Min kontaktperson var positivt kritisk. Kursene er bra, bare litt korte, da i alle fall jeg har mye å lære. Det er alt for vanskelig å starte nor for seg sel
Det bør være kvinnelige saksbehandlere for kvinner og mannlige for menn. Mandatet for saksbehandlere bør være at det er lov å ta sjangser og å drite seg ut en gang i blant.
Jeg er fornøyd, hyggelig å komme dit.
Det er bra at det finnes Grand Idè og Næringsutvikling, som er til hjelp, særlig for meg som er i startfasen.
Jeg syntes det er veldig positivt at det finnes slike gratis tjenester. Jeg forsøkte å få hjelp andre steder uten hell.
Jeg var svært fornøyd med servicen.
Takk for god veiledning!
God informasjon
Positivt møte!
Ble møtt med lite eller ingen forståelse av at jeg var ny og uerfaren. Følte med dum og "liten".
Fikk svar at de ikke støttet drift og innkjøp av utstyr. Etter min mening er det nettopp det man trenger støtte til i en slik situasjon.

8 Midt-Telemark Etablererkontor/MTNU

I Midt-Telemark ble det tidligere Midt-Telemark Etablererkontor (MTE) lagt ned den 1. juli – og Midt-Telemark Næringsutvikling AS (MTNU) overtok virksomheten. Det innebar også skifte av personell.

Midt-Telemark etablererkontor/MTNU	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 1 halvår	2005 2 halvår
Antall brukere	61	63	69	56	97	121	135	83	80
Andel som var helt fornøyd	67 %	76 %	76 %	71 %	57 %	55 %	64 %	81 %	61 %
Andel som etablerte bedrift	27 %	48 %	43 %	38 %	49 %	44 %	63 %	48 %	59 %
Beregnet antall etableringer	16	30	29	21	48	53	85	40	47
Andel etableringer som oppga at etablererkontoret hadde stor betydning	38 %	40 %	50 %	44 %	27 %	21 %	23 %	33 %	26 %
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde stor betydning	6	12	15	9	13	11	20	13	12
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde en viss betydning		9	9	9	15	23	31	16	20
Antall etablerer som fortsatt arbeider med etableringen			28	19	16	38	24	13	16
Samlet effektindikator			26	19	24	32	41	25	26
Markedsandel foretaksregisteret	17 %	13 %	38 %	27 %	29 %	32 %	19 %	33 %	
Markedsandel alle nyetablerte						31 %	22 %	39 %	

Det var en sterk økning i antall kunder i Midt-Telemark. I 2005 var det til sammen 163 brukere. Dette tilsvarer mer enn en prosent av befolkningen i regionen, som er det høyeste andelen som er målt i Telemark.

Brukertilfredsheten i MTE var svært høy, her oppga 81 prosent av brukerne at de fikk den assistansen de hadde behov for. MTNU oppnådde lavere brukertilfredshet i andre halvår med 61 prosent. MTNU hadde imidlertid en lavere andel av brukere som var direkte misfornøyd, 3 prosent, mot 6 prosent i MTE.

Av brukerne til MTE, oppga 48 at de hadde startet opp, mens blant brukerne til MTNU var det 61 prosent. Blant brukerne til MTNU var det antakelig en del småbedrifter som allerede var startet opp fra før.

33 prosent av brukerne av MTE som startet opp oppga at etablererkontoret hadde stor betydning, mens tilsvarende prosent i MTNU var 26 prosent.

Effektindikatorene er ganske like for MTE og MTNU. Indikatorene for den samlede effekten av virksomheten i Midt-Telemark er samlet sett langt bedre enn tidligere.

I Midt-Telemark har 39 prosent av alle etablerere brukt det regionale etablererkontoret. Dette er en svært høy andel, og langt høyere enn tidligere.

8.1 Kommentarer fra brukerne

I spørreundersøkelsen fikk brukerne anledning til å komme med generelle kommentarer. Kommentarene er gjengitt i tabellen under.

Kommentar til Etablererkontoret for Midt-Telemark
Forsto ikke saken
A-etat krevde det for å støtte med økonomisk.
Jeg er kjempefornøyd med etablererkontoret. Har fått all den hjelp jeg ønsket.
All honnør til etablererkontoret. De gjør en flott jobb og jeg fikk god info og oppfølging. Det er en "vanskelig" næring jeg har gått inn på, så det tar tid å bygge opp et marked. Det er grunn til at jeg har lagt det litt på is. Jobber fortsatt med og få til
Uten hjelp fra etablererkontoret fra tidlig planleggingsfase, tror jeg det ville vært mye vanskeligere for meg å få oversikt over hva som skal til for å starte egen bedrift. Har fått god veiledning.

Kommentarer til MTNU
Første gang jeg var i kontakt med kontoret opplevde jeg det veldig positivt. Andre gang var det en annen person, virket ikke helt informert. Tredje gang, en tredje person - okay verken bra eller dårlig. Ingen har fulgt opp - vist interesse.
Etter telefonisk kontakt hvor jeg ble oppfordret til å søke penger til kurs/seminar. Fikk aldri noe svar.
Jeg fikk et positivt inntrykk av Midt-Telemark Næringsutvikling og regner med videre kontakt.
Skuffa over mangel på økonomisk stønad.
Meget fornøyd
Begrensede ressurser/rammer
Midt Telemark samarbeidet mellom kommunene er dødfødt! Fungerer ikke i praksis. Dette gir etablererkontoret en vanskelig oppgave.
Vi er meget fornøyd med MTNU og Odd Oskarsen. Vi har fått mye råd og veiledning og det har vært til stor hjelp i oppstart av prosjektet. Flott!!!
Jeg fikk veldig ryddige informative lyttende svar.
Fornøyd med hjelpen jeg fikk!!
Jeg synes MTNU burde følge opp bedre. Undersøke om man har fått noe ut av hva de har foreslått, og ikke bare foreslå en ting som ikke er til hjelp bare for å ha sagt noe, slik som i mitt tilfelle.
MTNU i Bø gjør en kjempegod jobb!
Det var et fint og imøtekomende møte hos MTNU, og jeg føler at er det noe mer å spørre om så hjelper de meg gjerne

9 Vest-Telemark Næringsutvikling AS

VTNU dekker kommunene Kviteseid, Seljord, Nissedal, Fyresdal, Tokke og Vinje. VTNU driver også annen virksomhet enn etablererveiledning.

Vest-Telemark etablererkontor	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antall brukere	31	67	101	104	81	85	101	96
Andel som var helt fornøyd	81 %	66 %	65 %	46 %	45 %	63 %	45 %	78 %
Andel som etablerte bedrift	48 %	51 %	47 %	65 %	51 %	50 %	52 %	61 %
Beregnet antall etableringer	15	34	47	67	41	43	53	58
Andel etableringer som oppga at etablererkontoret hadde stor betydning	60 %	35 %	24 %	18 %	14 %	32 %	14 %	39 %
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde stor betydning	9	12	11	12	6	14	7	22
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde en viss betydning		14	25	35	21	12	22	31
Antall etablerer som fortsatt arbeider med etableringen			33	15	17	27	22	22
Samlet effektindikator			32	33	20	26	24	44
Markedsandel foretaksregisteret	22 %	44 %	18 %	29 %	17 %	23 %	17 %	20 %
Markedsandel alle nyetablerte						17 %	11 %	24 %

VTNU hadde en liten nedgang i antall brukere, fra 101 i 2004 til 96 i 2005.

Kundetilfredsheten viste en oppsiktsvekkende bedring. I 2004 var kundetilfredsheten svært lav, da bare 45 prosent mente at de fikk den assistansen de hadde behov for. I 2005 var hele 78 prosent helt fornøyd.

61 prosent av brukerne oppgir at de startet opp ny virksomhet i 2005. Dette tilsvarer 58 nyetableringer hvis svarene er representative.

39 prosent av de som starter opp bedrift, oppgir at assistansen fra etablererkontoret hadde stor betydning. Dette er også en sterk forbedring fra året før, og korresponderer med at kundetilfredsheten har blitt bedre.

Det er også langt flere av de som etablerer bedrift i regionen, som har vært i kontakt med etablererkontoret. Blant alle nyetablerere i Vest-Telemark, hadde nesten en av fire hatt kontakt med etablererkontoret.

Effektindikatorene for 2005 til kontoret er samlet sett de høyeste som har vært oppnådd i 2005. Kvaliteten på tjenestene ser ut til å ha blitt mye bedre.

9.1 Kommentarer fra brukerne

I spørreundersøkelsen fikk brukerne anledning til å komme med generelle kommentarer. Kommentarene er gjengitt i tabellen under.

Kommentar
Misfornøyd med at eg fikk papirane fra Brønnøysund i retur (ikke korrekt utfylt). Noe som VTN hadde kvalitetssikret.
Var ikkje i kontakt pga etablering, men av andre årsaker.
Veldig positiv, gode råd og god veiledning. Fikk det lille puffet for å komme ordentlig i gang. Takk!
De skulle stadig på møter, min time måtte stadig flyttes.
Brukte utrolig lang tid på å svare, f eks mail, opptil 2 uker, mens de stadig annonserte etter nye klienter i lokalavisa. Totalt sett er jeg veldig misfornøyd med VTNU. De kunne vært en kjempeservice for nyetablerere, hvis det hadde fungert.
Har søkt VTNU om tilskudd for lærlinger i bedrift.
Veldig bra NTNU
Søknaden var god, men saksbehandler hos Innovasjon Norge søkte tydeligvis etter grunner til å avslå.
Veldig bra hjelp fra VTNU. Eg fikk hjelp av Børge, veldig bra!!
Litt lite inspirerende.
Jeg sier med dette takk for hjelpen. Ha en fin dag!
Dagens ordning med kravet til nyskaping (innovasjon) har en negativ distriktsprofil. Det er åpenbart behov for en satsing på reiseliv og små-næringer, men det er grenser for hvor nyskappende alt kan være.

10 Vestmar Opplæringscenter

Vestmar Opplæringscenter AS dekker kommunene Kragerø og Drangedal. VO er et privat selskap.

Vestmar Opplæringscenter	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antall brukere	76	124	107	94	85	143	119	100
Andel som var helt fornøyd	71 %	76 %	83 %	82 %	80 %	65 %	83 %	75 %
Andel som etablerte bedrift	27 %	39 %	51 %	52 %	44 %	49 %	43 %	46 %
Beregnet antall etableringer	21	49	55	49	37	70	51	46
Andel etableringer som oppga at etablererkontoret hadde stor betydning	11 %	40 %	50 %	43 %	60 %	34 %	34 %	29 %
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde stor betydning	2	20	27	21	22	24	17	13
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde en viss betydning		17	21	23	7	22	22	27
Antall etablerer som fortsatt arbeider med etableringen			15	13	20	28	33	25
Samlet effektindikator			45	36	31	42	36	33
Markedsandel foretaksregisteret	19 %	27 %	35 %	21 %	33 %	24 %	32 %	22 %
Markedsandel alle nyetablerte						32 %	38 %	39 %

Vestmar Opplæringscenter hadde en nedgang i antall brukere i 2005. Det var 100 brukere i 2005, mot 119 året før, og 143 brukere i 2003.

Det er en liten nedgang i helt fornøyde brukere. 75 prosent fikk den assistansen de hadde behov for i 2005, mot 83 prosent året før. Brukertilfredsheten er imidlertid fremdeles ganske høy. VO hadde ingen brukere som var direkte misfornøyd i 2005, som det eneste av kontorene i Telemark.

46 prosent av kundene oppgir at de har etablert bedrift. Dette er litt flere enn forrige år. Det er beregnet å være 46 nyetableringer blant kundene.

29 prosent av de som etablerte bedrift, oppgir at assistansen fra kontoret hadde stor betydning. Det er dermed 13 nyetableringer blant kundene, hvor etablereren oppgir at Vestmar Opplæringskontor hadde stor betydning for etableringen.

Vestmar Opplæringskontor ga veiledning til 39 prosent av alle som registrerte ny bedrift i regionen i 2005. Dette er en svært høy markedsandel.

Effektindikatorerne er samlet sett noe lavere enn i de to foregående årene. Dette skyldes hovedsakelig at antall brukere har gått ned.

10.1 Kommentarer fra brukerne

I spørreundersøkelsen fikk brukerne anledning til å komme med generelle kommentarer. Kommentarene er gjengitt i tabellen under.

Kommentar
Vestmar Opplæringscenter tok seg tid på ettermiddag/kveld. Positivt!
Har hatt bistand i forbindelse med ansettelser. Skjemaet passer vel litt dårlig for meg.
De ga meg positiv inspirasjon - fikk lyst til å ta tak i arbeidet.
Det er et stort behov for Vestmar Opplæringscenter, og de var heilt avgjørende for oppstarten av mitt firma.
Synes det er for generelt. Føler all informasjonen som forvirrende. Trenger mest hjelp til å trekke ut informasjonen jeg trenger til min egen etablering.
Vestmar opplæringscenter gjorde en meget god og profesjonell jobb for meg. Jan Bøe, som var min saksbehandler virker til å ha stor respekt hos innovasjon Norge. Noe som er meget viktig for oss som skal søke om midler og veiledning.
Veldig fint å bruke VOS som har erfaring om søknadsskriving osv.
Hadde vært kjekt å få en liten telefon om hvordan det gikk, fra kontoret.
Møtet med Jan Bøe var udelt positivt. Fikk ikke bare svar på spørsmålene jeg hadde, men også mot og inspirasjon til å sette i gang.
En positiv opplevelse og meget nytting for prosjektet.
Noe som er fint, er at lurer jeg på noe, kan jeg stikke innom eller ta en telefon, og dermed er jeg en optimist igjen.
Fikk god kontakt med Vestmar Opplæringscenter i Kragerø, men fikset meg selv.
Fikk god hjelp av etablererkontoret. Savner mer reell info om regnskap/økonomi under oppstartfasen. Den innleide foreleseren lærte bort lite som var relevant for småfirma i oppstartfasen.

11 Øst-Telemark Etablerersenter

Øst-Telemark Etableringssenter dekker kommunene Notodden, Tinn og Hjartdal.

Øst-Telemark Etableringssenter	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antall brukere	35	54	125	100	88	87	98	96
Andel som var helt fornøyd	55 %	77 %	79 %	71 %	72 %	68 %	73 %	74 %
Andel som etablerte bedrift	33 %	56 %	35 %	56 %	52 %	40 %	43 %	47 %
Beregnet antall etableringer	12	30	44	56	46	35	42	45
Andel etableringer som oppga at etablererkontoret hadde stor betydning	0 %	45 %	53 %	52 %	26 %	24 %	35 %	16 %
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde stor betydning	0	14	23	29	12	8	15	7
Beregnet antall etableringer hvor etablererkontoret hadde en viss betydning		13	14	17	16	14	18	26
Antall etablerer som fortsatt arbeider med etableringen			44	23	16	22	19	20
Samlet effektindikator			41	43	24	21	28	25
Markedsandel foretaksregisteret	8 %	21 %	24 %	17 %	37 %	21 %	4 %	16 %
Markedsandel alle nyetablerte						27 %	17 %	29 %

Det var 96 brukere av Øst-Telemark Etablerersenter i 2005, to færre enn året før.

Kontoret har generelt hatt mange fornøyde brukere, og andelen helt fornøyde kunder steg litt i 2005.

45 prosent av brukerne oppga at de hadde startet opp virksomhet. Dette er noe høyere enn året før. ØTE har dermed vært involvert i 45 etableringer.

Det var imidlertid en nedgang i andelen av nyetablererne som oppga at assistansen fra kontoret hadde stor betydning. 16 prosent av nyetablererne oppga at kontoret hadde stor betydning. Det var flere som mente at assistansen hadde hatt en viss betydning.

29 prosent av alle som registrerer ny virksomhet i Øst-Telemark har brukt ØTE. Dette er den høyeste andelen som er målt.

Den samlede effektindikatoren er litt lavere i 2005 enn i 2004. Dette skyldes hovedsakelig at det er en lavere andel av brukerne som etablerer seg, som oppgir at assistansen fra kontoret hadde stor betydning.

11.1 Kommentarer fra brukerne

I spørreundersøkelsen fikk brukerne anledning til å komme med generelle kommentarer. Kommentarene er gjengitt i tabellen under.

Kommentar
Jeg er veldig fornøyd med mitt møte. Veldig imøtekommende og støttende, men likevel realistisk
Jeg er veldig fornøyd med kontakten med Aud Finnkåsa og Steinar Ulla! Og føler at jeg kan hente masse hjelp hos dem ved behov.
Var på et etableringskurs som var veldig lærerikt.
Meget godt fornøyd med etablererkontoret!
Hei.. Vi fikk lite hjelp om råd og støtte, har fortsatt ikke peiling på hvem vi kan kontakte, har fått ulike navn på nuas, men ingen har med det å gjøre, lite kompet. på etablerersenteret.
Det er alt for lite kunnskap om import. Dere burde vite hvor vi kan søke råd og veiledning. Innovasjon Norge har lite å bidra med siden de konsentrerer seg om eksport.
Aud Hegna Finnekåsa gjorde en meget god jobb i forbindelse med Etablererkurs Våren 2005 i samarbeid med aetat og Kin på Notodden.
Har drevet som selvstendig i 2 år, men fikk informasjon som jeg behøvde